

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

**COMERTUL
EXTERIOR
ÎN
STRATEGIA
DEZVOLTĂRII**

VIZITA DE PRIETENIE A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU, ÎMPREUNĂ CU TOVARĂȘA ELENA CEAUȘESCU, ÎN R. P. BULGARIA

*În spiritul relațiilor
de caldă prietenie și
bună vecinătate
dintre popoarele
român și bulgar, al
dorinței comune de
amplificare a conlu-
crării multilaterale,
în folosul celor două
popoare, al cauzei
păcii și socialismului*

Dialog în spiritul tradiționalei prietenii româno-bulgare

RECENTA vizită de prietenie, efectuată în Bulgaria de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, la invitația tovarășului Todor Jivkov, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Bulgar, președintele Consiliului de Stat al Republicii Populare Bulgaria, constituie o mărturie grăitoare a dorinței comune de a întări în continuare colaborarea dintre cele două partide, țări și popoare.

După cum s-a relevat în cursul convorbirilor, întâlnirile — devenite tradiționale — dintre cei doi conducători de partid și de stat (în ultimii 18 ani au avut loc 30 de asemenea întâlniri) au imprimat de fiecare dată un nou impuls pentru intensificarea și adâncirea relațiilor dintre România și Bulgaria, țări vecine și prietene. Evoluția acestor relații în perioada menționată s-a caracterizat prin continua lărgire și diversificare a formelor de colaborare dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Bulgar, dintre Republica Socialistă România și Republica Populară Bulgaria, dintre popoarele român și bulgar în domeniul politic, economic, tehnico-științific și cultural.

Ca o expresie elocventă a profundeii prețuiri și a omagiului adus personalității politice a tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintelui României socialiste i s-a conferit — de către Consiliul de Stat al Republicii Populare Bulgaria — ordinul „Stara Planina” cu eșarfă. În cuvântul rostit cu acest prilej, tovarășul Todor Jivkov a spus următoarele: „În calitate de conducător al Republicii Socialiste România, timp de 18 ani, îți adus o contribuție excepțională, tovarășe Ceaușescu, la construirea accelerată a socialismului, la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate pe pământul românesc, la înflorirea pe mai departe a României frățești. Îmi este deosebit de plăcut să subliniez că noi, partidul nostru și poporul nostru, dăm o înaltă apreciere activității dumneavoastră, consacrată adâncirii necontenite a prieteniei și colaborării bulgaro-române. Spre binele acestei cauze nobile, noi acționăm, împreună cu dumneavoastră, de aproape două decenii și, în prezent, putem constata cu bucurie că am obținut rezultate foarte bune. Acum realizăm o rodnică și largă colaborare, realizăm construcții comune de amploare. Se extind și se întăresc continuu legăturile noastre în diferite domenii ale vieții materiale și spirituale”.

Mulțumind pentru înalta distincție acordată, tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat, între altele, că „întregul nostru partid și poporul român dau o înaltă apreciere colaborării multilaterale româno-bulgare și sint hotărâte să acționeze cu toată fermitatea pentru ridicarea acesteia la un nivel tot mai înalt. Realizarea unei cooperări în producție, a întreprinderii mixte Giurgiu-Ruse, noile perspective de dezvoltare în domeniul hidroenergetic, al metalurgiei, al chimiei, al construcțiilor de mașini demonstrează cu putere marile progrese obținute în dezvoltarea relațiilor dintre țările noastre, faptul că aceste relații constituie un exemplu de colaborare între două țări socialiste vecine și prietene, care conlucrează activ între ele, cu alte țări socialiste, în asigurarea victoriei socialismului, a ridicării bunăstării și fericirii popoarelor lor, pentru afirmarea cu tot mai multă putere a superiorității socialismului a lume”.

Comunicatul publicat la încheierea vizitei oficiale subliniază dezvoltarea ascendentă a colaborării româno-bulgare, care se înțește și adâncește continuu, pe baza principiilor marxism-leninismului, ale egalității depline în drepturi, independenței și suveranității naționale, în spiritul Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală încheiat între cele două țări în 1970.

În cursul convorbirilor la nivel înalt a fost de asemenea analizat modul de îndeplinire a hotărârilor adoptate cu privire la dezvoltarea și aprofundarea colaborării economice și tehnico-științifice bilaterale, arătându-se că se află în curs de

realizare o serie de înțelegeri privind colaborarea economică, specializarea și cooperarea în producție, că se depun concomitent eforturi pentru găsirea unor noi posibilități de cooperare și specializare în scopul diversificării schimburilor economice, al asigurării unei creșteri stabile, de lungă durată, a acestora. S-au luat în același timp măsuri — se menționează în Comunicat — pentru dezvoltarea colaborării și a schimbului de experiență în domeniul metalurgiei, industriei chimice, al construcțiilor de mașini, agriculturii etc.

A fost reafirmat interesul ambelor părți pentru extinderea activităților comune privind cooperarea în producție în scopul realizării de proiecte și operațiuni comerciale în țări terțe. De o apreciere pozitivă s-a bucurat îndeplinirea programului de colaborare tehnico-științifică pe termen lung, subliniindu-se necesitatea legării tot mai stricte a activității tehnico-științifice cu specializarea și cooperarea în producție, pe baza tehnologiilor moderne, în vederea rezolvării unor probleme de importanță deosebită pentru economiile celor două țări și a sporirii posibilităților lor de export.

Totodată, s-a stabilit ca guvernele celor două țări, Comisia mixtă guvernamentală de colaborare economică și tehnico-științifică, ministerele și organizațiile economice din România și Bulgaria să acționeze în continuare pentru lărgirea specializării, cooperării și schimbului de mărfuri, mai ales în domeniul construcțiilor de mașini, al energiei, metalurgiei, industriei chimice, electronicii și electrotehnicii, precum și al agriculturii.

Ca o ilustrare a eforturilor susținute depuse în acest sens, la sfârșitul lunii februarie a.c. a fost finalizat și semnat la nivelul ministrilor de resort Protocolul dintre guvernele României și Bulgariei privind schimbul de mărfuri și plățile dintre cele două țări pe anul 1983, ale cărui prevederi marchează o creștere însemnată a livrărilor reciproce de mărfuri în comparație cu realizările din anul trecut. A fost semnat, de asemenea, un protocol prin care s-au stabilit sarcini concrete, menite să urgenteze aplicarea măsurilor de intensificare a raporturilor economice dintre ministerele și organizațiile de comerț exterior din cele două țări.

În cadrul schimbului de păreri, la nivel înalt, asupra unor probleme actuale ale situației internaționale s-a subliniat că, în condițiile actuale, nu există sarcină mai importantă decât preîntâmpinarea războiului nuclear și întreprinderea de măsuri eficiente de dezarmare, îndeosebi de dezarmare nucleară. S-a exprimat convingerea că realizarea unui tratat de nefolosire reciprocă a forței militare și de menținere a unor relații pașnice între țările participante la Tratatul de la Varșovia și la NATO, oprirea cursei înarmărilor și trecerea la dezarmare, încheierea într-un timp cât mai scurt, cu succes, a reuniunii de la Madrid, întărirea păcii, securității, colaborării și destinderii pe continent ar constitui o contribuție de seamă la îmbunătățirea climatului internațional, ceea ce corespunde intereselor tuturor popoarelor europene. În contextul preocupărilor pentru crearea de zone denuclearizate pe continentul european, România și Bulgaria au reafirmat hotărârea lor de a conlucra activ pentru dezvoltarea largă a colaborării între țările balcanice, pentru întărirea păcii, încrederii și bunei vecinătăți între ele, pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a colaborării și păcii, lipsită de arme nucleare.

Înscriindu-se ca un eveniment politic de primă importanță, menit să ridice pe o treaptă superioară ansamblul raporturilor de prietenie și colaborare dintre cele două țări, recentul dialog româno-bulgar la nivel înalt a demonstrat încă o dată însemnătatea deosebită a întâlnirilor dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășul Todor Jivkov pentru dezvoltarea unor legături rodnice, perspectivele largi pe care le deschid pentru amplificarea acestor legături în interesul reciproc al ambelor popoare.

N. TABĂRĂ

TRANSPORTURILE — la nivelul exigențelor economiei naționale

ORIENTĂRILE și ideile de o deosebită valoare teoretică și însemnătate practică cuprinse în documentele Conferinței Naționale a partidului constituie un vast și mobilizator program de acțiune, o perspectivă clară, științific fundamentată, a dezvoltării economico-sociale a țării și a înfăptuirii unei noi calități a muncii și a vieții în toate domeniile de activitate. Dezvoltarea acestei ramuri a urmărit și urmărește, în continuare, aplicarea neabătută a sarcinii trasate de creșterea a ponderii transgres al partidului, se înscriu în ansamblul succeselor obținute în industrie, agricultură și construcții-montaj. Dezvoltarea acestei ramuri a urmărit și urmărește, în continuare, aplicarea neabătută a sarcinii porturilor pe apă și feroviare, care prezintă avantaje din punct de vedere al cheltuielilor de producție și al consumurilor de combustibili și energie, în comparație cu cele auto. Față de anul 1979, în timp ce volumul mărfurilor transportate cu mijloace de transport de folosință generală (feroviare, auto, fluviale și maritime) a sporit în 1982 cu 9,3 la sută, transportul fluvial a înregistrat o creștere de 47,4 la sută, iar cel maritim de 33,1 la sută.

Ca urmare a măsurilor întreprinse în ultimii ani și, în special, în 1982, au fost create condițiile necesare demarării cu bune rezultate a activității în 1983. La volumul mărfurilor transportate, pe total mijloace de transport, planul pe luna ianuarie a fost realizat integral, iar pe februarie cu o depășire de 1,7 la sută, din care în transporturile fluviale 4,5 la sută. În activitatea industrială specifică transporturilor și telecomunicațiilor producția-marfă a fost depășită cu 1,2 la sută, iar producția netă cu 0,4 la sută. Rezultate bune s-au obținut și în execuția lucrărilor de investiții, la producția de construcții-montaj planul realizându-se ritmic, cu o depășire de 3,2 la sută.

Optimizarea fluxurilor și reducerea distanțelor de parcurs

ÎN STRUCTURA transporturilor s-au produs mutații corespunzătoare realizării programelor aprobate de partid privind creșterea bazei proprii de materii prime și combustibili. Este de menționat pe această linie că, în anul trecut, comparativ cu 1981, s-a transportat cu mijloace feroviare și auto un volum suplimentar de marfă

Vasile BULUCEA
ministral transporturilor
și telecomunicațiilor

de peste 21 mil. tone. În același timp, volumul produselor de balastieră transportate cu parcul auto de folosință generală a scăzut cu peste 11 la sută. Acțiunea de raionare a aprovizionării și de optimizare a fluxului de transport intern a avut ca urmare directă reducerea distanțelor de transport și a parcursului mărfurilor (tabelul nr. 1).

De menționat faptul că, deși în transporturile fluviale s-a înregistrat o creștere a parcursului mărfurilor de 16,4 la sută în 1982 față de 1979, pe total transporturi interne parcursul a scăzut (94,5 la sută) datorită reducerilor la transporturile pe calea ferată, care prezintă o pondere însemnată în totalul transporturilor interne (în 1982 această pondere fiind de 83,9 la sută), precum și la transporturile auto. În transporturile maritime parcursul mărfurilor în anul trecut față de 1979 a crescut cu 22 la sută și s-a redus distanța de transport cu 8,8 la sută, corespunzător schimbărilor intervenite în relațiile de transport ale produselor de comerț exterior și corelat cu sporirea volumului mărfurilor transportate cu 33,1 la sută.

În ce privește parcursul călătorilor pe total mijloace feroviare și auto, în 1982 acesta a crescut cu 7,6 la sută, cu precădere în transportul feroviar (12 la sută), ca urmare a măsurilor luate de reducere a curselor auto pe trasee paralele cu calea ferată. De asemenea, în cadrul acțiunii de autoaprovizionare a județelor au fost anulate unele curse auto interjudețene, lăsându-se în circulație numai autobuzele din această ca-

tegorie care transportă personal muncitor navetist, cu precădere în împrejurimile localităților și zonelor industriale.

Volumele sporite de transport au fost preluate, în special, prin folosirea mai bună a capacităților de care dispunem. Față de anul 1979, în 1982 s-au înregistrat creșteri importante ale indicilor de utilizare: rulajul vagonului de marfă s-a îmbunătățit cu 11 la sută; utilizarea unei tone capacitate din parcul inventar a crescut la nave fluviale propulsate cu 16,6 la sută, la nave maritime cu 16,0 la sută și a unui loc capacitate la autobuze cu 7,4 la sută.

O atenție deosebită a fost acordată și se acordă, în continuare, **reparării mijloacelor de transport**, rezultate bune înregistrându-se în special la pregătirea vagoanelor de marfă, locomotivelor și autovehiculelor. În industria specifică activităților de reparații a mijloacelor de transport feroviare, auto și fluviale și de produse de carieră necesare întreținerii căilor ferate și drumurilor, producția marfă a fost depășită cu peste 500 milioane lei (3,8 la sută), în condițiile reducerii cheltuielilor de producție, creșterii productivității muncii în toate sectoarele de activitate, economisirii materiilor prime, materialelor, combustibililor și energiei electrice.

Cu toate acestea, în anul 1982 s-au manifestat și unele deficiențe în ce privește pregătirea trenurilor de călători și a autobuzelor, deși au fost luate măsuri pentru mecanizarea operațiilor de întreținere și salubritate. Considerăm că pe această linie s-ar putea obține rezultate mai bune dacă eforturile pe care le depun cei ce muncesc în transporturi ar fi sprijinite în mai mare măsură de către publicul călător atît pentru păstrarea unei stări corespunzătoare a mijloacelor de transport, cît și

Tabelul nr. 1

Evoluția volumului mărfurilor transportate, a distanțelor de transport și a parcursului mărfurilor în transportul intern

	1979 = 100%		
	1980	1981	1982
— Volumul mărfurilor transportate (feroviar, auto și fluvial)	105,2	105,8	108,5
— Distanța de transport (total mijloace de transport feroviar, auto și fluvial)	94,9	94,2	87,1
— feroviar	98,9	99,1	94,4
— auto	94,9	94,5	85,4
— fluvial	75,8	69,8	70,5
— Parcursul mărfurilor (total mijloace de transport feroviare, auto și fluviale)	100,0	99,8	94,5
— feroviar	99,3	99,0	93,5
— auto	102,6	102,4	97,3
— fluvial	107,6	111,8	116,4

printr-o disciplină mai fermă în ce privește respectarea regulilor de conduită și a reglementărilor în vigoare privind plata taxelor de călătorie.

Orientări noi, calitative

MĂSURILE luate în anii care au urmat Congresului al XII-lea al partidului pentru creșterea eficienței transporturilor, pentru folosirea intensivă a mijloacelor și pentru economisirea la maximum a resurselor materiale, amplificate pe baza hotărârilor luate la recenta Conferință Națională a partidului, a indicațiilor date de tovarășul Nicolae Ceaușescu au constituit punctul de plecare în dimensionarea sarcinilor de plan pe anul 1983. Aceste preocupări s-au materializat și în **acoperirea mai bună cu contracte a producției și prestațiilor pe anul 1983**. Astfel, în transporturile feroviare și auto sarcina de plan este contractată integral, la producția industrială în proporție de 92,5 la sută, iar în transporturile fluviale 93 la sută. De asemenea, lucrările de investiții sunt asigurate în proporție de peste 95 la sută cu documentații de execuție. Acestea fiind proporții calculate la nivelul planului pe întregul an, trimestrul I este, practic, asigurat integral cu contracte și proiecte de execuție.

În același timp, măsurile stabilite au vizat și unele orientări noi, pentru sporirea calității și eficienței activității de transporturi. Astfel, în transporturile de mărfuri se acordă în continuare prioritate transporturilor pe apă și celor feroviare, în timp ce transporturile auto de mărfuri și călători se vor restringe la strictul necesar. Prevederile de plan pe 1983, comparate cu realizările din anul trecut, cunosc următoarea evoluție (tabelul nr. 2). Cerința de reducere a transporturilor auto este pe deplin justificată, având în vedere faptul că pentru aceeași prestație efectuată, mijloacele auto consumă de 1—5 ori mai mult combustibil față de cele navale sau feroviare. Aceasta implică însă creșterea operativității în efectuarea transporturilor feroviare, prin scurtarea duratelor de încărcare-descărcare a vagoanelor, reducerea timpilor de parcurs, a staționărilor în triaje și în stațiile tehnice, astfel încât să asigure beneficiarilor condiții optime de primire a mărfurilor. În același timp, este necesar ca prin acțiuni hotărâte beneficiarii transporturilor și, în special, combinatele și întreprinderile să asigure condiții pentru încărcarea-descărcarea operativă a vagoanelor în timpii stabiliți prin reglementările în vigoare.

Pentru sporirea operativității transporturilor o problemă deosebită se pune în ce privește aplicarea **tehnologiilor moderne de încărcare-descărcare** (paletizare, pachetizare și containerizare). Pe această linie, calea ferată luat încă de la începutul anului o serie de măsuri de introducere a trenurilor directe cu containere, trenuri care parcurg distanțe mari în timp foarte scurt (București — Constanța în 6 ore). Prin acțiuni comune cu beneficiarii urmează să se rezolve în mai bune condiții primirea și descărcarea operativă a containereleor, asigurându-se condiții de efectuare a acestor operații și în schimbul II, precum și în zilele de sărbătoare.

Paralel cu aceasta, în structura transporturilor se acordă o atenție deosebită mărfurilor de comerț exterior, celor destinate aprovizionării populației, precum și cărbunilor, minereurilor și celorlalte materii prime pentru industrie. De asemenea, în producția industrială se pune un accent mai mare pe reparațiile materialului rulant, autovehiculelor și navelor fluviale, urmărindu-se în mod deosebit reducerea perioadei de staționare în reparații, pe baza creșterii productivității muncii, încadrarea strictă în cheltuielile planificate. Astfel, pe luna ianuarie, cheltuielile la 1000 lei producție marfă au fost realizate în proporție de 99,9 la sută pe total și 99,8 la sută la cheltuielile materiale, iar productivitatea muncii a fost depășită cu 1,2 la sută.

Tabelul nr. 2

Evoluția nivelului sarcinilor de plan în 1983 față de realizările din 1982 la transporturile de mărfuri

Sectorul	1982 = 100%	
	Marfă	Călători
Calea ferată	106,8	103,0
Fluvial	126,7	—
Maritim	123,6	—
Auto	84,7	82,8

O problemă deosebită în 1983 o constituie **economisirea în mai mare măsură a combustibililor și energiei**. Menționăm că normele de consum stabilite prin plan pe acest an sînt mai mici, în medie, cu 11 la sută față de 1982. Totodată, se prevăd îmbunătățiri substanțiale ale indicatorilor de utilizare a mijloacelor de transport, a utilajelor și instalațiilor. În ce privește consumurile energetice la motorină, pe primele două luni din acest an unitățile s-au încadrat în sarcina de plan, iar la energia electrică, în transporturile feroviare, s-a înregistrat o economie la consumurile normate de 0,2 la sută. Economisirea, în continuare, a resurselor energetice constituie o preocupare de prim ordin a tuturor colectivelor de oameni ai muncii din transporturi și telecomunicații. Specialiștii din cercetare au analizat și au stabilit noi criterii de repartizare a volumelor de transport pe categorii de mijloace, precum și de optimizare a fluxurilor, pe baza reducerii în continuare a consumurilor de combustibili și energie. În prezent, se definește, cu organele de sinteză, structurile de aplicare și se apreciază că, în semestrul II a.c., se va trece efectiv la aplicarea noilor criterii.

Programe prioritare de acțiune

PENTRU REALIZAREA acestor sarcini, unitățile de transporturi au elaborat, încă din trimestrul IV al anului trecut, programe speciale de măsuri care vizează, în principal, promovarea noului, modernizarea bazei tehnico-materiale, întărirea ordinii și disciplinei în

transporturi. Între acestea sînt de menționat, în primul rînd, cele referitoare la **sporirea tonajelor pe trenurile de marfă**, cu efecte pozitive atît pentru folosirea eficientă a capacității locomotivelor și vagoanelor, cît și pentru reducerea consumurilor de combustibil și energie. În acest sens, de la începutul anului au fost introduse în circulație primele două trenuri de mare tonaj (4000 tone) pentru minereuri. De asemenea, în transporturile maritime a intrat în exploatare prima navă Ro-Ro cu încărcare pe orizontală a remorcilor sau autovehiculelor.

Pentru reducerea mai accentuată a consumurilor de combustibili și energie au fost stabilite și alte măsuri tehnico-organizatorice, parte din ele în curs de aplicare și anume: ● repartizarea mărfurilor pe categorii de mijloace de transport pe baza criteriilor stabilite pentru consumuri minime de combustibili; ● încărcarea la întreaga capacitate a vagoanelor, camioanelor, navelor maritime și fluviale și evitarea curselelor goale; ● creșterea ponderii tracțiunii electrice și alegerea rutelor cele mai favorabile din punct de vedere al consumurilor de energie pentru trenurile de marfă; ● sporirea tonajului mediu al trenurilor de marfă cu 5 la sută; ● reducerea numărului de locomotive la manevră prin sporirea tonajelor pe convoaie; ● extinderea utilizării remorcilor în transportul auto; ● perfecționarea sistemului de îndrumare a autovehiculelor astfel încît să se asigure circulația „plin-plin”; ● efectuarea transporturilor navale cu viteze optime de marș și consumuri minime; ● formarea convoaielor fluviale la dimensiuni necesare folosirii la maximum a capacităților de împingere sau remorcare; ● promovarea pe scară industrială a metodei de curățire subacvatică a corpurilor navelor, în vederea micșorării rezistenței la înaintare; ● extinderea tehnologiilor de reconștituire a pieselor de schimb, fapt ce va permite ca volumul acestora să crească în 1983 cu 12 la sută față de realizările din anul trecut: prin aceasta se asigură atît economisirea unor importante cantități de metal, cît și reducerea cu 1—2 la sută a costurilor reparațiilor.

ACTIVITATEA de zi cu zi în transporturi, acțiunile întreprinse de colectivele de oameni ai muncii din această ramură vor reliefa pe parcurs și alte căi și direcții de acțiune în vederea realizării prevederilor de plan pe acest an și pe întregul cincinal, sporirii calității și a eficienței economice în transporturi. Conștienți de sarcinile mari ce ne revin, în perioada următoare vom acționa pentru asigurarea tuturor condițiilor necesare unui transport ritmic, operativ și eficient în concordanță cu solicitările tot mai diversificate ale beneficiarilor interni — unitățile economice și populația — și ale partenerilor externi.

O rezervă potențială de sporire a producției:

Creșterea factorului final de recuperare a țițeiului

ÎN ULTIMUL deceniu importanța petrolului în lume, ca sursă de energie și ca materie primă pentru chimizare, a crescut foarte mult. Previțiunile energetice arată un consens în privința principalelor tendințe din acest deceniu. **Prima**: pînă la sfîrșitul acestui secol asigurarea la scară mondială cu energie va tinde să fie insuficientă pentru a permite o creștere economică rezonabilă; **A doua**: dezvoltarea masivă a surselor de energie non-petrolieră va fi mult mai lentă decît s-a prevăzut inițial; **A treia**: recurgerea la țiței va rămîne indispensabilă și acesta va continua să fie principala sursă de energie chiar dacă, așa după cum se estimează, în anul 2000 ponderea țițeiului va scădea la 30% față de 46% în prezent; în schimb, producția mondială de țiței va trebui să crească cu cel puțin 30% în următorii 10—20 de ani, iar cea de gaze naturale să se dubleze. În consecință, în țările cu industrie petrolieră avansată cheltuielile anuale pentru explorare și producția de țiței însumează anual zeci de miliarde de dolari cu tendința sporirii lor de la un an la altul.

Apare firesc, deci, ca în contextul internațional actual și al necesității dezvoltării mai accentuate a bazei energetice și de materii prime în vederea asigurării condițiilor propice progresului continuu al economiei naționale, țara noastră să acorde o atenție deosebită acestei probleme. În acest sens — așa cum s-a arătat la recenta Conferință Națională a partidului — sînt necesare măsuri hotărîte pentru înfăptuirea întocmai a programelor de creștere a producției de țiței și gaze, la care un aport însemnat trebuie și poate să-l aibă promovarea metodelor avansate de creștere a factorului final de recuperare a țițeiului din zăcăminte.

Dimensiunea resurselor recuperate

ZĂCĂMINTELE DE ȚIȚEI din România întrunesc o varietate largă de condiții naturale de înmagazinare a țițeiului și diferite caracteristici geologice și fizico-productive. Varietatea de condiții și caracteristici naturale în care țițeiul se află în zăcăminte influențează recuperarea finală a acestuia. Astfel, factorii finali de recuperare variază între 5% la zăcămintul de țiței din miocenul de la Borș, caracterizat prin condiții naturale nefavorabile, și pînă la 60% la sarmațian VIII Tîlceni, zăcămint cu condiții foarte bune pentru a fi exploatat prin injecție de apă.

Începînd cu anul 1950 s-au inițiat și în continuare s-au dezvoltat metode convenționale de creștere a recuperării (prin injecție de apă și gaze), iar în perioada 1964—1970 s-a experimentat cu succes o metodă nouă, **combustia subterană**. În consecință, valoarea medie pe țară a factorului final de recuperare asigurat cu procesele de exploatare în curs de aplicare la zăcămintele de țiței existente la sfîrșitul anului 1973 a crescut la 30,4% față de 25% la începutul decadei 1950. Variația cu timpul a factorului final mediu de recuperare (FFR) pe țară este redată în fig. 1 (în paralel cu rezultatele obținute în S.U.A.). Se observă că valorile de factor asigurate sînt comparabile.

Odată cu eforturile deosebite care s-au făcut pentru descoperirea de noi zăcăminte de țiței, s-a acordat începînd din 1974 o atenție cu totul specială zăcămintelor existente. Într-adevăr, în zăcămintele cunoscute rămîne după exploatare o mare cantitate de hidrocarburi nerecuperabile, în medie între 65 și 75% din cantitățile existente inițial. Pentru a micșora această cantitate rămasă, pentru a extrage la suprafață mai mult țiței a fost elaborat în anii 1973—1974 „Programul de creștere a factorului final de recuperare la zăcămintele de țiței din România”. În acest program cu caracter prioritar s-a prevăzut, pe baza unei analize detaliate a fiecărui zăcămint, ce trebuie făcut pentru ca perfecționarea metodelor convenționale și cercetarea, experimentarea și dezvoltarea aplicării de tehnologii noi să conducă în viitorii ani la creșterea la 40—42% a valorii medii pe țară a factorului final de recuperare.

După 8 ani de aplicare a Programului s-a ajuns, prin exploatarea zăcămintelor cu procesele primare, secundare (convenționale) și noi aflate în curs de desfășurare, la o creștere a factorului final de recuperare, de la 30,4% (1973) la 32,5% la

sfîrșitul anului 1982. În acest scop s-a acționat intens, atît pentru a perfecționa și extinde injecția de apă și gaze la toate zăcămintele de țiței la care aceste tehnologii se pot aplica, cît și pentru cercetarea și experimentarea altora noi și mai ales aplicarea metodelor termice, care au ajuns la stadiul de dezvoltare industrială.

Cu toate acestea, ritmul de creștere a factorului final de recuperare este încă lent și costisitor din punct de vedere

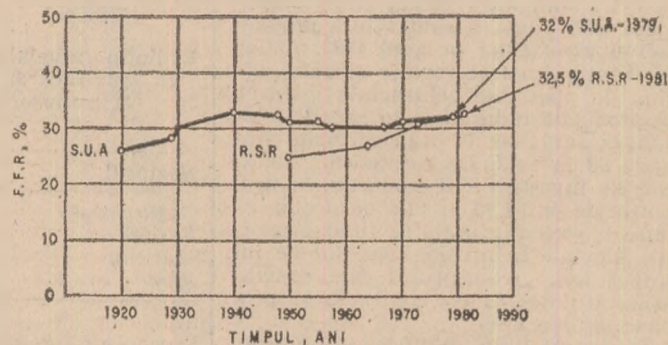

Fig. 1. Factorul final mediu de recuperare în funcție de timp

tehnic și economic. Chiar dacă, de exemplu, s-ar răspunde prompt cu tot ceea ce este necesar pentru ca o metodă să fie adusă la stadiul de dezvoltare industrială și să fie extinsă (dotare cu aparatură, utilaje, instalații, asigurare cu chimicale în cantități corespunzătoare, personal specializat etc.), aceasta ar dura cel puțin 10—15 ani, cu eventuale reduceri nesemnificative de timp. Apare astfel cu pregnanță importanța și oportunitatea aplicării integrale și la timp a prevederilor programului prioritar de creștere a FFR, cît și actualitatea prevederilor acestuia.

Examinînd în fig. 2 situația existentă și perspectivele creșterii recuperării țițeiului în România, comparabil cu datele publicate asupra aceluiași indicator pentru S.U.A. se observă că ceea ce s-ar putea obține merită efortul făcut. Într-adevăr, creșterea FFR prevăzută în program, de la 32,5% la 37,5% (+5%) într-o estimare rezonabilă, pînă la 42—42,5% într-o estimare optimă reprezintă, practic, pentru aceasta din urmă, **dublarea rezervelor recuperabile actuale de țiței ale țării**. Țițeiul rămas în continuare în zăcămint, în medie 58% din cantitatea inițială, va constitui desigur o țintă permanentă mai apropiată însă de generațiile viitoare.

Cimp larg extinderii metodelor avansate

PROGRAMUL DE CREȘTERE a factorului final de recuperare prevede că exploatarea secundară a zăcămintelor de țiței să se facă atît prin aplicarea injecției de apă și gaze cît și prin introducerea și extinderea metodelor noi. Astfel, în scopul măririi suprafeței inundate de agentul injectat, în zăcămint se introduce un **dop de soluție de apă cu polimeri**, care este împins în continuare cu apă. Metoda a fost cercetată și experimentată cu succes la zăcămintul meoțian de la Drăgăești și este în curs de extindere industrială. În funcție de livrarea anuală de către industria chimică a cîte 400 tone polimer, timp de 6 ani, ea va asigura creșterea factorului final de recuperare la acest zăcămint la 48%.

Cînd dopul de agent injectat în zăcămint este format din bioxid de carbon, acesta are rolul de solvent, cu efect de dislocuire miscibilă. La țițeiurile grele metoda se aplică experimental la zăcămintul meoțian de la Bradu, cu scopul de a micșora viscozitatea și a crește factorul de volum al țițeiului. În prezent există mai multe proiecte de dislocuire miscibilă cu bioxid de carbon (CO₂), care urmează să fie aplicate la zăcămintele miocen Calacea, Satchinez ș.a., care se află în apropierea unor acumulări naturale de gaze la presiune, cu conținut ridicat de CO₂ și a unor platforme chimice unde acesta se obține.

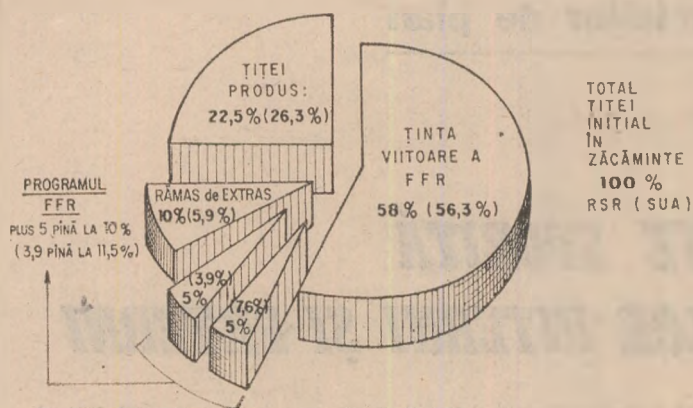

Fig. 2. Balanța țiteiului existent în zăcăminte

În cazul țiteiurilor vâscoase și grele, la utilizarea metodelor termice și anume a combustiei subterane și a injecției de abur acționează ca agenți de dislocuire aburul, apa caldă, gazele arse și fracțiunile volatile din țitei cu efect miscibil. Aceste metode sînt dezvoltate industrial în țara noastră la Suplacu de Barcău, Posești, Moreni, Gura Ocniței și parțial Bălăria, factorii finali de recuperare asigurați depășind valori de 45—50%.

După exploatarea secundară țiteiul rămas în zăcămintele respective se află ca fază discontinuă în porii sau în grupele de pori din zona inundată de agentul de lucru, sau ca fază continuă în zonele în care acesta nu a pătruns. În funcție de modul în care a fost efectuată exploatarea secundară și de natura agentului injectat au fost cercetate sau se află în curs de fundamentare și experimentare și alte combinații din procedeele menționate mai înainte, realizîndu-se exploatarea terțiară. Astfel, **combustia subterană** după injecția de apă a fost experimentală cu succes la Videle și se află în extindere. De asemenea, injecția de apă după combustia subterană constituie o metodă de îmbunătățire a efectului combustiei la Suplacu de Barcău.

În sfîrșit, **injecția de soluții micelare** sau surfactanți, după spălarea cu apă a zăcămintului, metodă complexă, dar care trebuie să capete o aplicabilitate mai mare, se află în faza incipientă de experimentare în șantier, promovarea ei depinzînd în principal de depășirea unor dificultăți în procurarea chimicalelor în cantitățile necesare.

O parte din zăcămintele de țitei din țara noastră nu îndeplinesc caracteristici și condiții care să permită aplicarea extinsă cu rezultate favorabile a metodelor de creștere a factorului final de recuperare (fecționizare accentuată, permeabilitate redusă și zone compacte din care țiteiul nu curge, strate necorelabile, zone înguste de țitei, suprafețe mari de contact gaze-țitei și apă-țitei, temperaturi de zăcămint mari etc.). Chiar și la zăcămintele considerate, din punct de vedere al caracterului fizic, bune și foarte bune pentru aplicarea metodelor de creștere a FFR, intervin dificultăți de exploatare și tehnice, mai ales în structura dacian (viituri de nisip, sonde vechi cu coloane necimentate prin care agenții injectați se canalizează etc.). Pentru lărgirea ariei de aplicare a injecției de abur și la zăcămintele mai adînci se cercetează și este în curs de testare **generatorul de abur subteran (GAS)**. De asemenea, se experimentează în laborator produși aditivi injecției de abur, injecției cu aer pentru combustie sau injecției de aditivi chimici, care să mărească eficiența de inundare, prevenind canalizările și, în cazul soluțiilor micelare, să permită aplicarea

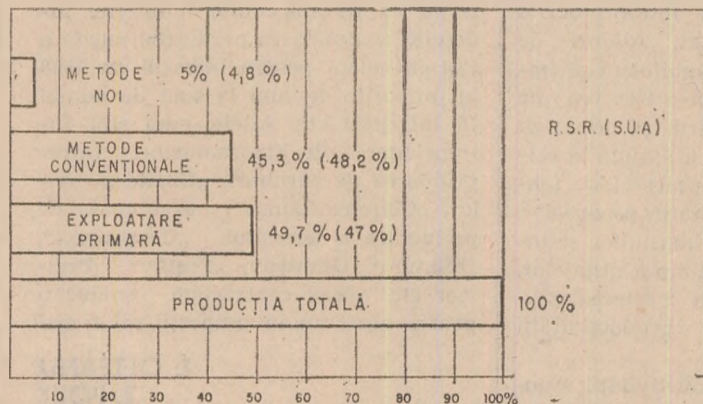

Fig. 3. Ponderea producției zăcămintelor la care se aplică metode convenționale și noi de creștere a FFR în producția totală de țitei

acestora la zăcămintele cu temperaturi mai mari de 90°C și în prezența unui conținut mare în săruri al apelor de zăcămint.

Un efort continuu se depune pentru **utilizarea metodelor petrolinere** la exploatarea zăcămintelor de țitei pînă la 500 m adîncime lipsite de gaze și pentru valorificarea nisipurilor bituminoase. De asemenea, s-a considerat necesar să se continue cercetările pentru fundamentarea posibilităților de utilizare a activității bacteriilor la stimularea sondelor și eventual la creșterea FFR, primele rezultate ale experimentelor efectuate în șantier nefiind, deocamdată, concludente.

Un bilanț al stadiului actual al aplicării metodelor noi de creștere a factorului final de recuperare arată că din 366 zăcămintele de petrol 226 sînt supuse proceselor convenționale, termice și chimice de recuperare, iar la 25 de zăcămintele se trece de la faza experimentală la faza industrială de aplicare. Mai mult, începînd cu anul 1983 toate zăcămintele cu caracteristici favorabile sînt supuse proceselor de recuperare avansată.

Colaborare mai strînsă între beneficiari și producători

EFACTUL aplicării metodelor de creștere a recuperării asupra producției de țitei extras din zăcămintele se manifestă în timp. În cazul aplicării, de pildă, a metodelor chimice, nu se solucează cu creșteri substanțiale ale debitului de țitei de la un an la altul. Aceasta deoarece cea mai mare parte a zăcămintelor la care urmează să se aplice astfel de metode se află într-o fază avansată de exploatare, perioadă în care ritmurile extractive, cu sau fără aplicarea metodelor de creștere a recuperării, sînt de 2—3%, tendința acestor ritmuri, pe măsura trecerii timpului și învechirii exploatarei, fiind în scădere.

Ponderele producției zăcămintelor la care se aplică metode convenționale și noi de creștere a FFR în producția totală de țitei a țării este redată în fig. 3. Examinînd datele din grafic se observă că producția de țitei din zăcămintele la care se aplică metode convenționale de creștere a recuperării (injecție de apă sau gaze) este de 45,3% din totalul producției țării, față de 48,2% în S.U.A., iar din zăcămintele la care se aplică metode noi de 5%, față de 4,8% în S.U.A. Evident, aportul metodelor noi la producția țării este deocamdată redus, dar niciieri în lume el nu este mai mare, datorită faptului că cercetarea și experimentarea, mai ales a metodelor chimice, este încă la început. Pe ce altă parte, posibilitățile de obținere a producției prin aplicarea metodelor FFR sînt legate de săparea sondelor noi necesare extinderii proceselor, sau pentru îndeșire și implicit de capacitatea de foraj care nu este nelimitată, de lucrări de suprafață, instalații, utilaje și echipamente. Totodată, trebuie avută în vedere problema asigurării produșilor chimici în cantități industriale, dat fiind că pentru un întreg zăcămint sint necesare cantități de 20—30 ori mai mari decît pentru experimentare, și că orice întîrziere a experimentelor în șantier pune în discuție extinderea industrială a metodelor în perioada programată.

Cu toate dificultățile care se cunosc sau care se întrevăd în momentul de față, rezervele de hidrocarburi existente în zăcămintele cunoscute sînt mari și trebuie făcut tot ceea ce este tehnic posibil pentru ca aceste rezerve să fie recuperate în cantități cît mai mari. Și aceasta pentru că, din punct de vedere economic, costul țiteiului obținut suplimentar ca urmare a aplicării metodelor de creștere a factorului final de recuperare este de 2 pînă la 4 ori mai mare decît în cazul țiteiului obținut prin metode primare. Bilanțul energetic al metodelor noi arată că în cazul cel mai defavorabil, și anume acela al injecției de abur, se consumă o treime din valoarea energetică a țiteiului extras, pentru toate celelalte metode consumul fiind mai redus.

Volumul mare al investițiilor, mai ales în faza inițială de aplicare a metodelor de creștere a factorului final de recuperare, este specific activității de exploatare a zăcămintelor de țitei și neapărat necesar, deoarece țiteiul de mine trebuie pregătit astăzi. Și, deocamdată, industria petrolieră constituie principala sursă de energie pentru celelalte industrii. Dar pentru a se asigura realizarea prevederilor în industria de extracție a țiteiului, inclusiv a creșterii factorului final de recuperare este necesară nu numai sporirea investițiilor în această ramură ci și recuperarea întîrzierilor și punerea în funcțiune la termenele și parametrii stabiliți a noilor capacități. În acest sens se impune ca participarea principalilor ramuri consumatoare de hidrocarburi (metalurgia, construcția de mașini, chimia) să se manifeste mai prompt la înzestrarea industriei petroliere cu utilaje, instalații, echipamente și chimicale de cea mai bună calitate, la nivelul tehnicii mondiale, în concordanță cu sarcinile și importanța acordate acestor ramuri.

dr. ing. Aurel CĂRCOANĂ

Realizarea ritmică, exemplară a sarcinilor de plan

ADAPTABILITATE SPORITĂ LA CERINȚELE BENEFICIARILOR INTERNI ȘI EXTERNI

REALIZAREA ritmică, integrală a tuturor prevederilor de plan, în condiții de înaltă calitate și eficiență, constituie un obiectiv prioritar pentru activitatea colectivelor de oameni ai muncii din întreprinderi. Experiența de până acum a demonstrat că, printr-o organizare temeinică a producției, programării, lansării și urmărirea zi de zi a fabricației se poate asigura o bună utilizare a forțelor umane, tehnice și materiale existente în fiecare întreprindere, realizarea exemplară a prevederilor de plan la producția fizică și indicatorii de eficiență.

Pornind de la asemenea cerințe, în industria brașoveană au fost luate din timp măsuri pentru îmbunătățirea aprovizionării tehnico-materiale a locurilor de muncă, nominalizarea sarcinilor de plan, organizarea mai bună a formațiilor de lucru, promovarea unor tehnologii avansate, modernizarea și asimilarea unor produse etc. Ca urmare a aplicării consecvente a măsurilor cuprinse în programele speciale, planul producției marfă în luna ianuarie 1983 a fost depășit pe ansamblul industriei județului cu peste 45 milioane lei, înregistrându-se un ritm de creștere de 11,1 la sută față de aceeași perioadă din anul trecut.

Planul producției fizice a fost depășit la 43 din principalele produse, obținându-se peste plan 597 tractoare de 55—65 CP, 5 000 bucăți rulmenți, utilaje pentru exploatare geologică în valoare de 1 546 mii lei, peste 45 tone utilaje tehnologice pentru industria chimică, peste 40 tone utilaje tehnologice pentru materiale de construcții, 750 mii lei pompe centrifugale, peste 340 tone îngrășăminte cu azot, 950 tone amoniac de sinteză, 105 tone antidăunători, 51 tone produse prelucrate din mase plastice, mobilă în valoare de 2,3 mil. lei, peste 3 800 mp uși și ferestre din lemn, peste 135 mc panouri mari din beton armat etc. Și în primele două decade din luna februarie a.c., la nivelul județului, planul producției marfă în industrie a fost depășit.

În scopul realizării ritmice și integrale a producției au fost luate măsuri în direcția urmării și analizei operative pe bază de grafic, în toate fazele, pe grupe de produse, pe sortimente și tipodimensiuni, repere și subansamble, piese de schimb, a derulării activității atât la nivelul întreprinderii, secțiilor cât și la fiecare loc de muncă. În func-

ție de situațiile constatate s-au prevăzut măsuri de intervenție operativă, astfel încât orice neajuns să fie grabnic înlăturat.

O DIRECȚIE PRINCIPALĂ în care s-a acționat a constituit-o **defalcarea rațională a producției fizice pe trimestre și luni**. Dacă în 1982, în majoritatea întreprinderilor, ultima decadă a lunii reprezenta de regulă un vîrf de producție (peste 50% din planul lunar), în ianuarie a.c. multe întreprinderi, ca de exemplu „Radiatoare”, „Rulmentul”, „Răsăritul”, „Colorom”, „Nivea”, „Rafinăria”, „Lianți” din Brașov, întreprinderile de materiale de construcții, de stofe, de postav din Prejmer etc. au realizat în primele două decade aproape 70 la sută din planul lunii (vezi tabelul).

Gradul de îndeplinire a planului pe luna ianuarie 1983

Întreprinderea	Realizările din decada I (% din sarcina lunii)	Gradul de îndeplinire a planului pe luna ianuarie (lei)
„Radiatoare	27,6	+ 2 483 000
„Rulmentul“	28,7	+ 2 054 000
„Răsăritul“	33,0	+ 2 012 000
„Colorom“	28,2	+ 3 156 000

În același timp, o atenție deosebită a fost acordată pregătirii și urmării zilnice, pe bază de grafice, a producției, aprovizionării tuturor locurilor de muncă cu materii prime, materiale, SDV-uri, asigurării unui flux continuu al fabricației de la debitare și pînă la controlul și expedierea produselor, astfel încît să se asigure minimizarea drumului critic la toate secțiile de bază, cu deosebire la întreprinderile constructoare de mașini. Alături de aceasta, se cuvine să subliniem și importanța pe care a avut-o trecerea pe calculator a programării și urmării producției, operațiune care ajută la asigurarea continuității proceselor tehnologice, sporirea calității produselor, utilizarea mai bună a mașinilor și instalațiilor, reglarea la timp a utilajelor, conducînd în final la creșterea producției fizice și a productivității muncii.

Fentru creșterea productivității muncii, încă din trimestrul IV al anului trecut au fost luate măsuri în majoritatea unităților pentru extinderea lucrului

la mai multe mașini, a mecanizării și automatizării producției, fiind introduse în fabricație numeroase linii tehnologice, în special la „Tractorul”, întreprinderea de autocamioane și „Rulmentul”. În același timp, au fost promovate noi tehnologii de înalt randament și metode moderne de conducere și organizare a producției, cum ar fi conducerea pe bază de buget. Au fost trecute pe calculator programarea reparațiilor, urmărirea stocurilor, programarea fabricației, autogestiunea fiind extinsă la toate secțiile de fabricație ale marilor întreprinderi. S-a întreprins, totodată, o largă acțiune de reintroducere în circuitul economic a resurselor refolosibile, reconducerea pieselor și subansamblelor uzate — fapt ce a influențat pozitiv reducerea cheltuielilor materiale, sporirea producției nete și a productivității muncii. Pe ansamblul județului s-a obținut în luna ianuarie

a.c. o producție marfă cu peste 433 milioane lei mai mare decît în aceeași perioadă a anului trecut.

UNUL DIN ELEMENTELE deosebit de importante pentru realizarea ritmică a planului îl constituie contractarea producției. Din analizele întreprinse în prima parte a lunii februarie a.c. a rezultat că pe ansamblul industriei județului contractarea producției marfă a fost încheiată pentru întregul an 1983 în proporție de sută la sută de numai 15 întreprinderi. Altele, cum sînt întreprinderea de autocamioane, întreprinderea de șuruburi, „Unelte și scule”, „Chimica-Rîșnov”, Combinatul de prelucrare a lemnului, „Carpatinex”, „Filatura” Ghimbav, „Postav” Prejmer etc. aveau contractată producția pentru acest an în proporții mult mai

I. OLTEANU
Z. FOKT
Brașov

(Continuare în pag. 10)

Valorificarea superioară a potențialului productiv în pomicultură

IN ACESTE ZILE, în livezile pomicele se desfășoară activități de calitate și operativitatea cărora depinde producția de fructe din acest an. Chiar dacă pentru plantațiile pomicele sezonul rece reprezintă o perioadă de „repauș”, totuși, este necesară aplicarea unor măsuri agrotehnice menite să contribuie la pregătirea și conservarea potențialului productiv al pomilor fructiferi, la combaterea unor boli și dăunători.

Ce recomandă agrotehnica modernă

ESTE NECESAR ca aceste măsuri să fie diferențiate în funcție de tipul de sol, structura speciilor pomicele, vârsta și stadiul de vegetație al acestora. O importanță aparte prezintă configurația terenurilor. Cele în pantă impun un anumit mod de întreținere și lucrare a solului, care să evite eroziunea și să combată spălarea stratului de pământ fertil, asigurând, totodată, combaterea buruienilor și incorporarea îngrășămintelor. Aceste lucrări trebuie aplicate cu multă grijă, după cele mai noi tehnologii, în mod diferențiat pentru diversele zone pedoclimatice, în strinsă legătură cu înclinația pantei terenului și cu poziția lui.

Producțiile mari de fructe ce se planifică pentru livezile intensive și superintensive nu se pot realiza exclusiv pe seama rezervelor naturale de elemente nutritive (nici chiar în cazurile — destul de rare — de soiuri cu potențial ridicat de fertilitate). Cele mai multe livezi sunt amplasate pe soluri mai sărace, a căror asigurare în întregime cu alimente nutritive prezintă unele dificultăți. Problema se complică cu atât mai mult, cu cât pomii se caracterizează prin longevitate accentuată și consumă în mod constant aceleași elemente de pe aceeași suprafață.

Studiile efectuate în livezi experimentale, ca și rezultatele obținute în producție confirmă că cerințele pomilor în substanțe nutritive se schimbă corespunzător cu desfășurarea ciclului anual și multianual și a diferitelor faze și perioade de vegetație. Cunoașterea particularităților și modului de nutriție permite cultivatorului să aplice științific și rațional îngrășămintele în livadă, în funcție de specie și soi. De aceea, se consideră necesară respectarea strictă a normelor de îngrășămintă, a-

plicate în corelație cu specia, vârsta și starea de vegetație a pomilor, tipul solului, aprovizionarea cu apă etc.

De asemenea, la aplicarea îngrășămintelor se impune să se țină seama de destinația fructelor, de modul lor de păstrare, industrializare și consum. Astfel, la măr trebuie avut în vedere că excesul de azot în perioadele de rodire scade simțitor calitatea fructelor și scurtează durata de păstrare a acestora, influențând și intensitatea culorii.

Un element nou în tehnologia fertilizării livezilor îl constituie **îngrășămintele complexe foliare în stare lichidă**, care au în compoziția lor macro- și microelementele de bază și se distribuie în perioada de vegetație. Experiențe recente efectuate cu astfel de îngrășămintă au demonstrat că se pot obține la plantațiile de măr sporuri de producție de până la 30%.

Un rol important în pomicultură îl are aplicarea corectă a tăierilor, care să asigure un raport optim între procesele de creștere și cele de rodire. Efectuarea corectă a acestor operații contribuie la realizarea unor producții sporite, paralel cu prelungirea duratei productive a plantațiilor și, deci, la creșterea eficienței economice.

Experiențe în actualitate

O verigă de seamă în cadrul complexului agrotehnic la pomi o reprezintă **avertizarea și combaterea bolilor și dăunătorilor**. Efectuarea la timp a acestor măsuri asigură menținerea integrității a capacității de producție a pomilor și obținerea unor fructe de calitate superioară. Tratamentele cu pesticide specifice dăunătorilor și bolilor la pomi se fac în general prin stropire cu pompe purtate și acționate de tractor ori din avion sau elicopter. Cele mai multe tratamente se aplică în cursul perioadei de vegetație, accentul deosebit punându-se pe corelarea atentă a substanțelor și dozelor folosite cu gradul de sensibilitate al dăunătorilor și bolilor. Cu toate acestea, de mare eficacitate sînt și tratamentele care se fac în perioada de repaus a pomilor, folosind insecticide și fungicide cu acțiune mai puternică și în doze mai mari. Specialiștii recomandă efectuarea acestor tratamente în condiții meteorologice optime, ca să se obțină o eficacitate maximă.

Îngrijirea pomilor și lucrările solului în livezile de măr variază în funcție de sistemul de cultură, condițiile pedoclimatice, vârsta plantației, relief. În li-

vezile intensive și superintensive și situate pe terenurile plane sau ușor înclinate, solul se menține în ogor negru. În zonele mai umede se recomandă ca solul să se mențină înțelenit pe intervalele dintre rînduri și pomi, și ca ogor negru pe direcția rîndurilor.

Combaterea eficientă a bolilor și dăunătorilor reprezintă o modalitate de creștere substanțială a producțiilor în pomicultură. Se recomandă efectuarea în cursul anului a 10—16 tratamente, din care două în perioada de repaus. Printre bolile cele mai des întilnite și care aduc pierderi importante plantațiilor de măr, de exemplu, sînt rapănul, făinarea și putrezirea brună. După unele evaluări, pierderile cauzate producțiilor pomicele de către dăunători, boli și buruieni însumează circa 46% din producția potențială a sectorului nostru pomicol.

Un exemplu de bună organizare și gospodărire

ELEMENTE semnificative pot fi desprinse din experiența fermei Voila a întreprinderii agricole de stat „Pomicola” din județul Prahova. Din suprafața de 154 hectare (situată în zona Cîmpina-Breaza), 99 sînt plantate cu meri în sistem intensiv (16 mii pomi), 8 cu pruni și 33 cu nuci. Din suprafața ocupată de meri, circa jumătate are deja o durată de exploatare de peste 60 de ani, fiind, deci, din punct de vedere biologic, la sfîrșitul perioadei productive; 50 de hectare (din care 43 pe teren arabil) se află în plenitudinea potențialului productiv (14 ani). De la plantațiile tinere s-au obținut, în anul 1982, aproximativ 25 mii kg de mere la hectar, iar de la cele mai bătrîne — circa 8 mii kg la hectar. Producția totală de mere, de 1 550 tone, a depășit cu mult nivelul planificat. Aceste rezultate sînt și consecința unei structuri de soiuri corespunzătoare condițiilor pedoclimatice. Astfel, randamente înalte se obțin de la soiurile: Golden delicious, Jonathan, Delicious roșu și dublu roșu și Starking delicious. Ponderea cea mai mare în structura plantațiilor o au tocmai soiurile Golden și Jonathan, care se pretează mai bine la condițiile zonei și realizează producții de aproximativ 100 kg de fructe pe pom. Trebuie menționată și existența unor factori obiectivi care au influențat negativ producția: arealul pomicol al acestei subunități este dispersat și o parte importantă a acestuia (56%) constă din terenuri cu pante ce depășesc 20%.

Rezultatele economice pozitive pe care ferma le-a obținut sînt, firește, și consecința unei bune organizări a producției și a muncii, orientată spre aplicarea formei de retribuție în acord global, executarea operativă și de bună calitate a lucrărilor, compensarea deficitului de personal muncitor — la anumite lucrări — prin aportul mijloacelor tehnice puse la dispoziție de sfașiu pentru mecanizarea agriculturii, utilizarea atelajelor din dotare pentru transporturile ce nu puteau fi executate mecanic din cauza configurației terenurilor.

Considerînd fertilizarea solului ca un element determinant în sporirea producțiilor, conducerea fermei s-a orientat cu precădere spre **utilizarea îngrășămintelor organice** (administrare o dată la 3 ani); cantitățile de îngrășămintele fosfatice și potasice administrate în anul trecut s-au ridicat la 80 kg, respectiv 160 kg la hectar.

Tăierile pentru echilibrarea creșterii și rodirii pomilor s-au executat la timp, iar la plantațiile mai în vîrstă se execută lucrări de reintinerire.

Întrucît atacurile de boli și dăunători au dus an de an la pierderi importante de recoltă, a fost elaborat și se aplică un program complex de combatere care pune accentul pe aplicarea unor tehnologii perfecționale de producere și utilizare a unor preparate biologice, reducerea numărului de tratamente chimice, utilizarea unor pesticide cu eficiență sporită (și a căror folosire necesită consumuri reduse de materii prime și energie), extinderea aplicării pesticidelor concomitent cu alte lucrări agrotehnice. În cadrul acestei acțiuni, anul trecut s-au efectuat 18 stropiri, din care două în sezonul de iarnă.

Ferma a obținut, în 1982, rezultate economico-financiare semnificative. Astfel, față de un cost planificat de 2 895 lei/tona de mere s-au cheltuit sub

2 000 lei, ceea ce a făcut ca volumul beneficiului pe total fermă să depășească 3 milioane de lei.

În opinia lucrătorilor fermei, **rezultatele puteau fi încă mai bune dacă pesticidele ar fi fost asigurate în cantitatea și structura necesară**, în funcție de tipurile de plantații și soiurile de meri (limitarea numărului de stropiri, deci și reducerea cheltuielilor, implică utilizarea unor pesticide cu remanentă mult mai mare decît a celor ce i-au fost repartizate) și dacă îngrășămintele chimice ar fi sosit în cantități suficiente și la timp.

În condițiile fermei Voila, lipsa de depozite și hale de sortare face necesară livrarea imediată a producțiilor de mere. Pentru scurtarea la maximum a timpului de încărcare și descărcare, conducerea fermei a hotărît **trecerea la sistemul de transport containerizat** (capacitatea unui container este de 300 kg).

Realizarea unor lucrări de calitate în pomicultură presupune ca lucrătorii să cunoască în detaliu tehnologia și biologia creșterii pomilor. De o importanță aparte este săpatul în jurul pomilor, concomitent cu efectuarea fertilizării, arăturilor și tăierilor. Totodată, pentru unitățile pomicole cu condiții pedoclimatice asemănătoare cu cele ale fermei Voila, se recomandă să se practice, la sfîrșitul lunii februarie sau începutul lunii martie, a doua stropire din perioada de repaus a plantațiilor de măr și altele în perioada de primăvară-vară.

Avantajele asocierii producătorilor individuali

DACĂ ÎN POMICULTURĂ, sectorul socialist reprezintă un model de intensificare a producției, nu putem neglija plantațiile în sistem gospodăresc, aflate în sectorul necooperatist — gospodă-

riile agricole individuale din zonele de deal și submontane. Suprafețele ocupate cu pomi în aceste gospodării reprezintă 15,8% din totalul livezilor existente în țară. În condițiile miciei producții agricole este dificilă aprovizionarea cu îngrășămintele chimice (datorită numărului mare și dispersării gospodăriilor, ca și sistemelor de livrare în vrac, care provoacă pierderi). se întîmpină greutăți în aprovizionarea cu semințe de soi, cu materialul săditor.

De aceea, **extinderea și întărirea asociațiilor** în domeniul pomiculturii au efecte economice favorabile asupra gospodăriilor individuale participante. Experiența unor astfel de forme de organizare a demonstrat că s-a asigurat o mai bună aprovizionare cu semințe din soiuri valoroase și cu materiale săditoare pomicole de bună calitate, în cantitățile solicitate. De asemenea, prin asociații se poate rezolva mai ușor problema aprovizionării cu îngrășămintele chimice, erbicide, insectofungicide, semințe din soiuri valoroase, material săditor pomicol, unelte și utilaje agricole; se pot organiza echipe specializate pentru unele lucrări care necesită o calificare mai mare (tăieri și stropiri); se creează condiții pentru executarea unor plantații noi de pomi în masive, pe bază de proiecte.

Dezvoltarea mai accelerată a sectorului pomicol în gospodăriile individuale, alături de extinderea și modernizarea plantațiilor intensive și superintensive existente în sectorul socialist al agriculturii, va contribui la dezvoltarea economico-socială a localităților din zonele respective, la realizarea unor venituri suplimentare de către țărănime, paralel cu asigurarea unui important fond de produse pomicole pentru fondul de stat și pentru satisfacerea nevoilor de consum local.

dr. Gh. N. IOSIF

AGROGRAMA

Înmulțirea accelerată a plantelor

● Metoda culturii de meristeme — cultură „in vitro” a țesuturilor tinere, în continuă diviziune, aflate la extremitatea mugurilor — este cunoscută de trei decenii, dar aplicarea ei s-a extins abia în ultimii ani. În 1974 a fost brevetată în Belgia, de către Centrul de stat de cercetări agronomice de la Gambroux, prima utilizare industrială a microînmulțirii, care a permis ca dintr-un

singur frag să se obțină, în mai puțin de un an și la un preț competitiv, câteva milioane de plante din această specie, evitîndu-se ocuparea de terenuri agricole pentru creșterea răsădurilor și eliminîndu-se, totodată, datorită filtrului constituit de celulele meristemice — paraziții (ciuperci, bacterii și chiar viruși) care contamină aproape incurabil planta-mamă. În prezent, în multe țări vest-europene fragii se cultivă aproape exclusiv prin această metodă, care asigură o înmulțire rapidă, conformitatea și omogenitatea plantelor, garanție sanitară totală și un mare randament în producția de fructe.

Noile cercetări ale centrului de la Gambroux se orientează asupra lărgirii aplicațiilor metodei. Cea mai valoroasă promite să fie aceea în domeniul pomilor fructiferi. Au fost obținute rezultate interesante la cireș, măr și prun. S-a conturat, totodată,

posibilitatea conservării în formă miniaturizată a plantațelor, timp îndelungat.

Tehnologii industriale în zootehnie

● Cheltuielile cu furajele reprezintă în medie, în țările Europei occidentale, jumătate din costul laptelui, ceea ce justifică atenția ce se acordă reducerii lor, inclusiv prin aplicarea unor tehnologii de vîrf împrumutate din afara agriculturii.

Firma suedeză Alfa-Laval, specializată în echipament pentru ferme zootehnice, a creat un sistem tehnologic care asigură ca vacile să primească doar cantitatea exactă de hrană de care au nevoie, evitîndu-se prin aceasta consumul excesiv de concentrate scumpe, a căror fabricare solicită energie.

Vacilor de lapte li se pune la grumaz un colier echipat cu un aparat care emite un semnal, identificat de un senzor aflat în ieslea cu fu-

raje din grajd. Fiecare înghițitură de concentrat este înregistrată, pînă se atinge o limită înscrisă în memoria unui mic calculator — limită indicînd cantitatea pe care vaca respectivă trebuie să o consume pentru a funcționa eficient ca o mașină de transformat hrană în lapte. Alimentarea cu furaj se întrerupe și se reia automat, la intervale care să asigure hrănirea în doze mici, dar frecvente, pentru a se realiza o digestie cit mai bună.

Îngrășămintele din gunoi

● La Alma-Ata (U.R.S.S.) a intrat în funcțiune o instalație experimentală de prelucrare a gunoaielor menajere. Din cele 400 mii mc de gunoaie ce urmează a fi prelucrate anual, cu ajutorul unor bacterii aerobe, se pot obține aproximativ 70 mii tone de îngrășămint de bună calitate (o tonă echivalează ca valoare nutritivă cu două tone de gunoi de grajd).

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

CREȘTEREA RENTABILITĂȚII ÎN ÎNTREPRINDERILE AGRICOLE DE STAT

UNA din cerințele fundamentale ale mecanismului economico-financiar o constituie echilibrarea cheltuielilor cu veniturile proprii și obținerea unui plus de venituri, a unor acumulări bănești care să asigure autofinanțarea activității de producție, cointeresarea materială a oamenilor muncii și acoperirea unor cheltuieli sociale efectuate la nivelul unității, concomitent cu restituirea fondurilor primite de la societate, precum și sporirea contribuției la constituirea fondurilor centralizate ale statului. Aceste probleme sînt de mare actualitate și în agricultură, ramură în care trebuie să se obțină o sporire simțitoare a producțiilor medii și a producției globale, o reducere importantă a cheltuielilor de producție precum și o eficiență economică ridicată atît pe ansamblu cît și la nivelul fiecărei unități socialiste, la nivelul fiecărei comune.

MAJORITATEA întreprinderilor agricole de stat se înscriu deja cu rezultate pozitive, obțin producții mari și constante și își încheie activitatea cu beneficii. În cincinalul 1976—1980 beneficiile întreprinderilor agricole de stat au crescut cu 24% față de cele obținute în cincinalul precedent, iar cele din primul doi ani ai cincinalului actual reprezintă cca. 50% din beneficiile realizate în perioada 1976—1980. Majoritatea produselor sînt rentabile pe ansamblul întreprinderilor agricole de stat. În anul 1982 s-au obținut la grîu, orz-orzoaică, porumb boabe, floarea-soarelui, fructe și struguri cele mai mari beneficii din istoria întreprinderilor agricole de stat. Rezultatele financiare la aceste produse reflectă și măsurile luate de conducerea de partid și de stat în ultimii doi ani pe linia creșterii prețurilor de producție și acordării de prime progresive în raport cu cantitatea de produse pe hectar livrată la fondul de stat. În producția animală rentabilitatea este mai mică decît în sectorul vegetal. Sînt însă multe întreprinderi care prin zootehnie valorifică resursele furajere din sectorul vegetal și obțin beneficii la majoritatea produselor zootehnice. Rentabilitatea minimă din unele întreprinderi sau lipsa de rentabilitate din altele reflectă o situație necorespunzătoare concretizată în producții mici și costuri ridicate, determinate de un complex de

cauze și care au la bază furajarea necorespunzătoare a animalelor. Dacă în anul 1982 toate unitățile agricole de stat obțineau rezultate financiare la nivelul beneficiilor medii ale unităților rentabile, economia națională ar fi avut acumulări bănești suplimentare de peste 4 miliarde lei.

Plenara lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor din decembrie 1982 a făcut o amplă analiză a rezultatelor obținute de agricultura românească în primii doi ani ai cincinalului și a stabilit o serie de măsuri concrete. În agricultura de stat, ca și în celelalte sectoare, se impune creșterea producțiilor medii la nivelul eforturilor materiale și financiare făcute de economia națională, reducerea corespunzătoare a costurilor pe unitatea de produs și obținerea unui anumit beneficiu care să asigure autofinanțarea.

Față de realizările din anul trecut, producțiile medii planificate pe anul curent apar mari, dar ele sînt pe deplin corelate cu baza materială de care dispune fiecare unitate agricolă de stat. Realizarea planului cere însă o organizare corespunzătoare a producției și a muncii și o gospodărire judicioasă în toate unitățile. Este necesar ca directorii, inginerii șefi, șefii de ferme și sectoare să-și asume în mai mare măsură responsabilitatea cu care sînt investiți — ei nu trebuie să aștepte măsuri de la organele agricole județene sau de la centru. Ei hotărîsc folosirea bazei tehnico-materiale, a pămîntului, începerea campaniilor agricole, toate momentele hotărîtoare ale procesului de producție. Cadrele de conducere din unitățile de producție trebuie să ia măsuri și să răspundă în fața adunărilor generale, a societății, de măsurile întreprinse și rezultatele obținute.

SECTORUL zootehnic trebuie să fie în centrul atenției conducerilor întreprinderilor. Sînt numeroase cazurile în care plantele furajere se cultivă pe terenurile care au rămas după amplasarea grîului, porumbului boabe, floarea-soarelui, respectiv culturile care dau producție marfă. La întreprinderile cu specific zootehnic, culturile furajere, după opinia noastră, trebuie să aibă prioritate, să fie semănate în jurul fermelor, în jurul depozitelor de furaje. La aceste unități, îngrășămintele natu-

rale și chimice este necesar să fie utilizate în fertilizarea pășunilor și plantelor cultivate pentru nutreț cel puțin la nivelul cantităților administrate la culturile care dau producție marfă.

Atenție deosebită trebuie acordată la recoltarea și depozitarea furajelor. Este necesar ca în mod concret să se stabilească ce suprafețe se pot recolta mecanizat și ce suprafețe se recoltează manual. Organele agricole ierarhic superioare trebuie să ia măsuri ca mecanismele de recoltare a furajelor să fie date în dotarea întreprinderilor agricole de stat pentru a nu se mai „pasa” lipsurile de la I.A.S. la S.M.A. și invers. Pentru suprafețele ce urmează a se recolta manual trebuie stabilit tariful de cosit pe hectar și date aprobările de rigoare cu un anumit timp înainte de începutul recoltării furajelor. Împărțăm părerea acelor care consideră că fermele zootehnice trebuie să se ocupe de furaje și nu fermele vegetale, aceasta pentru a localiza răspunderea la unitatea cu profil zootehnic.

O problemă deosebit de importantă și care este cunoscută de toți conducătorii din zootehnie, o constituie selecția și creșterea tineretului. Îndeplinirea acestui obiectiv presupune însă asigurarea cu prioritate a furajelor pentru femelele gestante și animalele tinere, deoarece producția viitoare depinde de animalele tinere de azi. Mortalitățile la animalele tinere constituie o dublă pagubă: pierderi financiare și pierderea producției viitoare.

În sectorul zootehnic se impun o serie de măsuri imediate, între care revizuirea întregului program de lucru privind îngrijirea animalelor, permanentizarea personalului, o alimentare cu apă corespunzătoare, asistența sanitar-veterinară la nivelul cerințelor actuale. Un program de grajd bine alcătuit constituie o garanție sigură pentru întreținerea exemplară a animalelor în special pe timpul iernii.

În vederea remedierii lipsurilor care se manifestă în zootehnie trusturile și departamentul respectiv trebuie să dovedească mai multă preocupare pentru asigurarea cantităților necesare de semințe pentru suprainsămînțarea pajiștilor și pentru culturile furajere din arabil, pentru dotarea acestui sector cu o sistemă de mașini pentru recoltarea furajelor pe terenuri în pantă, cu mașini și piese de schimb pentru recoltarea furajelor pe terenuri plane. În prezent, îngrășămintele chimice sînt repartizate cu prioritate la trusturile care

au culturi care dau producție marfă. Datorită acestui fapt, întreprinderile agricole de stat din județul Sibiu, de pildă, în anul 1982 au aplicat pe pășuni și au administrat la culturi furajere cantități de îngrășăminte chimice mai mici decât în anii precedenți. În ultimii trei ani, cantitățile de îngrășăminte sînt la aceste unități în continuă scădere. Complexele mari de îngrășarea bovinelor nu dețin pășuni suficiente, ciocălăii și paiele se aduc de la distanțe mari, cu cheltuieli bănești și de muncă vie foarte mari. În numeroase cazuri, repartițiile date nu sînt onorate de județele producătoare. Cultura grîului în județele din zona de deal și premontană este privită de unii specialiști din minister ca o cultură nerentabilă pentru sectorul vegetal, dar nu se ține seama că aducerea pațelor din alte zone necesită cheltuieli suplimentare în zootehnie, mai mari decât eventuala lipsă de eficiență de la cultura grîului.

REZERVE de creșterea producției și sporirea rentabilității sînt și în sectorul vegetal. Sînt încă multe suprafețe și chiar întreprinderi care realizează producții de grîu sub 2 500 kg/ha, de porumb sub 3 000 kg/ha, floarea-soarelui sub 2 000 kg/ha. Nu sînt folosite în mod corespunzător suprafețele amenajate pentru irigat. Sînt unități care realizează sporuri neînsemnate de producție față de culturile neirigate. Costurile de producție sînt mari, îndeosebi cele materiale. Dealtfel, pe ansamblul întreprinderilor agricole de stat ponderea cheltuielilor materiale în producția globală are un nivel ridicat. Datorită producțiilor mici și nivelului ridicat al cheltuielilor în anul 1982 două culturi — soia și orezul — au înregistrat pierderi pe ansamblul întreprinderilor agricole de stat.

Cauzele nerealizărilor în sectorul vegetal sînt de natură internă, care pot

fi lichidate cu eforturi minime din partea conducătorilor de întreprinderi. Printre măsurile care se cer luate amintim: respectarea unui anumit asolament, elaborarea unor tehnologii specifice microclimatului zonei, executarea la timp și în întregime a lucrărilor planificate și urmărirea periodică a cheltuielilor de producție. La porumb, soia, floarea-soarelui, fructe etc., cele mai mari pierderi se înregistrează la recoltare. La culturile irigate este absolut necesar să se asigure în orice condiții un minim de îngrășăminte chimice.

În același timp, organele ierarhic superioare trebuie să asigure organizarea mai bună a producerii semințelor și reînnoirea acestora la perioadele cerute de știință. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare este necesar să se ocupe mai mult de crearea unor soiuri de porumb care să dea producții mari și să aibă o perioadă de vegetație mai scurtă. Obținerea unei producții mari pe hectar, dar care nu poate fi condiționată și păstrată, nu constituie o realizare pentru economia națională. Bolile din sectorul animal sînt provocate și de calitatea furajelor, respectiv a porumbului mucegăit.

Problema cea mai importantă în sectorul vegetal o constituie mecanizarea, și în mod deosebit mecanizarea recoltării produselor. Este necesar ca Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare să definească o sistemă de mașini valabilă pe o perioadă mai lungă de ani și să ridice ștacheta exigențelor față de calitatea mașinilor, față de unitățile constructoare de mașini, producătoare, deoarece multe mașini din agricultură deși necesită cheltuieli mari de întreținere, n-au randament mare la recoltare, înregistrîndu-se pierderi însemnate.

Conducerea superioară de partid a luat măsura ca la grîu-secară, porumb și floarea-soarelui să nu se mai dea prețuri diferențiate pe zone, fapt ce presupune ca organele agricole să asi-

gure zonarea-raionarea culturilor-soiurilor pentru ca producțiile ce se obțin să acopere cheltuielile efectuate de unități.

Realizarea sarcinii de a rentabiliza toate întreprinderile, toate fermele și sectoarele de producție și toate culturile necesită măsuri pe toate treptele ierarhice ale agriculturii, inclusiv aducerea unor modificări în profilul unităților, în imbinarea ramurilor, a culturilor și activităților anexe și industriale, astfel încît fiecare unitate să aibă asigurată un minimum de rentabilitate în orice condiții climatice.

Măsuri deosebite se cer luate și în domeniul evidenței cheltuielilor de producție. Rentabilitatea este o oglindă a muncii cadrelor tehnice, dar ea reflectă și modul cum economistul șef — actualul contabil șef — urmărește cheltuirea fondurilor încredințate întreprinderii și cum se recuperează sumele cheltuite. Economistul șef și alături de el economistul fermei trebuie să urmărească cheltuielile pe elemente componente de la aprovizionare pînă la valorificarea producției. El nu are sarcina numai de a înregistra și raporta, el are sarcina de a pune periodic în discuția consiliului oamenilor muncii locurile de muncă în care se face risipă, cită muncă materializată sau muncă vie s-a consumat în plus, cine se face vinovat și ce măsuri trebuie să fie luate. Dacă conducerea întreprinderii nu ia măsurile cuvenite, el trebuie să se adreseze organelor competente. Ca să cunoască toate acestea, munca lui nu trebuie dusă în birou, ci acolo unde se face producția și unde se cheltuiesc banii.

Agricultura noastră socialistă dispune de toate condițiile pentru realizarea sarcinilor mari care au fost stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R., inclusiv de cadrele necesare și de o bază materială corespunzătoare.

I. ALFIRI

director în Ministerul Finanțelor

Adaptabilitate sporită

(Urmare din pag. 6)

reduse. Este necesar, de aceea, ca în perioada imediat următoare, în toate întreprinderile cu rămîneri în urmă pe linia asigurării cu contracte a producției pe acest an, să se treacă la încheierea cit mai urgentă a acțiunii de contractare a fondului de marfă, un accent deosebit punîndu-se pe asigurarea cu piese de schimb, subansamble și utilaje necesare derulării ritmice a fabricației.

Pentru înlăturarea neajunsurilor din anii trecuți cu privire la asigurarea prin contracte ferme a desfacerii produselor, întreprinderile au militat mai ferm pentru încheierea de contracte pe termen lung. Aceste contracte prezintă avantaje deosebite pentru întreprinderile colaboratoare. Experiența a demonstrat rolul pe care-l pot juca în această privință bazele județene de aprovizionare și cele specializate prin

prospectarea din vreme a cererilor beneficiarilor. Aceasta mai ales la produsele la a căror realizare concură un număr mai mare de furnizori și pe care le folosesc un număr mai mare de beneficiari cum este cazul cu oțelurile, rulmenții și tabla pentru industria constructoare de mașini, care deține ponderea în județul nostru. Totodată, pe această cale se realizează o mai bună zonare a aprovizionării — ceea ce asigură organizarea fluxurilor de transport, o mai justă așezare în teritoriu —, reducerea cheltuielilor de transport, a consumurilor de combustibil, carburanți și lubrifianți.

Rezultatele și pe această linie puteau fi mai bune dacă nu se înregistrau unele neajunsuri în special în domeniul cooperării interuzinale. Astfel, întreprinderea de autocamioane a dus lipsă de electrozi de la întreprinderea de produse carbonose Slatina, de pistoane de la întreprinderea de autoturisme Pi-

tești; întreprinderea „Tractorul” de pompe de apă și supape de admisie și de evacuare de la întreprinderea de piese de schimb Scornicești, de servodirecții de la întreprinderea mecanică Plopeni, de acumulatori de la întreprinderea „Acumulatorul” — București etc.

AȘA cum a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu ocazia vizitei de lucru în unitățile brașovene din ianuarie a.c., pentru îndeplinirea în condiții cit mai bune a sarcinilor de plan se cer intensificate eforturile pentru realizarea integrală a producției pentru export, pentru îmbunătățirea în continuare a calității produselor și accelerarea procesului de asimilare, modernizare și înnoire a acestora — cu deosebire a autocamioanelor, tractoarelor, rulmenților, a altor produse ce se aduceau pînă acum din import. Toate aceste probleme au fost pe larg dezbătute în adunările generale ale oamenilor muncii, fiind materializate în programe complexe de măsuri tehnico-organizatorice.

COMERȚUL EXTERIOR ÎN STRATEGIA DEZVOLTĂRII ECONOMIEI ROMÂNEȘTI (I)

SCHIMBURILE economice externe constituie un element fundamental al unui model al dezvoltării economice, al strategiei dezvoltării economice cu deosebire pentru țările mici și mijlocii, a căror dependență de piața internațională este mult mai mare decât în cazul țărilor mari și foarte mari. În cazul României putem afirma că relațiile economice externe s-au transformat în actualul stadiu al dezvoltării țării noastre, dintr-un factor exogen într-un factor endogen al creșterii economice, potențind — cantitativ și calitativ — ceilalți factori ai creșterii economice. Având în vedere dimensiunea deosebită a schimburilor economice externe în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate în România, partidul și statul nostru acordă o importanță strategică participării țării la colaborarea economică internațională în contextul dezvoltării generale a economiei românești. „**Dezvoltarea unei largi colaborări economice internaționale, a schimburilor economice cu toate statele lumii, fără deosebire de orinduire socială — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1982 — constituie o necesitate obiectivă pentru buna desfășurare a activității economico-sociale a patriei noastre... Pornind de la aceasta, în 1983 și în anii următori vom intensifica comerțul exterior**”¹⁾. Dimensiunile noi ale relațiilor externe pentru strategia dezvoltării României ne conduc la concluzia că activitatea de comerț exterior și cooperare economică internațională urmează să cunoască o importanță cotitură în direcția intensificării, echilibrării și eficientizării schimburilor economice cu străinătatea.

Putem spune fără teama de a greși că **sporirea producției pentru export** — în condiții de eficiență și echilibrare valutar-financiară, — reprezintă problema numărul unu a economiei naționale, a tuturor ministerelor și unităților economice.

Hotărâtoare pentru beneficiarii de avantajele participării la circuitul economic mondial sînt nivelul dezvoltării economice, gradul de industrializare, de valorificare a resurselor materiale și umane, de intensificare a producției agricole, modernizarea structurilor economice, promovarea multilaterală a progresului tehnic în toate activitățile economice. Viața arată că dezvoltarea forțelor de producție condiționează **necesitatea și posibilitatea** încadrării favorabile a țării în diviziunea internațională a muncii. Avîntul economiei naționale, diversificarea producției la un nivel tehnic ridicat constituie **premișa obiectivă fundamentală** a participării active și eficiente la circuitul economic mondial, la schimbul internațional de valori. La rîndul ei, **participarea la diviziunea internațională a muncii constituie un factor de natură să potențeze eforturile proprii**, să accelereze creșterea și diversificarea economiei la un nivel ridicat de eficiență economică. Economia mondială traversează o profundă criză, care prin proporțiile ei, depășește deja marea criză economică din 1929—1933, o puternică recrudescență a politicilor restrictive în domeniul comerțului, valutar, financiar, tehnologic etc., constituind importante piedici în colaborarea economică internațională. Promovarea relațiilor economice externe în aceste condiții presupune multă pricepere atât în producerea bunurilor și serviciilor pentru export, cît și în comercializarea externă în condiții de evitare a tuturor riscurilor, pagubelor ce le poate genera actuala conjunctură economică internațională. Asistăm la un „uragan” de crize economice internaționale în domeniul energetic, al materiilor prime, valutar-financiar, inflației galopante, dobînzilor înalte etc., care, toate privesc împreună, în interdependența lor, ne dau imaginea clară a crizei economice mondiale. În plus, forțele imperialiste încearcă să treacă povara crizei pe seama clasei muncitoare, în interior, și pe seama țărilor în curs de dezvoltare, în exterior. Se accentuează tendința de dominație, dictat, de exploatare internațională, de împărțire și reîmpărțire a sferelor de influență. În aceste condiții strategia dezvoltării nu trebuie să se bazeze pe autarhie, izolare în vederea evitării posibilelor efecte negative economice și politice ce ar putea rezulta din participarea la diviziunea internațională a muncii. Ar fi o poziție la fel de retrogradă din punct de vedere istoric, ca și tendința manifestată de unele cercuri vizînd încălcarea suveranității și independenței, realizarea integrării supra-

tale. Dezvoltarea schimburilor economice externe este — așa cum s-a subliniat — o necesitate obiectivă, dar tocmai în aceste împrejurări grele „**trebuie să navigăm cu mare atenție pentru a asigura înaintarea patriei noastre spre piscurile înalte ale societății comuniste**”²⁾.

Uneori se încearcă să se teoretizeze politica de dominație, pornindu-se de la tendința de colaborare internațională între state. Într-adevăr, datele economice arată că ritmul comerțului exterior devansează ritmul producției naționale, ceea ce se reflectă în creșterea ponderii producției naționale care se realizează în circuitul economic mondial. De aici, ca și din alte elemente de judecată, se emite teza „suveranității limitate”, „a complexului economic internațional”, pînă la afirmația că „relația dominație-interdependență este logică”. Astfel, într-o lucrare cu un puternic caracter polemic cu „radicalii”, autorul ei afirmă nici mai mult nici mai puțin, că „dependența este pur și simplu prețul pentru a beneficia de diviziunea muncii. Dependența urmează în mod automat participării într-un sistem de interrelații. Ea este corolarul logic al interdependenței”³⁾. Este o interpretare anti-istorică a procesului real de dezvoltare a interdependențelor dintre popoare. Dacă apelăm la fapte, constatăm că țări care au o cotă înaltă de export sau import în producția națională, deci o dependență mare pe piața mondială, nu se află și într-o situație de dominație externă, iar altele, dimpotrivă, cu o cotă mai redusă de export sau import se află în stare de mare dominație internațională. Deosebirile în relația independență-interdependență a celor două categorii de state menționate mai sus decurg din nivelul inegal al dezvoltării economice, din asimetria dezvoltării economice. În fond, observăm că din decalajele existente — rezultat tocmai al dominației „clasice” (coloniale) — se justifică perpetuarea dominației economice. Adîncirea crizelor profunde din economia mondială se datorează tocmai faptului că într-o lume a interdependențelor nu s-au găsit soluții **pe baze de colaborare** la o serie de probleme cronice, cu caracter global, planetar (criza energetică și de materii prime, criza monetar-financiară, criza dezvoltării, criza agroalimentară etc.)

Dependența și dominația nu sînt corolarul logic al interdependențelor, ci al imperialismului, căci — așa cum afirma un alt autor — „imperialismul a rămas cuvîntul cel mai potrivit pentru a caracteriza sistemul general al relațiilor economice mondiale. Inevitabile”, că acest imperialism apare astăzi ca un „sistem de relații economice, politice și militare prin care țările economice mai puțin dezvoltate sînt dominate de țările economice mai dezvoltate”⁴⁾.

Argumentul pe care unii economiști și politologi îl aduc în favoarea inevitabilei dependențe economice externe ca preț al participării la diviziunea internațională a muncii nu rezistă la o analiză profundă și comparată a diverselor țări ale lumii în raport cu criteriile nivelului de dezvoltare economică, potențialul economic și gradul de participare la schimburile economice internaționale. Astfel, țările puternic dezvoltate au o cotă ridicată a exportului în producția națională, dar, în același timp, în aceste țări — datorită nivelului ridicat al economiei, producția și exportul sînt diversificate. Această diversificare fizică a producției este susținută, în cazul țărilor puternic dezvoltate, de o largă diversificare a piețelor de desfacere și aprovizionare.

În concepția P.C.R., colaborarea și independența economică nu numai că nu se opun afirmării plene a independenței eco-

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport cu privire la stadiul actual al edificării socialismului, la realizarea planului național unic de dezvoltare economică-socială, la programele speciale și la măsurile pentru îndeplinirea cu succes a cincinalului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului. Conferința Națională a P.C.R., 16—18 decembrie 1982. În „Scinteia” din 17 decembrie 1982.

²⁾ K. Marx, Fr. Engels, Opere, vol. 3, Ed. politică, București, 1962, p. 21.

³⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport prezentat la Conferința Națională a P.C.R. din 16—18 decembrie 1982. „Scinteia” din 17 decembrie 1982.

⁴⁾ Benjamin I. Cohen, The Question of Imperialism, The Political Economy of Dominance and Dependence, Mac Millan, London, 1974, p. 201.

⁵⁾ Michel Barrott Brown, After Imperialism New York, Humanities Press, 1970, p. VIII.

omice, ci, dimpotrivă, se află într-o strinsă intercon condiționare în care independența economică constituie suportul trainic al participării active și eficiente la colaborarea economică internațională, la schimbul internațional de valori. „**Lărgirea colaborării, deci a interdependenței pe plan mondial — remarcă tovarășul Nicolae Ceaușescu — nu trebuie opusă politicii de independență ei, dimpotrivă, aceste două aspecte ale activității fiecărei națiuni constituie o strinsă unitate. Cu cât un popor este mai independent, se dezvoltă mai rapid, cu atât el poate să participe mai activ la colaborarea internațională. Colaborarea internațională nu trebuie să limiteze, ci, dimpotrivă, trebuie să contribuie la afirmarea personalității fiecărei națiuni, fiecărui popor.**”⁶⁾

În vederea câștigării, menținerii și afirmării independenței economice, România socialistă, poporul român au urmat și tradus în viața politica partidului, de dezvoltare a economiei naționale în condițiile participării active la circuitul economic mondial. Viața internațională, ca și propria noastră experiență învederează cu prisosință faptul — devenit axiomă — că lichidarea rămănerii în urmă în ceea ce privește **nivelul de dezvoltare a forțelor de producție** constituie o necesitate pentru consolidarea independenței politice și afirmarea independenței economice. În acest scop, dinamica înaltă a creșterii economice este condiția de bază pentru lichidarea decalajelor economice, depășirea stadiului de țară subdezvoltată sau în curs de dezvoltare și intrarea în rândul țărilor cu economie avansată. Realizarea acestui obiectiv presupune un efort susținut din partea fiecărui popor, în domeniul acumulărilor și valorificării propriilor factori de producție. Poporul român, care a cucerit cu mari jertfe independența politică, a muncit eroic pentru mobilizarea energiilor creatoare ale națiunii noastre, pentru ridicarea nivelului de trai, asigurând și consolidând independența economică. „**Nimic nu am primit din afară gratuit — nimic nu ne-a căzut din cer**” — se subliniază în Raportul la Congresul al XII-lea al P.C.R.⁷⁾ Stadiul actual de dezvoltare și cel ce se prefigurează la nivelul anilor viitori constituie expresia muncii eroice a poporului nostru.

Independența economică depinde nu numai de nivelul dezvoltării economice, dar și de echilibrul economiei naționale, de crearea și afirmarea **complexului economic național**, a unei structuri armonioase a ramurilor și subramurilor economiei naționale, care să satisfacă necesitățile de bază ale consumului și producției. Multe țări în curs de dezvoltare nu și-au creat încă complexul economic național, multe ramuri sînt prelungiri ale complexului economic al fostei metropole. Complexul economic național nu presupune autarhie națională, ci oferă suportul cooperării și specializării internaționale în condițiile afirmării suveranității și independenței economice. Dar complexul economic național constituie cadrul formării și dezvoltării structurilor economice ale fiecărei țări, diviziunea internațională a muncii realizîndu-se prin schimbul de produse care se completează prin tiposortodimensiuni. Independența economică — ca și alte principii ale relațiilor dintre state — exclude și infirmă orice teză teoretică și încercări practice de creare a complexelor economice internaționale, întrucît acestea din urmă se pot realiza doar prin dezintegrarea economiilor naționale și, deci, a oricărei independențe naționale. România, promovînd o politică consecventă de industrializare, de dezvoltare și intensificare a agriculturii se afirmă în economia mondială cu structuri economice tot mai moderne, judicioasă și dinamic armonizate, oferînd și condiții prielnice de schimburi internaționale.

Crearea și dezvoltarea **bazei proprii de materii prime** constituie — în condițiile crizei mondiale de resurse naturale — o necesitate pentru o independență economică reală. Efortul economic și tehnologic pe care îl face poporul român în cercetarea, prospectarea, extracția și valorificarea superioară a resurselor energetice urmează să se materializeze în actualul deceniu în realizarea **independenței energetice** — componentă de bază a independenței economice. Aceasta reprezintă o atitudine plină de responsabilitate a statului român în găsirea soluțiilor de rezolvare și depășire a crizei energetice mondiale.

Programul economico-social pe care se întemeiază afirmarea independenței economice presupune dezvoltarea cercetării tehnico-științifice proprii, constituînd în același timp un aport al statelor la tezaurul universal de cunoștințe. Rețeaua noastră de formare și perfecționare a cadrelor naționale, mișcarea de masă de inovație, politica științei și tehnologiei în țara noastră permit ca, în condițiile ritmului înalt al dezvoltării și diversificării economice, ale ratei înalte de înnoire și modernizare a producției, sectorul național al cercetării și dezvoltării să poată

oferi circa 85 la sută din necesarul de tehnologii noi pentru economia noastră națională. Dacă avem în vedere că peste 4/5 din necesarul de mașini și utilaje pentru investiții noi, extinderi, modernizări sînt asigurate de industria națională constructoare de mașini, avem posibilitatea să remarcăm ca un aspect important **independența tehnologică** — care condiționează, astăzi mai mult ca oricînd, afirmarea independenței economice a unui stat. Dezvoltarea propriului sector de cercetare tehnico-științifică nu exclude, ci presupune realizarea unei largi cooperări științifice, a unui schimb reciproc avantajos de tehnologii, licențe, know-how etc.

O atenție sporită se acordă în documentele adoptate de Congresul al XII-lea al P.C.R. și Conferința Națională din 1982, dezvoltării, modernizării și intensivizării agriculturii, care a devenit capabilă să asigure necesarul de materii prime pentru industrie, alimente pentru populație și unele disponibilități pentru export. Asigurarea **independenței alimentare** a României constituie un factor fundamental al afirmării independenței economice, într-o lume în care alimentele sînt folosite deseori ca arme de presiune și șantaj.

Atît în cincinalul anterior, cît și în actualul deceniu, comerțul exterior cunoaște cel mai înalt ritm în comparație cu alți indicatori macroeconomici. Circa 1/3 din producția națională se creează și se realizează prin participarea la circuitul economic mondial. Asemenea corelații și ponderi înalte exprimă sintetic politica de largă colaborare economică internațională promovată activ de țara noastră. Afirmarea independenței economice în condițiile unei atît de ample integrări a României în circuitul economic mondial se realizează ca urmare a **diversificării eficiente a structurii fizice a comerțului exterior**, astfel încît efectele negative ale instabilității economice, valutare și comerciale, pe anumite piețe sau fluxuri economice internaționale să poată fi contracarate, atenuate sau chiar anihilate. Numai în aceste condiții planurile naționale de dezvoltare economică independentă pot fi traduse în viață într-o economie mondială care se confruntă cu fenomene de dezechilibrare și crize. De asemenea, independența economică poate fi puternic afectată dacă comerțul exterior — în general sau cu un anumit produs — este concentrat și redus la un număr restrîns de țări. Consecințele negative potențiale sau reale ale evoluției conjuncturii economice și politice interne sau externe nefavorabile ale partenerilor pot și trebuie să fie evitate prin politica de **diversificare a piețelor de aprovizionare și de desfacere**. Desigur că, dezvoltînd relații economice cu peste 150 de state, România are stabilitate, o serie de priorități în ceea ce privește orientarea schimburilor noastre externe cu țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, cu toate statele lumii, priorități stabilite cu toată claritatea în documentele Congresului al XII-lea al P.C.R.

În același timp, România participă activ la fluxul valutar-financiar internațional, acordînd și primînd credite comerciale sau financiare în condițiile pieței internaționale și ale reglementărilor statutare ale organizațiilor financiar-bancare la care participă. Dar întrucît programul de investiții și dezvoltare a economiei românești este susținut în principal din acumulările interne, economia românească se bucură de **independență financiară** necesară pentru afirmarea independenței economice, asigurîndu-se astfel un echilibru dinamic între creanțele și obligațiile valutar-financiare externe. În același timp, nivelul ridicat al dobinzilor pe plan mondial ne obligă să nu mai apelăm la credite externe, să realizăm o balanță comercială activă, echilibrarea balanței de plăți, reducerea datoriei externe și consolidarea rezervei valutare centralizate a statului.

Creșterea importanței schimburilor economice externe în dezvoltarea economică a statelor conduce, în mod obiectiv, la adîncirea interdependențelor economice dintre state. O analiză atentă a relațiilor internaționale indică, totodată, că formele concrete pe care le capătă interdependențele economice sînt foarte variate și contradictorii. Viața arată cît de anacronice sînt practicile țărilor imperialiste de dominație prin specializări dezarticulate, creînd dependențe unilaterale ale țărilor mai mici sau mai puțin dezvoltate față de țările capitaliste dezvoltate. Aceasta obligă statul român, ca și toate statele care țin la suveranitatea și independența lor, să construiască asemenea modalități de interdependență care să nu se transforme în dependență, să elaboreze strategii de lungă durată ale creșterii economice, modernizării structurilor economice, inclusiv a importurilor și exporturilor, creării unor industrii de vîrf cu caracter ofensiv în tehnică și pe piața mondială. Iată de ce se impune precizarea că simpla afirmare a faptului evident, că lumea contemporană este o lume a interdependenței lor nu este suficientă, că este necesar de fiecare dată să deosebim natura acestor interdependențe și principiile care stau la baza lor.

⁶⁾ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste, multilateral dezvoltate, vol. 9, Ed. politică, București, 1974, p. 79

⁷⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R., Ed. politică, București, 1979, p. 14.

FEMEILE - PARTICIPARE ACTIVĂ LA DEZVOLTAREA MULTILATERALĂ A ȚĂRII

CU ALESE SENTIMENTE de prețuire și afecțiune aducem acum, ca dealtfel la 8 Martie al fiecărui an, un omagiu celor ce ne sînt mame, soții și fiice — cinstire pornită din adîncul sufletului pentru activitatea desfășurată fără preget, zi de zi, la locul de muncă, în microcolectivitatea familiei. Și nu este întîmplător că ziua internațională a femeii coincide cu începutul primăverii pentru că acum, la început de martie, întregul univers se înfrumusețează, întreaga lume pare a fi dominată de un nou elan vital, de optimism, de duioșie.

Faptul că în fiecare an sărbătorim, laolaltă cu celelalte popoare, Ziua internațională a femeii dobîndește și semnificația unei rememorări, a unei necesare reflecții asupra statutului nou, generos, de care se bucură femeile din țara noastră — statut inspirat de principiile de dreptate și echitate ce călăuzesc pe toate dimensiunile sale opera de făurire a societății socialiste în patria noastră comparativ cu situația femeilor din țările capitaliste. Această încursiune prin memorie este necesară pentru a contura mai precis realizările remarcabile, împlinirile pe care socialismul, și cu deosebire anii de cînd la conducerea destinelor țării se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, le-a consemnat în planul îmbunătățirii statutului femeilor în societatea noastră. După cum sublinia secretarul general al partidului „la toate marile victorii dobîndite de poporul nostru — în dezvoltarea și modernizarea economiei, în înflorirea științei și culturii, în creșterea nivelului de trai material și spiritual — o contribuție de cea mai mare însemnătate o aduc masele de femei din țara noastră care, prin hărnicia, devotamentul și pricepera lor au un rol de însemnătate deosebită în tot ce înfăptuim”.

Sub aspectul semnificației sociale bunul cel mai de preț pe care noua ordine îl asigură populației feminine — femeile dețin o pondere de peste 50% în totalul populației țării — îl reprezintă dreptul la muncă. În condițiile în care în numeroase țări ale lumii, chiar și în țări dezvoltate sub aspect economic, femeile suportă un regim discriminatoriu în ce privește posibilitățile de instruire și pregătire profesională, șansele de a ocupa un loc de muncă pe măsura calificării, nivelul de retribuție etc., în România socialistă nu există nici o îngrădire în ce privește dreptul fiecărei femei de a-și exercita liber profesiei a aleasă în funcție de capacitate, aptitudini, aspirații.

Nu numai că femeile reprezintă o prezență activă în cele mai diverse domenii de activitate, dar această imagine a dobîndit statutul firescului, al cotidianului. În activitatea productivă există domenii importante în care forța de muncă feminină este majoritară. Pînă nu demult, sectorul cel mai bine reprezentat din acest punct de vedere

il constituia industria ușoară. Treptat însă, prin dezvoltarea în ritmuri înalte a economiei, ca urmare a creșterii complexității sale prin încorporarea a noi domenii de activitate specifice civilizației industriale, prezența feminină în activitatea economică a dobîndit granițe tot mai extinse. Ponderea relativ înaltă a femeilor în activități de înaltă competență profesională, cum ar fi industria chimică de sinteză fină și mic tonaj, industria electrotehnică și electronică, dar și creșterea aportului lor în modernizarea unor ramuri considerate tradiționale exprimă nu numai progrese sub aspect cantitativ cît mai cu seamă evoluții cu un incontestabil sens pozitiv în sfera ridicării nivelului de pregătire profesională, a participării tot mai ferme, mai eficiente la îndeplinirea obiectivelor de progres economic și social stabilite de partid.

Crearea condițiilor pentru participarea liberă a femeilor la viața socială are, tocmai de aceea, alături de importanța sa principală, și o deosebită valoare socială. Socialismul, stătuind prin fapte egalitatea deplină a tuturor locuitorilor țării indiferent de sex, vîrstă, profesiune, naționalitate a descătușat un uriaș potențial creator, a pus în valoare — creînd, totodată, condițiile pentru sporirea continuă a acestei inestimabile resurse sociale — capacitatea femeilor de a gândi, de a contribui la îmbunătățirea activității, de a inova. Un exemplu elocvent în acest sens, îl reprezintă cercetarea științifică, sfera de activitate în care femeile sînt bine reprezentate. Urmînd îndeaproape exemplul tovarășei academiciene doctor inginer Elena Ceaușescu, eminent om de știință, activist de frunte al partidului nostru, personalul feminin angajat în munca de cercetare științifică își valorifică superior cea mai prețioasă calitate a sa: creativitatea. Iar ca o incununare a prestigiului dobîndit, a încrederii nețărmurite pe care întreaga noastră națiune o acordă femeilor — atitudini inspirate de generoasa viziune a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind locul și statutul femeii în societatea socialistă, — acestea sînt prezente în activitatea de conducere, în activități cu caracter obștesc.

Participarea activă a femeilor la conducerea societății noastre socialiste, atît pe linie de partid cît și pe linie de stat, de la nivelul organizațiilor de bază pînă la cele mai înalte structuri organizatorice reprezintă chezașia lucrului bine împlinit, al dăruirii pentru propășirea patriei, al valorificării în slujba poporului a celor mai înalte calități morale și profesionale. Totodată, întărirea elementului feminin în structurile organizatorice și de conducere oferă o deschidere practic nelimitată pentru participarea acestora la activitatea economic-socială, participare care, potrivit orientărilor cuprinse în Cuvîntarea secretarului general al partidului la Con-

ferința pe țară a președinților consiliilor populare, trebuie să sporească substanțial, în concordanță cu ponderea pe care o au femeile în societatea noastră.

Se spune adesea, și nu fără îndreptățire, că munca femeilor este mai grea, mai responsabilă chiar decît cea a bărbaților, că femeile, alături de activitatea propriu-zis profesională desfășoară o muncă îndoită în cadrul microuniversului familial unde îi revin importante atribuții sub aspect asigurării echilibrului familiei, în care deține principală misiune sub aspect educațional, al pregătirii tinerei generații. Tocmai pornind de la aceste realități, de la însemnătatea deosebită pe care partidul și statul nostru o acordă întăririi familiei, — considerată un autentic nucleu al societății —, educării în spirit comunist a copiilor, femeile se bucură de un larg sprijin din partea societății. Numeroase aspecte subsumate acestei viziuni conturează politica umanistă a statului nostru în care diferitele reglementări legislative care protejează familia, apără interesele mamei și ale copilului sînt susținute de un intens și constant efort material și financiar destinat asigurării unor condiții dintre cele mai bune pentru îngrijire, pentru a asigura o aleasă educație copiilor, în deplin acord cu etica societății noastre. An de an sînt înființate creșe noi, grădinițe și școli, a sporit substanțial — favorizînd în special familiile cu venituri mai reduse — fondul destinat pentru alocațiile de stat, cunoaște o vizibilă îmbunătățire asistența medicală acordată mamei și copilului. Totodată, pentru a ușura munca femeilor în calitatea lor de mame și educatoare, pentru a le elibera un volum cît mai mare din timp care să fie folosit în scopul autoinstruirii, al lărgirii orizontului de cunoștințe, conducerea superioară de partid și de stat a inițiat numeroase acțiuni menite să amplifice, să diversifice continuu serviciile sociale, să extindă gama produselor destinate ușurării activităților casnice.

Constituie toate acestea mărturii elocvente ale prestigiului de care se bucură femeile în România socialistă expresii ale umanismului și echității principiilor promovate și transpuse consecvent în practică de partid. Eliberate de orice forme de exploatare sau discriminare, angajate plenar în vasta operă de făurire a socialismului pe pămîntul patriei milioanele de femei de la orașe și sate, a căror neobosită activitate o omagiem la acest început de nouă primăvară, constituie expresia vie a esenței societății noastre, societate care își propune drept suprem țel înflorirea patriei, crearea celor mai bune condiții pentru afirmarea deplină a personalității fiecărui om al muncii.

P. CRISTIAN

Dinamica raportului resurse materiale-resurse umane în procesul dezvoltării

COMPONENTE fundamentale ale desfășurării oricăror activități economice, resursele materiale și forța de muncă dobîndesc, în strategia dezvoltării intensive elaborate de partid, o importanță cu totul deosebită. Este vorba de orientarea neovatoare, revoluționară imprimată întregii activități economice prin documentele programatice ale celui de-al XII-lea Congres al partidului, ale Conferinței Naționale prin care se afirmă necesitatea și se stabilesc căile concrete de utilizare cu eficiență sporită a tuturor resurselor atrase în circuitul productiv. Iar pentru a sublinia intensitatea legăturilor dintre cele două categorii de resurse în contextul afirmării noii calități, este suficient să amintim că reducerea consumurilor materiale și energetice, utilizarea superioară a materiilor prime sînt posibile numai prin valorificarea deplină a potențialului creator al oamenilor muncii, deci prin accentuarea dimensiunii calitative a resurselor umane.

Industrializarea și resursele naturale

INDUSTRIALIZAREA socialistă, modernizarea ramurilor și sectoarelor economiei naționale au determinat o creștere spectaculoasă a cererii de resurse materiale și energetice, depășind producția internă, acoperirea diferențelor făcîndu-se prin amplificarea importurilor. Analizînd această stare de fapt, în contextul internațional prezent și de perspectivă, Conferința Națională a partidului din decembrie 1982 evidențiază apariția unor anumite disproporții și contradicții, în primul rînd a disproporției între industria prelucrătoare și baza energetică și de materii prime.

Este meritul partidului nostru, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a fi sesizat cu mulți ani în urmă asemenea tendințe și de a fi elaborat o concepție proprie, capabilă să atenuze efectele crizei economice mondiale asupra evoluției economiei românești. La Congresul al XII-lea al P.C.R. au fost inițiate programe speciale menite să elimine contradicțiile apărute, să determine restructurarea industriei, diminuînd sistematic ponderea sectoarelor, unităților și produselor energo și materialofage. Mai mult, la Congresul al XII-lea s-a adoptat chiar obiectivul mai îndrăzneț de a se asigura, în cursul actualului deceniu, independența energetică a României. Măsurile stabilite au fost aprofundate în continuare, ceea ce a permis, după cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului din decembrie 1982 să se aprecieze necesitatea și posibilitatea „dezvoltării mai rapide a bazei energetice și de materii prime, prin punerea în producție a resurselor naturale de care dispunem, chiar a unor minereuri cu conținuturi mai sărace în substanțe utile, prin utilizarea pe scară largă a tehnologiilor avansate în domeniul petrolier și minier, valorificarea mai completă a tuturor resurselor de materii prime minerale interne“. Drept urmare, încă din cursul acestui an peste 90% din consumul de energie primară va fi asigurat cu forțe proprii, ceea ce arată că prevederile Congresului al XII-lea privind realizarea independenței energetice vor putea fi îndeplinite mai devreme.

Industrializarea socialistă a asigurat înzestrarea cu mijloace moderne a întregii economii, creșterea capacității de rezistență la perturbațiile mondiale. Viața confirmă într-un tot realismul, profunzimea și actualitatea concepției și acțiunilor partidului nostru consacrate industrializării. Așa cum se știe, fără a cunoaște realitățile țării, sau dorind o altă soartă României, unii economiști și teoreticieni de peste hotare apreciază că nu s-a procedat bine acordîndu-se atenție prioritară industrializării. Realitățile arată însă că industrializarea a asigurat parcurgerea într-o perioadă scurtă a mai multor etape istorice, trecerea de la tipul de economie agrară (cu o agricultură înapoiată) la tipul de economie industrial-agrară, cu perspective tot mai luminoase. Astăzi, datorită procesului de industrializare, s-a realizat o puternică dezvoltare a forțelor de producție, este în curs de desfășurare o nouă revoluție agrară, a avut loc creșterea de 3,5 ori a producției agricole, s-au înregistrat o evidentă înflorire a științei, învățămîntului și culturii, sporirea sistematică a nivelului de trai. Pe bună dreptate secretarul general al partidului sublinia că: „dezvoltarea puternică a industriei socialiste, amplasarea proporțională a forțelor de producție și progresul in-

dustriei în toate județele au constituit factorul esențial al victoriei socialismului, al trecerii la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea spre comunism“.

În actualul context internațional, ca și în perspectivă, atențuarea și, mai ales, eliminarea dependenței de piața externă în asigurarea cu resurse energetice și minerale este de natură să susțină dinamismul economic, afirmarea tot mai puternică a independenței naționale. Răspunzînd unor asemenea cerințe, partidul nostru a elaborat strategii adecvate care privesc identificarea și punerea în valoare a noi resurse materiale, creșterea gradului de valorificare al acestora, cultivarea unei profunde gândiri economice în rîndul maselor, în sensul economisirii riguroase a oricărei cantități de substanțe utile.

În primul rînd, rețin atenția măsurile consacrate explorării întregului teritoriu, inclusiv a platformei continentale a Mării Negre, pentru amplificarea rezervelor identificate. Intensificarea cercetărilor consacrate acestui domeniu, dotarea cu mijloace moderne a sectorului geologic, realizările înregistrate în ultimii ani atestă realismul unor asemenea măsuri. Rămîn însă zone care nu s-au bucurat încă de atenția cuvenită, cadru în care județul Iași constituie un exemplu care ar merita o mai atentă analiză. Existența în toate județele vecine a unor puternice zone de extracție a petrolului, cărbunelui și a unor minereuri, perturbațiile magnetice, izvoarele sulfuroase și de ape minerale presărate pe întreg teritoriul atrag atenția asupra disponibilităților potențiale ale județului Iași, care își așteaptă punerea în valoare. În strînsă legătură cu identificarea resurselor, o concepție realistă încorporată în strategia partidului nostru privește extragerea și a minereurilor cu conținut mai redus în substanțe utile, cu o proporție ridicată de steril, a cărbunelui cu putere calorifică mai redusă, reactivarea unor sonde și mine abandonate, sporirea adîncimii de forare și extracție.

În al doilea rînd, rezerve importante pe planul asigurării independenței energetice și de materii prime rezidă în economisirea și valorificarea superioară a ceea ce avem. Sînt incluse în acest cadru posibilitățile oferite de cercetarea științifică de a realiza din aceeași tonă de metal, lemn, textile etc., o cantitate mai mare de produse finite, cu valori superioare. Ultimii 15—20 de ani consemnează creșteri spectaculoase pe această linie. În același timp, realizările țării dezvoltate economic și în special ale acelor deficitare în materii prime confirmă rezervele existente pe linia creșterii și mai puternice a gradului de valorificare, prin reproiectarea tuturor produselor cu gabarite mari și reducerea consumurilor specifice. Nu putem trece cu vederea faptul că în construcția de motoare, de exemplu, noi consumăm cu 30—80% mai mult metal pe un CP, față de țările dezvoltate economic, iar consumul specific pe un kw este și mai mare. O pierdere și mai accentuată apare la energie, domeniu în care țara noastră consumă, în medie pentru un dolar venit național, o cantitate de combustibil convențional mult mai mare față de țările dezvoltate.

În asigurarea necesarului de materii prime și materiale o rezervă deosebită constă în recuperarea, reciclarea și reconducerea deșeurilor, produselor secundare, pieselor uzate. Și aici, în anii din urmă s-au produs îmbunătățiri substanțiale. Rămîn însă importante rezerve nepuse în valoare. Continuă să fie irosite cantități de deșeurii metalice, textile, de hîrtie alif din sursele casnice, cit și ale unităților economice. În ansamblu, este necesar să se creeze un climat de masă favorabil gospodăririi materiilor prime și materialelor, lichidării risipei, valorificării raționale și responsabile a tot ceea ce avem.

În al treilea rînd, mari rezerve în asigurarea necesarului de materii prime și materiale sînt date de sursele regenerabile oferite de agricultură și silvicultură. Înfăptuirea obiectivelor noii revoluții agrare trebuie să asigure dublarea producției agricole și, pe aceste baze, satisfacerea la niveluri tot mai ridicate a necesităților pentru consumul populației, materii prime pentru industrie și disponibilități pentru export. Fie și numai acest caracter al regenerării poate și trebuie să conștientizeze întregul popor în a nu lăsa nici o palmă de pămînt necultivată. Totodată, asigurarea necesarului de energie impune o mai amplă acțiune pentru valorificarea potențialului subproduselor vegetale, ca și a produselor rezultate în urma fermentației deșeurilor menajere. Experiențele efectuate în județul Iași arată că pot fi construite în toate orașele și satele instalații simple de

biogaz, capabile să reducă (uneori, pînă la eliminare), consumul altor combustibili. Resurse importante oferă în același timp întreprinderile mari consumatoare de abur și căldură prin introducerea pompelor de recuperare, pentru nevoile proprii și pentru termoficare. Experiența realizată la Combinatul de fire sintetice din Iași este edificatoare: din aceste recuperări poate fi asigurată apa caldă și încălzirea a 10—20 000 de apartamente. Nu pot fi neglijate într-un asemenea cadru sursele inepuizabile pe care le oferă natura: soarele, vîntul, apa și a căror valorificare continuă să se situeze în zona pionieratului.

Conjugarea eforturilor spre asemenea direcții poate și trebuie să determine satisfacerea necesarului de materii prime și energetice, astfel încît să se mențină un ritm susținut de dezvoltare economico-socială și pe această bază să se asigure ridicarea necontenită a nivelului de trai, a condițiilor de viață și de muncă.

Pornind de la realitatea că cea mai valoroasă măsură de asigurare a resurselor o constituie economisirea celor existente, în fiecare colectiv de muncă din cadrul județului Iași s-au desfășurat în ultimii ani ample acțiuni politice, organizatorice și tehnice consacrate gospodăririi mijloacelor de care dispunem,

Dinamica cheltuielilor la 1 000 lei producție marfă

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982
Total cheltuieli	907,6	899,3	770,9	767,5	756,7	743,4	783,2	795,6
din care:								
— cheltuieli materiale	752,0	744,5	657,4	645,1	635,0	613,4	643,4	652,7

reducerii sistematice a consumurilor materiale și energetice. Ca urmare, cheltuielile materiale realizate la o mie de lei producție marfă pe ansamblul județului au evoluat în sens pozitiv. (tabelul). Se observă faptul că în cincinalul precedent s-a înregistrat la fiecare 1 000 lei reducerea cu 164,20 lei a cheltuielilor totale și cu 138,60 lei a celor materiale, acțiune care cunoaște o și mai mare amploare în actualul cincinal. Nivelurile mai ridicate din 1981 și 1982 față de anii anteriori sînt determinate de îmbunătățirea prețurilor la materii prime și materiale, aceste realizări fiind însă sensibil mai mari față de sarcinile de plan, ceea ce a asigurat importante economii de materiale, ca și un substanțial aport la îndeplinirea și depășirea volumului planificat de beneficii.

Fără îndoială, asemenea realizări nu epuizează posibilitățile existente. Importante rezerve sînt evidențiate de cazurile particulare care se ascund în spatele acestor medii, de existența într-o serie de unități a unor depășiri față de norme.

Utilizarea resurselor umane

ALĂTURI de resursele materiale, progresul economic și social este determinat în mare măsură de dimensiunile, structura și gradul de pregătire al forței de muncă. Datorită politicii demografice promovate de partidul și statul nostru, România înregistrează astăzi una din cele mai favorabile piramide ale vîrștelor, o mișcare naturală a populației cu indicatori superiori celor din majoritatea țărilor europene. Totodată, actuala doctrină de politehnicizare a învățămîntului românesc, extinderea sferei de instrucție prin cuprinderea întregii populații în școala de 10 ani și a unei proporții de peste 50% în școala de 12 ani, cît și numărul mare de studenți au determinat asigurarea, an de an, a necesarului de forță de muncă, a cadrelor pentru activitățile economice, sociale și culturale. Sporirea stocului de învățămînt, a numărului de ani de școlarizare de peste 4 ori în ultimul sfert de secol, creștere fără precedent pe plan mondial, însoțirea procesului de instrucție de o largă și intensă activitate de înălțare a poporului spre cultură se constituie în unul din factorii hotărîtori ai bilanțului cu care se prezintă astăzi România.

În același timp, este necesar să observăm faptul că dinamismul pronunțat al economiei, crearea unui mare număr de locuri de muncă în ramurile neagricole într-o perioadă istorică foarte scurtă, ridicarea nivelului de viață, predominanța tipului industrial de economie și sporirea sensibilă a numărului de locuitori urbani au generat o serie de procese și tendințe noi. În acest cadru se înscrie și tencința de aplatizare a curbei natalității și a sporului natural, ceea ce impune ca prognozele inițiale consacrate creșterii demografice să fie revizuite. De asemenea, noile condiții de muncă și de viață au determinat o creștere spectaculoasă a longevității, de la 42 ani în 1932, la peste 70 de ani în 1982. Aceste două categorii de pro-

cese privite într-un context mult mai larg vor determina, în perspectiva anilor viitori o tendință nouă, specifică țărilor industrializate, de îmbătrînire a populației.

Un proces specific l-a înregistrat forța de muncă de la sate. O mare parte a tineretului sătesc, ca și a bărbaților de vîrst mijlocie s-a îndreptat către industrie și construcții. Drept urmare, în perioada anilor 1960—1980 s-a înregistrat o puternică mobilitate spațială și socială a populației. A avut loc un proces de creștere vertiginosă a populației urbane, ale cărei dimensiuni au ajuns de la 5,9 milioane locuitori în 1960 la peste 11 milioane locuitori în 1980. Pe de altă parte, se înregistrează o tendință de feminizare și îmbătrînire a forței de muncă din agricultura. Se evidențiază, totodată, un mare număr de navetiști se constituie gospodăria cu surse mixte de venituri, de genul agricultură-industrie, agricultură-construcții, agricultură-servicii etc, în majoritatea gospodăriilor sătești, alături de femeia care, de regulă, lucrează în agricultură, cel puțin un membru dar de regulă mai mulți, desfășurîndu-și activitatea în alte ramuri.

Cum cererea de forță de muncă a depășit capacitatea școlilor tehnice și profesionale, întreprinderile au fost nevoite să-și asigure o bună parte din necesar pe seama calificării direct la locul de muncă. În același timp, generalizarea învățămîntului tehnic într-o perioadă scurtă nu a dat posibilitatea asigurării fiecărei școli cu locuri de practică dotate la cel mai înalt nivel al tehnicii și cu cei mai buni specialiști. Drept urmare, atît în industrie, construcții, agricultură, cît și în celelalte ramuri a apărut o anumită necorelare între dimensiunile și calitatea bazei materiale pe de o parte și gradul de calificare a forței de muncă pe de altă parte. Așa se explică, deși numai în parte, faptul că la o dotare comparabilă cu țările industrializate România înregistrează un nivel al productivității muncii mai redus. Totodată, în agricultură, insuficiența preocupare a unor unități pentru îmbunătățirea structurii sectoarelor, culturilor și speciilor de animale, ca și pentru dezvoltarea unor sectoare de semiindustrializare și chiar de industrializare a producției agricole, a activităților micii industriei a determinat un grad mai redus de utilizare a forței de muncă în unele zone, cum este Moldova.

Sesizînd la vreme asemenea tendințe, conducerea partidului nostru a promovat, mai ales la începutul deceniului, o serie de măsuri politice, economice, organizatorice și juridice capabile să determine creșterea sistematică a gradului de utilizare a resurselor umane. Se înscriu prioritar, în acest cadru, măsurile consacrate în industrie trecerii de la activitatea predominant extensivă la cea de tip intensiv, promovarea unui mare volum de investiții nu atît pentru crearea a noi locuri de muncă, cît, mai ales, pentru ridicarea nivelului de dotare tehnică a celor existente. Totodată, au fost întreprinse măsuri energice, capabile să determine ridicarea nivelului de calificare al cadrelor, promovarea unor tehnologii de vîrf, stimularea creativității, îmbunătățirea organizării producției și a muncii.

În mediul rural, paralel cu accentuarea gradului de mecanizare și chimizare, de asigurare a unor semințe și rase de animale cu valoare biologică ridicată s-a trecut la creșterea numărului de licee agricole, organizarea treptei a I-a în toate comunele, stabilizarea unei bune părți din tîneret în activitatea din agricultură. Aceste măsuri — fiind însoțite de o serie de acțiuni legate de diversificarea producției, promovarea industriei mici, asimilarea unor tehnologii de vîrf, creșterea dotării cu echipamente edilitare a localităților rurale, sporirea coînteresării pentru activitatea în acest domeniu — au determinat tendințe noi în munca agricolă, în viața satului, în structura populației rurale, tendințe care se vor accentua în anii următori, stimulînd structuri favorabile de vîrstă, sexe și profesii.

Atît școala urbană cît și școala rurală cunosc un intens proces de politehnicizare, de multilaterală și responsabilă pregătire profesională și de cultură generală. Ansamblul acestor măsuri este de natură să conducă la creșterea sistematică a gradului de folosire a resurselor umane, a forței de muncă. Iată, așadar, conturate cîteva dintre modalitățile menite să pună în valoare măsurile preconizate în documentele de partid. Ideile novatoare ale secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind ridicarea calității și eficienței activității, proces deosebit de complex în care locul central revine utilizării judicioase a resurselor existente. Reprezintă o îndatorire de mare onoare, de înalt patriotism pentru fiecare colectiv de oameni ai muncii ca această concepție avansată să dobindească puterea faptelor, să se materializeze în progresul neîntrerupt al economiei și societății românești.

Alecu AI. FLOAREȘ

Iași

Nicolae Ceaușescu — spirit revoluționar,
novator în gândire și acțiune

Dezvoltarea echilibrată a economiei naționale și ridicarea nivelului de trai al populației*)

ÎN CONCEPȚIA partidului nostru, edificarea economiei socialiste, dezvoltarea sa neîntreruptă are un caracter dinamic, echilibrat, multilateral. Într-adevăr, după cum a subliniat cu deplin teamei secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, numai asigurând o dezvoltare echilibrată a tuturor componentelor sale, economia națională poate susține, la nivelurile prevăzute, procesul de dezvoltare generală a țării, poate participa eficient și competitiv la schimburile mondiale de valori. Pe de altă parte, potrivit concepției partidului nostru, satisfacerea tot mai deplină a nevoilor populației, creșterea nivelului de trai material și spiritual se sprijină pe dezvoltarea armonioasă, în ritm susținut a forțelor de producție, pe dezvoltarea multilaterală a economiei, în fiecare etapă a construcției socialiste, realizându-se în creșterea economică și bunăstarea populației o armonizare a intereselor imediate cu cele pe termen lung, de perspectivă.

Rolul fundamental în dezvoltarea multilaterală, echilibrată a economiei și societății și pe această bază în ridicarea nivelului de trai al populației l-a avut și îl va avea în continuare dezvoltarea forțelor de producție, proces ce a cunoscut o amplificare considerabilă pe parcursul ultimelor trei cincinale. Datorită acestei evoluții, țara noastră se înscrie pe traiectoria progresului continuu și multilateral, urmind ca într-un interval scurt de timp să treacă în rîndul țărilor cu o economie complexă, armonioasă, de profil industrial-agrar astfel încît în perspectiva anului 1985, să se integreze în rîndul țărilor cu nivel mediu de dezvoltare economică. „Viața — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — demonstrează cu putere că numai dezvoltarea forțelor de producție asigură condiții necesare pentru ridicarea nivelului de viață al poporului, pentru progresul științei, învățămîntului, culturii, pentru un grad superior de civilizație al întregii societăți. Numai pe această bază se asigură întărirea forței materiale și spirituale a patriei, independența și suveranitatea ei”¹).

La baza întregii concepții de dezvoltare echilibrată a economiei naționale stă analiza realităților din țara noastră, necesitatea ca într-o perioadă cît mai scurtă poporul român să se poată bucura de binefacerile societății socialiste. Ținînd seama de aceste temeuri a fost elaborată o strategie pe termen lung a cărei esență constă în opțiunea pentru stabilirea — în condițiile țării noastre — a unei rate înalte a acumulării care a constituit impulsul fundamental al dezvoltării forțelor de producție. Opțiunea pentru o rată înaltă a acumulării și pentru creșterea eficienței acesteia îndeosebi în perioada actuală au drept consecință, pe de o parte, creșterea în ritmuri rapide a venitului național, și pe această bază a fondului de consum, ceea ce permite, printr-o politică justă de împărțire a acestuia în fond de consum individual și fond de consum social, o creștere echitabilă a posibilităților de acoperire a nevoilor tuturor membrilor societății. Pe de altă parte, punerea în practică a programelor de dezvoltare a forțelor de producție, a economiei naționale, avînd în centrul lor politica de industrializare — cu accentele corespunzătoare pe dezvoltarea producției mijloacelor de producție și a bunurilor de consum, dezvoltarea socialistă a agriculturii, a celorlalte ramuri ale economiei naționale, crează condițiile materiale de acoperire a nevoilor populației.

În întreaga perioadă a construcției socialiste în țara noastră, cu deosebire după cel de-al IX-lea Congres al partidului, au fost luate o serie de măsuri mereu mai ample, menite să transpună în viață politica elaborată de partid în domeniul creșterii bunăstării. În ansamblul acestor măsuri, de semnificație deosebită au fost hotărîrile programatice ale celui de-al XI-lea Congres al P.C.R., continuate și îmbogățite de Conferința Națională din decembrie 1977, și Congresul al XII-lea

al partidului, cînd au fost adoptate programe speciale cuprinzătoare de creștere mai rapidă a nivelului de trai al populației. Înfăptuirea acestor măsuri, în special a programelor de creștere a nivelului de trai și calității vieții, care prin orientările și obiectivele lor contribuie la traducerea în viață a Programului P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, reprezintă etape importante în realizarea corelației dezvoltare-bunăstare.

Un element de primă însemnătate în strategia ridicării nivelului de trai îl reprezintă sporirea veniturilor populației. Întemeindu-se pe principiul corelării veniturilor cu cantitatea, calitatea și importanța socială a muncii depuse, politica promovată de partid în domeniul creșterii veniturilor a înregistrat succese notabile. Astfel, în perioada 1951—1980 veniturile reale pe locuitor au crescut de 4,7 ori într-un ritm mediu anual de 5,3%, iar retribuția reală a personalului muncitor a sporit, în același interval, de 4,2 ori. La rîndul lor, veniturile țărănimii au înregistrat și ele progrese substanțiale, ca urmare a preocupărilor conducerii superioare de partid și de stat privind îmbunătățirea vieții țăranilor, privind stimularea creșterii producției agricole prin intermediul pirghiilor economice, al cointeresării materiale. Față de anul 1950, în anul 1980 veniturile reale ale țărănimii provenite din munca în C.A.P. și din gospodăriile personale pe o persoană activă au crescut de 4,3 ori.

Pe lângă veniturile provenite din muncă, populația țării noastre a beneficiat și beneficiază de un volum mereu sporit de venituri din fondurile sociale de consum. În perioada 1951—1980, fondurile alocate de la buget pentru finanțarea acțiunilor social-culturale au sporit de 21 ori, iar ponderea lor în totalul cheltuielilor bugetare a trecut de la 18% la 24%; calculat pe locuitor cuantumul acestor fonduri a crescut de la 211 lei la 3 200 lei, respectiv de 15 ori. Veniturile din fondurile sociale de consum reprezintă circa 20% din totalul veniturilor populației.

Odată cu sporirea veniturilor populației și ca urmare a dezvoltării, modernizării și diversificării producției de bunuri industriale de consum precum și a creșterii producției agricole, în anii socialismului a avut loc o sporire considerabilă a volumului de mărfuri și servicii puse la dispoziția populației. Față de anul 1950 vînzările de mărfuri cu amănuntul prin comerțul socialist a sporit în anul 1980 de 15 ori; concomitent a avut loc îmbunătățirea structurii sortimentale și ridicarea calității bunurilor de consum.

Consecință firească a sporirii producției agricole, a dezvoltării industriei alimentare, a creării de condiții tot mai bune pentru aprovizionarea corespunzătoare a populației cu produse agroalimentare, îndeosebi prin rețeaua comerțului socialist, a sporit consumul mediu pe locuitor la toate categoriile de alimente și îndeosebi la cele cu valoare nutritivă ridicată. Succese remarcabile au fost obținute în anii construcției socialiste, și în special în ultimele trei cincinale, în ceea ce privește consumul de bunuri nealimentare și înzestrarea populației cu bunuri de folosință îndelungată.

O componentă de mare însemnătate a creșterii nivelului de trai o constituie dezvoltarea învățămîntului, culturii și ocrotirii sănătății. Partidul are în vedere folosirea tuturor mijloacelor de care dispune societatea pentru ridicarea continuă a nivelului general de cultură și învățămînt al maselor largi populare. Fondurile alocate dezvoltării învățămîntului, culturii și artei au sporit de aproape 13 ori în 1981 față de 1950. Deopotrivă, se impun subliniate eforturile întreprinse pentru dezvoltarea continuă a bazei materiale a acestor servicii destinate pregătirii multilaterale a forței de muncă, formării și dezvoltării personalității umane.

O atenție deosebită acordă partidul nostru ocrotirii sănătății — element esențial al creșterii calității vieții. În intervalul 1950—1981 cheltuielile pentru ocrotirea sănătății s-au mărit de aproape 24 ori, reprezentînd peste o cincime din cheltuielile social-culturale ale statului. S-a dezvoltat continuu baza tehnico-materială a activității de turism, de odihnă și tratament balnear prin darea în folosință a noi unități de cazare, ridicarea gradului de confort, valorificarea în mai mare măsură

*) Comunicare prezentată la Sesiunea științifică a Institutului de Economie Socialistă cu tema „Perfecționarea științei și a artelor economice”

¹ Nicolae Ceaușescu — Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politico-educativă a partidului, prezentată la plenara largită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982. Ed. politică, București, 1982, p. 22

a condițiilor naturale existente. Ca un efect sintetic al implinirilor în planul bunăstării materiale și spirituale a oamenilor muncii, durata medie a vieții locuitorilor țării a ajuns la circa 70 ani, nivel foarte apropiat de cel înregistrat în statele dezvoltate ale lumii.

Un loc esențial în cadrul politicii de creștere a nivelului de trai și calității vieții întregii populații îl ocupă îmbunătățirea activității în domeniul edilitar și al construcțiilor de locuințe. Ca urmare a puternicei dezvoltări a forțelor de producție, a industriei, a altor activități sociale, populația urbană a crescut de la 23,4% în anul 1948 la peste 48% în anul 1982. Concomitent, condițiile de locuit din satul românesc au căpătat noi dimensiuni de confort și civilizație. Peste 15 milioane de cetățeni de la orașe și sate locuiesc în case construite în ultimii 30 de ani.

Analiza evoluției nivelului de trai al populației din țara noastră în anii construcției socialiste pune în evidență cu claritate rolul determinant pe care îl are în acest proces dezvoltarea multilaterală și echilibrată a economiei naționale. Creșterea economică din țara noastră, dezvoltarea tuturor sectoarelor de activitate ale economiei naționale: industria, construcțiile, transporturile, agricultura și serviciile (între care un rol esențial îl dețin serviciile de învățământ, cultură și artă, ocrotirea sănătății și alte servicii destinate consumului populației) s-a reflectat pregnant în ridicarea bunăstării întregii societăți.

Trebuie să menționăm însă și faptul că în ultimii ani corelația între dezvoltarea economiei naționale și nivelul de trai se manifestă și în alt sens. Ne referim la faptul că încetinirea ritmului de dezvoltare economică în primii doi ani ai actualului cincinal se reflectă și în nivelul de trai al populației.

În cele ce urmează ne vom referi succint la două aspecte ale impactului structurii economice asupra nivelului de trai, aspecte pe care le considerăm argumente ale recunoașterii criteriului nevoilor sociale — în centrul cărora se situează nevoile populației — ca prioritar în cadrul sistemului de criterii pe care se fundamentează politica de perfecționare a structurilor economice. Este vorba în primul rând de rolul structurii producției sociale în evoluția contradicției dintre producție și consum, în asigurarea echilibrului între cerere și ofertă pe piața bunurilor și serviciilor de consum. În al doilea rând, avem în vedere influența pe care disproporția și contradicția dintre dezvoltarea puternică a industriei și dezvoltarea mai înceată a agriculturii o au asupra nivelului de trai al populației în ansamblul ei și în special asupra nivelului de trai al țărănimii.

Corelația dezvoltare-bunăstare, ale cărei coordonate esențiale în condițiile societății socialiste sînt definite de legea economică fundamentală a socialismului, se întemeiază pe contradicția permanentă dintre producție și nevoi, determinată de procesul obiectiv de creștere și diversificare continuă a nevoilor populației și caracterul limitat dat de resursele naturale și forța productivă a muncii, al posibilităților producției de a

satisface aceste nevoi. Această contradicție generează continuu dezechilibre între nevoi și producție. Tendința spre depășirea acestora prin îmbunătățirea continuă a ansamblului condițiilor de viață ale omului, avînd în vedere sistemul nevoilor, ierarhia obiectivă a acestora și pe baza creșterii și perfecționării producției sociale, constituie motorul dezvoltării, sensul progresului economic și social. Această tendință obiectivă spre depășirea dezechilibrului permanent dintre producție și nevoile umane, în sensul larg al acestei noțiuni, este marcată de necesitatea asigurării în fiecare etapă de dezvoltare a societății, a echilibrului între nivelul producției sociale și un anumit nivel socialmente necesar de satisfacere a ansamblului nevoilor populației, nivel impus în mod obiectiv de dezvoltarea istorică a societății omenești. Esența acestui echilibru o constituie optimizarea dezvoltării economice, avînd drept obiectiv maximizarea bunăstării sociale.

Proporția fundamentală care definește acest proces este dată de corelația între cele două sectoare ale producției sociale: sectorul producător de mijloace de producție și sectorul producător de bunuri și servicii de consum. Proporția între cele două sectoare ale producției sociale definește în primul rând proporția în care societatea împarte munca socială, precum și resursele materiale și financiare de care dispune într-o anumită etapă, între asigurarea posibilităților actuale și a celor de perspectivă ale satisfacerii nevoilor populației. Ea conferă conținut material proporției între acumulare și consum și condiționează eficiența acesteia, avînd un rol esențial în asigurarea echilibrului între structura valorică și cea materială a produsului social și venitului național.

Pe planul nivelului de trai, al veniturilor și consumului populației acest din urmă aspect se materializează în problema echilibrului între partea din venitul național destinată consumului și repartizată fie după muncă fie prin intermediul fondurilor sociale de consum și volumul total al bunurilor și serviciilor de consum produse în societate, în echilibrul dintre puterea de cumpărare a populației și ofertă. Dezechilibrul între cerere și ofertă, între dimensiunea valorică a produsului necesar total creat de oamenii muncii în vederea asigurării reproducerii la nivelul socialmente necesar a forței de muncă și cantitatea totală de bunuri și servicii produse, afectează echilibrul economic general, se răsfrînge nefavorabil asupra nivelului de trai al populației și prin aceasta asupra eficienței sistemului de cointerensare materială, asupra eficienței economice în general. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională din decembrie 1982 și la noi s-a creat o disproporție între cerințele de consum și nivelul producției

Grigore VĂLCEANU
Maria MOLNAR

(Continuare în pag. 25)

Un meritoriu instrument de informare

AFLAT la cea de-a doua apariție, „Anuarul Enciclopedic” se dovedește a fi un instrument deosebit de util, cu un bogat și variat material, care răspunde nevoilor de informare ale cititorilor din diferite domenii de activitate. După prima sa ediție, consacrată evenimentelor din 1979—1980, noul volum, dedicat anului 1981, se înfățișează ca o publicație realmente enciclopedică.

Purtînd în mod firesc amprenta românească, volumul consemnează pe larg evenimentele care au profilat în anul 1981 politica partidului și a statului nostru, reflectă activitatea multilaterală desfășurată de secretarul general al partidului, președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu pentru elaborarea și înfăptuirea acestei poli-

tici, pentru promovarea năzuințelor poporului român și afirmarea prestigioasă a României în lume. Parcurgînd cronică bogată a acestui an, din ea se evidențiază activitatea multilaterală desfășurată de poporul nostru, realizările sale în domeniul economic, științific, tehnic, în cultură și artă, în domeniul sportului, apare vasta rețea a relațiilor de colaborare ce leagă România cu celelalte state ale lumii.

Unul din meritele „Anuarului Enciclopedic” este acela de a pune la îndemîna cititorilor un vast material cu privire la evenimentele politice, cele din domeniul tehnic, științific, cultural, sportiv care au avut loc în anul 1981, evenimente despre care fiecare dintre noi avem poze, numai o imagine parțială.

Cititorii de diferite vârste doritori să cunoască configurația lumii contemporane, găsesc în lucrare date sintetice cu privire la fiecare dintre cele 167 de state independente și teritoriile neautonome de pe glob, precum și la evenimentele cele mai importante din viața acestora.

Deosebit de interesant și de util ni se pare a fi, mai ales pentru economiști, Breviarul statistic, introdus pentru prima oară în ediția dedicată anului 1981, în care se găsesc date la zi referitoare nu numai la dinamica producției industriale, agricole, alimentare, ci și la diferite produse, arătîndu-se ponderea ce revine diferitelor țări în realizarea lor. Din modul în care sînt prezentate aceste date statistice rezultă locul pe care îl ocupă România pe plan mondial în producția de combustibili, energie electrică, oțel, cereale și alte produse din diverse ramuri. Sînt de asemenea interesante date care se referă la folosirea forței de muncă, dezvoltarea în

vătmîntului și culturii pe plan mondial.

O culoare specifică imprimă volumului rubrica intitulată Caleidoscop, în care cititorul rememorează sau află date noi cu privire la evoluția anului meteorologic pe diferite meridiane ale lumii, accidente feroviare sau aviatice, recorduri la licitații de tablouri sau filatelice, alte evenimente mai puțin comune.

Elaborat cu rigurozitate științifică, conceput într-o manieră accesibilă, ușurată de indicele geografic și cel de persoane care dau posibilitatea unui acces rapid la date, „Anuarul Enciclopedic” constituie un instrument de lucru și de informare care merită să se afle la îndemîna cititorilor și specialiștilor din diverse domenii.

Salutînd inițiativa Editurii Științifice și Enciclopedice de a pune la îndemîna cercurilor largi de cititori o asemenea publicație, așteptăm cu interes edițiile ei viitoare.

Gh. BADRUS

CRITERII DE APRECIERE A EFICIENȚEI ACTIVITĂȚII DE CONDUCERE

OBIECTIVUL strategic stabilit de Congresul al XII-lea al P.C.R. — trecerea la o nouă calitate, superioară, în toate domeniile de activitate — necesită multiple și aprofundate studii despre modalitățile practice de pregătire și generalizare a condițiilor subiective și obiective care susțin și promovează procesul de dezvoltare intensivă, multilaterală, a societății noastre socialiste. Din această perspectivă un rol important revine, în concepția partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, creșterii rolului și funcțiilor conducerii, întăririi contribuției acesteia la coordonarea și mobilizarea eforturilor sociale în direcția impunerii cu prioritate a manifestării factorilor calitativi ai dezvoltării, care să genereze sporirea calității muncii și vieții tuturor oamenilor muncii din patria noastră. Desigur, în acest context, se impune trecerea la o nouă calitate în activitatea de conducere, găsirea și adoptarea celor mai suplă elemente care să îmbogățească arsenalul metodologic al conducerii, capabile să impună o calitate și o eficiență superioară și în acest domeniu.

Constituie o certitudine faptul că sporirea eficienței economice este strâns legată, chiar determinată în anumite cazuri, de nivelul calității conducerii, de eficiența acesteia. Dacă în ceea ce privește măsurarea eficienței economice problemele sînt în mare parte clarificate, referitor la cuantificarea eficienței activității de conducere, situația este extrem de complexă. De altfel, în prezent, în literatura de specialitate, nu există o tratare unanim acceptată în ceea ce privește stabilirea indicatorilor, a criteriilor de apreciere a calității și a metodelor de măsurare a eficienței activității de conducere. Încercările de pînă acum de a defini conceptul de eficiență a conducerii, pe de o parte, și de a institui un sistem de evaluare a acestei eficiențe, pe de altă parte, au supralicitat metoda comparației între eficiența actului decizional și eficiența economică, estompînd diferențele specifice, nuanțele calitative ale acestor concepte. În același timp, remarcăm faptul că analizele s-au făcut și în corelație cu sistemele tehnice, ceea ce a determinat extensia folosirii aparatului matematic, adecvat acestui domeniu și în mare măsură numai acestuia, la problemele de eficiență a conducerii. Totodată, în mare parte s-au luat ca premisă determinante unor sisteme închise, făcîndu-se abstracție de faptul că prin excelență activitatea de conducere poartă caracteristicile unui sistem deschis, a cărui funcție de autoreglare este susținută și promovată în mare parte și de factori exogeni, de ordin social, politic, ideologic, istoric etc. O explicație a acestei situații ar rezida în faptul că studiile asupra eficienței conducerii nu au aprofundat în suficientă măsură problematica specifică, calitativ superioară a procesului decizional în noile condiții ale societății noastre socialiste. Iată de ce, **demersul analitico-teoretic asupra esenței eficienței conducerii și al măsurării acesteia nu poate să nu țină seama de determinațiile specifice ale acestei probleme în contextul teoriei și practicii activității de conducere în societatea noastră socialistă.**

Avînd în vedere că eficiența, în general, ca și eficiența conducerii în particular, este un concept extrem de complex care reflectă primordial sub aspect calitativ dialectica proceselor și fenomenelor economice, **calculul matematic al unui sistem de indicatori este un demers dificil, imposibil chiar cu actualele mijloace și tehnici puse la dispoziție de către știință.** De altfel, în practica economică din țara noastră nu se calculează un indicator de eficiență propriu-zisă ci se apreciază aceasta, în mod indirect, prin indicatori ai productivității muncii, ai rentabilității, ai reducerii costurilor de producție etc.

Se știe, în relația de definiție a eficienței intervin două concepte — cel de efect și cel de efort — conținutul lor fiind extrem de complex, cu elemente atât de ordin material, ce pot fi calculate, dar și de ordin socio-uman care prin excelență nu pot fi calculate sau măsurate. Dominanta calitativă a activității de conducere impune în mod firesc pentru exercițiul practic instituirea unui sistem de analiză și apreciere a eficienței con-

ducerii, structurat pe un set de criterii care să releve esența procesului de creștere a eficienței în legătură directă cu gradul de satisfacere a funcțiilor și obiectivelor esențiale ale acestui tip de activitate.

În opinia noastră, în **aprecierea activității de conducere este necesar să se aibă în vedere: determinarea factorilor de influențare a eficienței conducerii și analiza sistemului de criterii de apreciere a eficienței și calității conducerii.**

În general se acceptă ca principali factori care influențează conducerea unităților de producție următorii: structura organizatorică; sistemul informațional intern; modul de statuire și precizare a atribuțiilor prin regulamentul de organizare și funcționare; metodele și tehnicile de conducere practicate; calificarea personalului; pregătirea și perfecționarea cadrelor de conducere de la locurile de muncă; modul cum acționează organele de conducere colectivă; exercitarea controlului realizării sarcinilor; modul cum se realizează corelația dintre obiectivele de producție și necesitatea îndeplinirii unor obiective de ordin social și cultural.

După părerea noastră, **acești factori pot fi considerați factori interni de influențare a eficienței conducerii.**

Este evident faptul că **asupra eficienței conducerii acționează deopotrivă** — în unele situații chiar cu o pondere mai mare — o sumă de factori de ordin extern. Justificarea teoretică a trătării influenței factorilor externi pornește de la faptul că o unitate de producție nu este și nu poate fi un sistem în sine, închis, ci se înscrie și funcționează ca parte integrantă în complexul economic național, deci cu alte cuvinte unitatea de producție este un sistem deschis care, în procesul îndeplinirii funcțiilor sale esențiale, suportă și influențe ordonate în sensul întreg-parte (sistem-subsistem). De altfel, chiar în condițiile generalizării autoconducerii, care comportă o întărire a autonomiei funcționale a unității de producție, aceste influențe de ordin extern nu se diminuează, ci, dimpotrivă, se amplifică. În acest context, drept cerință a principiului fundamental de organizare și conducere a economiei — centralismul democratic — unitatea de producție, prin activitatea de conducere, trebuie să asigure un echilibru al influențelor atât interne cît și externe. Trebuie precizat că este vorba de identificarea factorilor interni și externi de influențare a eficienței conducerii care conduc la o creștere a acestei eficiențe.

În rîndul factorilor externi menționăm: obligativitatea respectării nivelurilor orientative și a normativelor de plan; derularea corespunzătoare a sarcinilor ce decurg din contractele economice; cooperarea în producție; aprovizionarea tehnico-materială; fluenta informației în cadrul sistemului informatic național; ciclul de înnoire a bazei materiale specific fundamentării și luării deciziei; gradul și ritmul de participare a cadrelor de conducere la programele de perfecționare profesională și științifică. Este ușor de observat că măsura în care un factor sau altul de ordin extern are creat cadrul optim de manifestare, acesta afectează pozitiv eficiența conducerii, după cum absența acestui cadru conduce la diminuarea sau chiar la anularea eficienței conducerii. Este important de relevat că **atît factorii interni cît și cei externi acționează asupra funcțiilor conducerii, în sensul fie că facilitează exercitarea acestora, fie că acționează în sens restrictiv.**

Fără îndoială că în încercarea de a pune în relație eficiența conducerii cu acțiunea factorilor ei de influență sau de a determina matematic contribuția fiecărui factor la sporirea eficienței conducerii trebuie să avem în vedere atît influența factorilor interni cît și a celor externi. De altfel, aceste aspecte ar pune într-o nouă lumină așa-numita problemă a determinării indicatorului sintetic al eficienței conducerii, tratată de o serie de specialiști. În ansamblul său, sistemul românesc de organizare și conducere se susține pe criterii de raționalitate economică, între care cel al calității are un rol tot mai important. Evident, în contextul înscrierii economiei pe traseul dezvoltării inten-

sive, al atragerii și valorificării cu prioritate a factorilor calitativi de creștere, în toată amploarea și profunzimea lor, este necesară, în ansamblul mijloacelor și metodelor de coordonare și conducere, folosirea permanentă a celor care favorizează realizarea calității. Este un adevăr incontestabil faptul că teza trecerii la o nouă calitate, în toate domeniile de activitate, departe de a rămâne un obiectiv pur strategic, impune în mod necesar adoptarea și folosirea în practică a unor modalități operaționale care să facă posibilă concretizarea, în toate interstițiile mecanismului economic, a parametrului calității. În fond, putem spune că încă o dată se verifică și din acest punct de vedere marea forță a concepției partidului nostru în domeniul economic de a fi în acord deplin și constructiv cu principiile generale în funcție de datele esențiale și mereu în schimbare ale realității. În teorie, inclusiv privind activitatea de conducere, până la urmă trebuie găsite mijloacele prin care să se ajungă la transformarea realității în funcție de și spre scopul stabilit. Cu alte cuvinte, **trebuie să se găsească criteriul prin care se judecă în cele din urmă oportunitatea și valoarea unei teorii, cel care, urmărind în mod constant, să dea măsura eficienței muncii de conducere.**

Un astfel de criteriu nu este și nu poate fi situat în afara datelor esențiale ale efortului de dezvoltare, de muncă productivă. Nu mai poate fi căutat în volumul acestui efort, ci în **calitatea lui**. Obligativu acest criteriu trebuie să indice ceea ce este specific activității de producție în etapa actuală, parametrul său de performanță în privința valorificării efortului material financiar și uman. Fără puțință de tăgadă, acest criteriu este cel al **calității**.

Între autoconducere și calitate este o legătură de esență, întreaga concepție a autoconducerii se concentrează pe plurivalența indicatorului calitate. Trebuie precizat aici că folosim expresia „plurivalența calității” pentru a sugera extensia conceptului, dincolo și dincoace de aspectul strict al procesului de producție, ca obiect și finalitate a actului de conducere. Din punctul de vedere al autoconducerii se acceptă implicit că parametrul de apreciere a muncii de conducere, nu numai cei care exprimă rezultatul final al procesului de producție, postcalculați — de control — ci și cei antecalculați — de autocontrol — și care, în măsura în care se apropie sau se confundă cu primii, dau eficiența conducerii. În fond, cheia succesului în munca de conducere este dată de modul cum se reușește mobilizarea tuturor resurselor astfel încât parametrul antecalculați — de plan — să se suprapună cu cei efectiv realizați. Iar în măsura în care se realizează această suprapunere, putem vorbi de calitatea muncii de conducere. Am numit acest aspect **efectul de identitate** în procesul de conducere.

În condițiile satisfacerii cerințelor echilibrului microeconomic — ca și ale celui macroeconomic — acest **efect de identitate are o importanță deosebită, constituindu-se într-un criteriu de bază al aprecierii eficienței și calității activității de conducere**. El este o necesitate, în ultimă instanță, a realizării echilibrului planului, a îndeplinirii funcțiilor lui esențiale. Trebuie spus că în funcție de o serie de cerințe concrete, de nevoi presante într-un domeniu sau altul, este posibil să se solicite realizarea unor parametri finali mai mari decât cei stabiliți inițial. În opinia noastră, această situație nu este decât forțată, ea indică anumite proporții stabilite în mod eronat prin plan, care trebuie imediat remediate. Oricum, în aprecierea justă a muncii de conducere trebuie să pornim de la premisa existenței unui plan concret întocmit, coerent și consistent, care să antreneze în volum, structură și calitate resursele existente, reale din unitatea de producție. Antrenarea ulterioară de rezerve pentru procesul de producție, mai ales în ce privește valorificarea superioară a materiilor și materialelor, perfecționarea funcționării aparatului de producție etc., în condițiile ocupării complete și eficiente a forței de muncă din unitate, presupune asigurarea din vreme a tuturor măsurilor necesare echilibrului realizării producției (contracte cu beneficiarii) deci o operație de corecție din mers a indicatorilor de plan. Trebuie observat că efectul de identitate se referă în principal la indicatorii cantitativi și de structură ai producției.

În ce privește indicatorii calitativi, de eficiență, se urmărește obținerea unui **efect de performanță**. Baza obținerii efectului de performanță o constituie desfășurarea unei activități de producție după principiile autogestivității, definită în acest context ca modalitatea de acoperire a cheltuielilor din veniturile realizate și obținerea unui beneficiu maxim posibil.

Efectul de performanță — un alt criteriu de apreciere a eficienței și calității conducerii, presupune adoptarea unei tactici suplă de soluționare în termen a tuturor problemelor activității de producție. Este știut că sistemul de probleme de producție specifice autogestivității sînt probleme de optim economic. Pentru munca de conducere, în măsura în care urmărește ca un

obiectiv al ei specific efectul de performanță, este important să stabilească cele mai propice căi de identificare a criteriilor de minimizare sau de maximizare în obținerea optimului economic. Adeseori se spune că problema cheltuielilor se soluționează după criteriul de minimizare. După cum problema rezultatelor se soluționează după criteriul de maximizare. Dar ce se observă : resursele sînt atît de diverse și au roluri atît de diferite în procesul de producție, încît tratarea lor după un criteriu unic ar constitui o gravă eroare pentru activitatea de conducere și organizare. Dacă pentru resursele de ordin material și financiar putem aplica în consum criteriul de minimizare, pentru resursa forță de muncă acest criteriu nu mai este ilustrativ. În acest caz, criteriul este de ocupare completă și eficientă. Distincția are nu numai o valoare teoretică dar și o extraordinară valoare practică. În funcție de soluționarea corectă a problemei folosirii resurselor se obține efectul de performanță pentru conducere.

Se poate considera că **autogestivitatea** — ca mijloc de realizare a autoconducerii — în măsura în care într-o unitate de producție susține efectul de identitate ca și efectul de performanță — cu sensurile date mai sus — **se instituie la rîndul său într-un parametru care dă măsura calității procesului de conducere, este, cu alte cuvinte, criteriul de apreciere a calității și eficienței conducerii**. Indicatorul final și concret al eficienței și calității conducerii îl constituie beneficiul maxim posibil. Modul de repartizare a acestui beneficiu pe fonduri ale autogestivității, potențarea pe această cale a surselor de dezvoltare a activității generale a unității de producție oferă conducerii baza unei eficiențe sporite. Scopul autogestivității este în această fază multiplicarea surselor proprii. În măsura în care se reușește să se imprime un ritm superior de creștere a fondurilor proprii ale unității, atît a celor cu caracter de dezvoltare, cît și al celor cu caracter remuneratoriu, putem cota activitatea de conducere ca fiind eficientă. Se creează **efectul de stimulare** pentru activitatea viitoare, acesta **constituindu-se într-un nou criteriu de apreciere a eficienței și calității activității de conducere**.

Funcționarea după criteriul de raționalitate economică a fiecărei unități de producție, oferă autoconducerii funcția îmbinării armonioase, în complexul economic național, a activității productive desfășurate în baza diviziunii sociale a muncii. **Procesul de conducere are deci funcția de a asigura echilibrul funcționării întregului sistem economic**. Această funcție se exercită prin intermediul nivelurilor orientative și al normativelor de plan. În raport cu acestea, conducerea trebuie să obțină așa-numitul **efect de echilibru, un alt criteriu de apreciere a eficienței și calității activității de conducere**. Evident, în contextul adîncirii diviziunii sociale a muncii, ca urmare a impactului revoluției științifico-tehnice asupra muncii, producției și tehnologiilor, conducerea trebuie să își pună cu acuitate și să soluționeze adecvat multiplele probleme ale rezolvării echilibrului în cadrul complexului economic național. Aici nu este vorba de a privi în exclusivitate acest echilibru din punctul de vedere macroeconomic, ci tocmai de a asigura permanent, cu suplețe, imbinarea armonioasă a contribuțiilor fiecărei unități de producție la echilibrul general. De fapt, nici nu poate fi concepută realizarea echilibrului general printr-o metodă globală, ci prin integrarea contribuțiilor și pozițiilor unităților componente ale complexului economic național.

Autogestivitatea se instituie, din această perspectivă, ca un mijloc esențial în asigurarea echilibrului macroeconomic. Desigur, că în această nouă funcție, autogestivitatea nu este și nu poate fi înțeleasă exclusiv din punct de vedere al autonomiei funcționale sau mai bine zis, această latură a sa trebuie concepută și tratată în strînsă unitate cu cea care asigură legăturile economice obiective ale unității de producție cu celelalte. Autogestivitatea instituie o nouă ordonare și asigură ponderi diferite funcțiilor ei, acordînd o mare atenție sistemului de legături cu alte unități de producție. Aceasta este o cerință obiectivă a procesului adîncirii diviziunii sociale a muncii, a creșterii complexității economiei naționale în ansamblu. Evident că, în acest context, pentru autogestivitate este esențial să realizeze și efectul de echilibru.

Identificarea factorilor de influențare a eficienței conducerii, urmărirea asigurării cadrului optim de manifestare a lor pentru a-și spori contribuția în procesul de creștere a eficienței, precum și operarea în munca de analiză, pe baza criteriilor de apreciere a eficienței și calității activității de conducere, sînt de natură să îmbogățească sistemul metodologic pentru fundamentarea, luarea, aplicarea și controlul deciziilor, să ofere rezerve în perfecționarea practicii, în realizarea unei noi calități și în domeniul activității de conducere.

ȘCOLI • CURENTE • ECONOMIȘTI

P.S. Aurelian a susținut că trebuie să ne dezvoltăm prin forțe proprii, să nu permitem penetrația capitalului străin decît într-o măsură limitată nu din naționalism îngust, cum a fost uneori acuzat pe nedrept, ci din teama că dezvoltîndu-ne altfel, după ideile liberaliștilor și ale agrarienilor, am ajunge dependenți de alte țări iar avuția noastră ar fi numai în parte națională, pentru că de o bună parte din ea ar dispune alte țări.

Pentru Aurelian industrializarea nu era o simplă chestiune de îmbogățire a unor particulari ci, ca și pentru Marțian, o acțiune a țării, care să se realizeze în chip sistematic, după un plan atotcuprinzător, întocmit cu grijă, pentru dezvoltarea întregii națiuni. Anarhia și concurența liberalismului economic nu puteau face casă bună cu nevoile de progres ale țării. De aceea, criticînd faptul că s-a „lucrat cam pe dibuite la dezvoltarea economiei noastre naționale”²⁰), Aurelian aprecia că „în lipsa de un plan combinat cu maturitate, pregătit și adoptat de toată inteligența română, de toate interesele, am păși nesigur de la o încercare la alta... dacă pentru organizarea unui domeniu, pentru înfiptuirea unei fabrici și se cere un sistem, un plan conceput cu maturitate și executat cu strictețe, necum pentru organizarea economică a unui stat. În lipsă de legi economice, fiecare a lucrat după mîntea sa, după părerile sale, incredințat că va face mai bine decît predecesorii săi. Rezultatul atîtor încercări prin care am trecut nu putea fi decît confuziunea și pierderea celor mai prețioase forțe productive ale țării”²¹).

Reținem, deci, din cele arătate ideea nevoii de plan la scara întregii economii naționale, idee devenită realitate pentru multe țări, inclusiv România abia în epoca noastră. Mai reținem o idee de largă

Avuția națională - preocupare majoră a economiștilor români din secolul al XIX-lea [III]

circulație astăzi: grija pentru buna gospodărire a izvoarelor de avuție ale țării. Referindu-se la exploatarea prădalnică, nerațională a unor zăcăminte, Aurelian ținea să remarce că aceasta se face „ca și cum lumea s-a sfîrșit cu generația de astăzi”²²), și n-ar fi nevoie să ne gîndim că bogățiile respective sînt limitate, fiind necesar să lăsăm și pentru generațiile următoare. În preajma anilor Comunei din Paris, care, pe un alt plan, erau totodată ani ai afirmării monopolurilor în țările capitaliste dezvoltate – monopoluri care-și vor întinde tentaculele și asupra bogățiilor României – Aurelian mai avertiza: „Nu avem dreptul noi, generația de astăzi, ca să stoarcem toate izvoarele de creație ale țării, căci România nu are să trăiască numai cît vom trăi noi. Țara noastră nu este făcută numai pentru generațiunea de astăzi, ci și pentru cele viitoare și astfel fiind nu ne este permis nouă celor de astăzi ca din neștiință să potolim orice progres economic național, să înlănțuim viitorul, să lăsăm drept moș-

tenire o țară ale cărei întreprinderi economice fundamentale sînt în mîinile străine”²³). Cit de mult ar fi avut de cîștigat țara, generațiile de mai tîrziu dacă exploatarea unor bogății, precum petrolul, cărbunele, sarea, pădurile, n-ar fi fost pe mina capitalului și întreprinderii străine care, în bună măsură, le-a secătuit!

Este meritul profesorului Costin Murgescu de a-l fi apreciat pe P.S. Aurelian, pe baza unui studiu exhaustiv, ca „primul economist român care formulează o doctrină”, elaborînd „un sistem al creșterii economice (și care) este totodată și primul care introduce, încă de la sfîrșitul veacului trecut, noțiunea de program economic, căutînd să o fundamenteze”²⁴). Nu ne rămîne de adăugat decît că este și printre primii economiști din lume preocupat de realizarea unei creșteri economice în condiții de ocrotire a mediului înconjurător și de folosire cu grijă a avuției naționale a țării, avînd în vedere și nevoile generațiilor viitoare.

Apariția pe scena istoriei românești a clasei muncitoare, ca forță socială organizată, a însemnat și afirmarea unui nou punct de vedere cu privire la avuția țării. Reprezentanții ei în teoria economică au insistat mult asupra cauzelor sociale ale subdezvoltării și asupra căilor pe care s-ar putea demara dezvoltarea. O abordare de pe pozițiile clasei muncitoare și ale viitorului țării totodată îl determina pe Panait Mușoiu să scrie: „Vedem bogățiile sociale îngrămădite în mîna unor stăpîni care se folosesc de toate, fără să se străduiască să producă ceva pe de altă parte, vedem pe producători depărtați de mijloacele de producție și lipsiți de cea mai mare parte din ceea ce produc. Vedem că înbelșugarea de bogății este izvorul lipsei și al mizeriei”²⁵). Mușoiu mai remarca faptul că sporirea avuției în so-

FIȘE

I. PUJA

RELATIILE ECONOMICE EXTERNE ALE ROMÂNIEI ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

● O analiză retrospectivă asupra relațiilor economice externe ale țării noastre în perioada interbelică, așa cum a realizat I. Puja în volumul „Relațiile economice externe ale României în perioada interbelică” publicată nu de mult la Editura Academiei are meritul de a evidenția modul în care s-au încheiat, după fîurirea statului național unitar în 1918, o serie de principii fundamentale ce au călăuzit politica externă a țării noastre și care principii le regăsim astăzi, îmbogățite, în politica

internațională promovată de România socialistă. O dată precizat, în primul capitol al cărții, cadrul internațional general specific acelei epoci, autorul prezintă cronologic principalele aspecte ale dezvoltării economiei naționale, principalele acțiuni întreprinse în relații cu alte state. Astfel, în volum sînt tratate momente precum fîurirea statului unitar român, despăgubirile de război, relacerea economică postbelică, evoluția comerțului exterior pînă la marea criză economică etc. O atenție specială se acordă analizării multilaterale a acțiunilor inițiate sau la care a participat țara noastră în acea perioadă cum ar fi crearea „Micii Antante economice”, relațiile din cadrul „Înțelegerii balcanice” ș.a., precum și evidențierii participării active a țării noastre la soluționarea problemelor economice și politice ale timpului.

Progresul tehnic și structura economiei

● În studiul „Vztah vědecko-technického rozvoje a efektivní struktury národního hospodářství” (Relația între dezvoltarea tehni-

co-științifică și eficientizarea structurii economiei naționale) publicat în numărul 1/1983 al revistei din Cehoslovacia „POLITICKÁ EKONOMIE” Stanislav Vacha analizează factorii ce influențează, în sensul creșterii eficienței, structura economiei naționale. Un loc aparte revine, în procesul modelării structurilor, potrivit opiniei exprimate de S.V., progresului tehnico-științific acesta fiind considerat principalul suport al creșterii eficienței. Încercînd să descifreze numeroase aspecte ale intercondiționării dintre cele două elemente autorul relevă o serie de particularități. Astfel, există o anumită contradicție între progresul tehnic – conceput ca un proces dinamic – și materializarea sa în fonduri fixe care presupune, inevitabil, o anumită stagnare sub aspectul performanțelor. Totodată, structura economică este puternic influențată de modul specific de dezvoltare și difuzare al unor tehnologii majore cum ar fi biotehnologiile, informatica ceea ce evidențiază, potrivit opiniei exprimate de S.V. necesitatea cunoașterii mai aprofundate a mecanismului de dezvoltare a științei și tehnicii.

Dezvoltarea din optica sociologică

● Complexitatea fenomenelor pe care le generează procesul subdezvoltării – amplificate de criza economică –, eforturile susținute desfășurate în numeroase state recent eliberate în direcția definirii propriilor obiective au condus la mutații semnificative și în cîmpul cercetării. Solicitată să ofere soluții fundamentate știința economică își lărgeste aria de colaborare cu alte științe, un exemplu concludent constituîndu-l apariția și consolidarea „sociologiei dezvoltării”. Un amplu grupaj de articole prezentat în nr. 90 al publicației „REVUE TIERS-MONDE” își propune tocmai să realizeze bilanțul studiilor sociologice asupra dezvoltării, perspectivele ce se deschid. Cele mai multe studii sintetizează concluziile unor cercetări concrete: problema economiei pastorale și impactul cu agricultura intensivă, procesul de subminare a valorilor culturale tradiționale, mutații în statutul populației feminine, procesele migraționiste ș.a., analizate în țări precum Algeria, Senegal, Egipt, ca și din

cietatea capitalistă românească făcea să se intre într-o seamă de cercuri vicioase şi să fie subminată însăşi baza ei.

C. Dobrogeanu Gherea a formulat o teorie originală asupra neoiobăgiei ca stare hibridă — amestec de puternice rămăşiţe feudale şi relaţii capitaliste — care frîna afirmarea nuncii libere a omului şi folosirea forţelor productive ale naţiunii făcînd ca o avuţie activă*) a ţării şi venitul naţional să fie foarte scăzute. Plecînd de la ideea că „înlănţuirea gradului de producţie şi suma relativă de bunuri produse de societate arată gradul de prosperitate a traiului ei material şi chiar al celui cultural şi moral⁽²⁶⁾”. Gherea îşi propune la un moment dat, să arate „care este suma producţiei noastre naţionale⁽²⁷⁾”, care este suma valorilor noi produse⁽²⁸⁾ în condiţiile de neoiobăgie şi ce implicaţii economice are aceasta — o reproducţie apropiată de cea simplă şi chiar restrînsă — sociale — mizerie intensă la masele muncitoare — politice — lipsa democraţiei şi rotirea la conducerea ţării a guvernelor burghezo-moşiereşti — şi naţională — grava afectare a independenţei ţării. În regim de neoiobăgie, preciza Gherea cu privire la avuţie „întîi, că sîntem extrem de săraci, că producem valori noi, 33 de parale pe zi de cap de om (după ce statul prelevă partea sa). Al doilea că prin producerea numai pentru consumarea neproductivă şi risipă nu numai consumăm tot ce se produce, dar şi risipim şi disponibilităţile moştenite şi inghiţim şi tainul urmaşilor. Prin aceasta gospodărire şi publică şi particulară... nu ducem ţara spre progres, ci spre ruină şi dezastru... Cînd aceste adevăruri vor intra adînc în conştiinţa publică, atunci se va face posibilă o îndrumare nouă, o reinnoire a felului nostru de a gospodări, de unde va urma o reinnoire a întregii noastre vieţi sociale.⁽²⁹⁾”. Hotărî-

tor pentru „reinnoirea felului nostru de a gospodări” considera el desfiinţarea neîntîrziată şi totodată a neoiobăgiei şi orientarea cursului spre industrializare cu participarea întregii naţiuni dar şi cu avantajele pentru toate categoriile sociale nclusiv muncitorimea, ţărănimea, intelectualitatea, păturile intermediare.

Cu o rară forţă persuasivă, dată de temeinicia şi profunzimea argumentelor, Gherea a arătat că o societate rustică — ţărănească într-o ţară eminentamente agrară, „o societate bazată pe cultura mică agrară şi pe industria casnică ţărănească ar fi ţara mizeriei economice şi deci şi culturale şi morale şi naţionale⁽³⁰⁾”. El refuză să creadă că aici ar sta viitorul ţării şi, plin de convingere, arăta : „Acolo unde fierbe viaţa şi lupta, acolo unde strigătul strident al sirenelor cheamă mulţimea muncitoare la muncă, acolo unde masele muncitoare în mine răscolesc măruntaiele pămîntului, unde ciocane uriaşe spulberă blocuri de oţel, unde pătura de coşuri înălţate spre cer anunţă izbînda şi victoria muncii omeneşti... acolo şi numai acolo poate fi idealul nostru şi al ţării⁽³¹⁾”.

Partidul nostru a dat preţuirea cuvenită ideilor înaintate din trecut despre avuţie naţională, despre căile de sporire a ei şi modalităţile de a o folosi spre binele poporului şi progresul ţării. Nu întîmplător, ci tocmai prin prisma orientărilor majore asupra întregii noastre dezvoltări elaborate atunci, la cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român — tovarăşul Nicolae Ceauşescu făcea ample referiri la A.D. Xenopol şi C. Dobrogeanu Gherea ca promotorii timpurii ai unor idei valoroase despre progresul ţării şi sporirea avuţiei naţionale prin industrializare. Ideile lor înaintate „care întrezăreau căile propăşirii ţării, n-au putut fi realizate în orîndui-

rea burghezo-moşierească⁽³²⁾. Ce-a fost esenţial în ele s-a aplicat în chip corespunzător în condiţiile orînduirii pe care Gherea o vedea ca o slobozire a forţelor productive ale naţiunii care vor fi în stare să sporească uimitor avuţia ţării. El nu s-a înşelat. În 30 de ani de construire a socialismului, şi cu deosebire în anii de după 1965, sporind de 15 ori produsul social şi venitul naţional, în România s-a ajuns la o avuţie naţională în bunuri materiale de 3 400 miliarde lei şi la un venit naţional pe locuitor de cîteva zeci de ori mai mare decît cei circa 120 lei produs naţional pe locuitor pe care-l calculase Gherea la începutul acestui secol.

prof. dr.
Ivanciu NICOLAE-VĂLEANU

²⁶⁾ Idem, p. LV

²⁷⁾ Idem

²⁸⁾ Idem

²⁹⁾ Idem

³⁰⁾ Costin Murgescu, Un economist reprezentativ al secolului său, în P. S. Aurelian, Opere Economice, Texte alese, Bucureşti, Editura Academiei, 1967, p. LV

³¹⁾ Fanait Muşoiu, Propaganda în mişcarea socialistă, Antologia gândirii româneşti, p. 650

³²⁾ „Prin avuţie activă a ţării o înţeleg pe cea rezultată din activitatea oamenilor, spre deosebire de cea pasivă prin care înţeleg resursele naturale ale solului şi subsolului ţării” — nota Gherea

²⁾ C. Dobrogeanu Gherea, Opere complete, vol. 4, Ed. politică 1977, p. 321

²⁷⁾ şi ²⁸⁾ Idem

²⁹⁾ Idem, p. 334

³⁰⁾ Idem, p. 368

³¹⁾ Idem

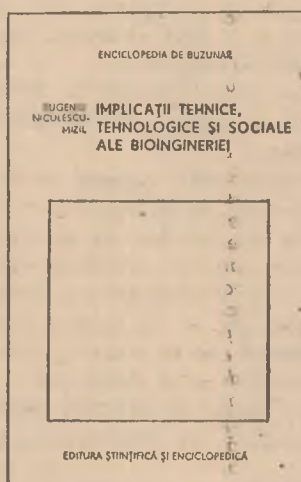
³²⁾ Nicolae Ceauşescu, România pe drumul desăvîrşirii construcţiei socialiste, Bucureşti, Ed. politică 1969, p. 23.

America Latină. Concluzia generală a grupajului surprinde două aspecte : pe de o parte necesitatea intensificării studiilor interdisciplinare economice, sociologice, psihologice, antropologice — care să permită surprinderea fenomenului subdezvoltării în totalitatea determinărilor sale; pe de altă parte, se arată în revistă, se vădeşte necesitatea ca investigaţiile sociologice să-şi extindă aria prin cercetarea unor fenomene cum sînt: structuri şi mişcări sociale, raporturile de putere, conştiinţa socială şi politică.

Inflaţia reziduală

● Persistenţa fenomenului inflaţionist în statele capitaliste a determinat amplificarea cercetărilor în acest domeniu. Unul din rezultate, cu efecte directe pe planul îmbogăţirii aparatului conceptual, îl reprezintă introducerea în literatura economică a unui termen nou : „miezul” inflaţiei sau „inflaţia reziduală”. Din punct de vedere teoretic acest concept exprimă, după cum susţine David W. Callahan în articolul „Les différentes mesures du noyau dur de l'inflation” publicat în numărul 1791 al revistei

„PROBLÈMES ÉCONOMIQUES”, tendinţa de creştere pe termen lung a nivelului preţurilor, creştere inerentă structurii economice existente. Cu alte cuvinte, o tendinţă inflaţionistă care derivă inexorabil dintr-o anumită configuraţie a economiei capitaliste. Dacă sub aspectul definiţiei de principiu se înregistrează un consens în rîndul specialiştilor, deosebiri substanţiale apar în încercarea de a operaţionaliza acest concept. Potrivit afirmaţiilor lui D.W.C., din această perspectivă s-au constituit două curente. O primă orientare metodologică propune ca o posibilă cale de operaţionalizare măsurarea inflaţiei reziduale prin eliminarea din rata inflaţiei a efectelor şocurilor „exogene” pe termen scurt, precum creşterea preţurilor la petrol sau perturbaţiile climatice. Cea de a doua orientare porneşte de la costurile de producţie şi îşi propune să construiască un indice pe baza unor date microeconomice specifice orînduirii măsurarea cheltuielilor materiale şi a cheltuielilor cu munca vie.

● Eugeniu Niculescu-Mizil ne propune, prin cartea recent tipărită la EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ „Implicații tehnice, tehnologice și sociale ale bioingineriei” o incursiune în domeniul deosebit de captivant al bioingineriei, arie științifică relativ nouă dar care a dobîndit deja un mare rol în evoluția societății moderne. Maniera de tratare a materialului este

FIȘE

sintetică, integratoare. După cum subliniază acad. Eugen Macovschi în Cuvîntul introductiv, autorul izbutește să reunească într-un cadru unitar diversele modalități de a analiza bioingineria: în sfera ingineriei genetice, a biotehnologiilor industriale, în domeniul ingineriei aparatelor medicale etc. Dealtfel, însăși concepția pe care o promovează autorul se întemeiază pe ideea caracterului integrator al acestei discipline, bioingineria fiind analizată deopotrivă din perspectiva aparatului conceptual pe care și l-a clădit și din optica aplicabilității practice, a tehnicilor de care dispune. Aceeași viziune sistemică îl conduce pe autor spre analiza corelată a multiplelor efecte pe care le vădește utilizarea practică a cunoștințelor furnizate de bioinginerie: în industrie, agricultură, în medicina umană și veterinară etc.

3

Proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție

Consultațiile pentru candidații la concursul de admitere în învățămîntul economic superior sînt elaborate pe baza Programei Ministerului Educației și Învățămîntului, de către cadrele catedrei de Economie politică de la Academia de Studii Economice din București, sub conducerea prof. univ. dr. doc. N. N. Constantinescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România.

ÎNTELEGHEREA esenței socialismului, a mobilului determinant al dezvoltării acestei orînduiri, a mecanismului ei de funcționare etc., nu este posibilă decît cunoscînd, înainte de toate, esența și caracteristicile proprietății socialiste. Numai pe baza acesteia pot fi explicate noile relații dintre clase și grupuri sociale, repartitia după muncă, subordonarea producției sociale creșterii bunăstării poporului, caracterul planificat al dezvoltării economiei, democratismul socialist, legile și categoriile economice obiective specifice socialismului etc. De aceea, proprietatea socialistă constituie relația economică primordială în sistemul relațiilor de producție socialiste. În Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism se arată că „**proprietatea socialistă constituie baza orînduirii noastre noi, sursa propășirii materiale și spirituale a întregului popor.**”

Esența și formele proprietății socialiste

ÎN GENERAL, **conceptul de proprietate** exprimă relații între oameni cu privire la stăpînirea mijloacelor de producție și la însușirea rezultatelor obținute în procesul muncii. Astfel, proprietatea nu trebuie confundată cu bunurile materiale, acestea constituind numai obiectul ei; proprietatea exprimă, deci, relații ce se stabilesc nu între oameni și lucruri, ci numai între oameni cu privire la acestea, la bunurile materiale.

Diferitelor stadii ale evoluției societății omenești le corespund tipuri de proprietate, de asemenea, diferite, accesul diferit al oamenilor la calitatea de proprietar.

Proprietatea socialistă exprimă relații între oameni cu privire la stăpînirea în comun a mijloacelor de producție și a rezultatelor obținute în producție. Cu alte cuvinte, în socialism se află în stăpînire comună fabricile, uzinele, centralele electrice, minele, unitățile agricole de stat și cooperatiste, cooperativele de producție meșteșugărească etc. — cu toate mijloacele lor de producție, precum și bunurile ce se obțin în cadrul fiecărei unități, în activitatea economică ce se desfășoară.

Conținutul social-economic nou, esența proprietății socialiste se oglindesc într-o serie de trăsături, de caracteristici, pe care aceasta le are.

În primul rînd, proprietatea socialistă pune în relief una din laturile fundamentale ale superiorității socialismului față de capitalism, anume **calitatea de proprietar a tuturor membrilor societății**. A fost, astfel, lichidată situația din vechea orînduire, în care mijloacele de producție, ca și rezultatele obținute, aparțineau claselor exploatoare, opuse producătorilor.

În al doilea rînd, pe fundamentul proprietății socialiste, **unirea forței de muncă cu mijloacele de producție are loc într-un mod cu totul nou**, în condițiile în care cei ce muncesc, producătorii înșiși, sînt și proprietari și beneficiari; în acest cadru social-economic, oferit de socialism, nu mai există separarea funcției de proprietar de funcția de producător, ca în

capitalism, unde numai clasele exploatoare sînt proprietari și beneficiari, cei ce muncesc fiind doar producători.

În al treilea rînd, proprietatea socialistă determină **poziția egală între oamenii muncii** cu privire la mijloacele de producție și rezultatele obținute. Atît în cadrul proprietății socialiste a întregului popor, cît și al celei socialiste cooperatiste, cei ce muncesc sînt deopotrivă proprietari, nu se deosebesc unii de alții ca drepturi. Ca urmare, a fost înlăturată exploatarea omului de către om, statornicindu-se relații de colaborare și ajutor reciproc între oameni, între clase și grupuri sociale. Totodată, pe baza proprietății socialiste, s-a impus în mod obiectiv, pentru toți cei apți de muncă, **necesitatea economică de a munci**, de a presta o activitate utilă societății, potrivit capacității de care dispune fiecare.

În al patrulea rînd, proprietatea socialistă generează **formarea și dezvoltarea conștiinței de proprietar socialist** care presupune un mod nou de a gîndi și de a acționa în procesul muncii, un anumit comportament față de avutul obștesc și în societate, în general. Astfel se formează conștiința faptului că minele, uzinele, fabricile, băncile, magazinele, căile ferate, resursele hidroenergetice, pădurile etc., precum și rezultatele dobîndite în procesul de producție aparțin în comun producătorilor înșiși, oamenilor muncii, în general, și, ca urmare, ei trebuie să manifeste o grijă deosebită pentru apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste.

În țara noastră, proprietatea socialistă îmbracă următoarele **două forme** de manifestare: a) **proprietatea socialistă a întregului popor** și b) **proprietatea socialistă cooperatistă**. Aceste două forme de proprietate socialistă sînt determinate de înseși căile de apariție a lor: — naționalizarea principalelor mijloace de producție ale claselor exploatoare, care a însemnat, totodată, nașterea proprietății socialiste a întregului popor și cooperativizarea micilor producători — țărani și meșteșugari — prin unirea lor în cooperative de producție care a dat naștere proprietății socialiste cooperatiste.

Este locul, aici, să amintim că, pînă nu de mult, bunurile care aparțin întregului popor erau identificate cu proprietatea de stat. Cu deplină temei științific, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, în Expunerea la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie 1982, spunea că „**în mod greșit se identifică proprietatea socialistă, proprietatea întregului popor cu proprietatea de stat**. Această teză are o valoare teoretică și practică deosebită, în evidențierea, încă odată, a superiorității socialismului, în delimitarea rolului, a atribuțiilor statului socialist. Noțiunea de proprietate a întregului popor exprimă în mod direct **calitatea de proprietar a tuturor membrilor societății**, contribuie la dezvoltarea conștiinței de proprietar socialist și la manifestarea ei tot mai puternică în apărarea și întărirea avutului obștesc, la creșterea răspunderii oamenilor muncii în participarea la conducerea economică, la gospodărirea rațională a resurselor etc. În acest context, în concepția partidului nostru, a secretarului său general, statul socialist nu este proprietar în sensul juridic al cuvîntului: el este numai **un instrument** al tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, prin care aceștia își exercită calitatea de proprietari în interesul lor, al întregului popor.

In sprijinul candidaților la concursul de admitere în învățămîntul economic superior

Cele două forme de proprietate socialistă — proprietatea întregului popor și proprietatea cooperatistă — trebuie înțelese ca un tot unitar, ca mod de existență și manifestare a unui și aceluiași tip de proprietate, cu aceeași esență, anume, stăpînirea în comun a mijloacelor de producție și a rezultatelor dobîndite. De aici, rezultă că cele două forme de proprietate socialistă constituie deopotrivă baza întregului sistem al relațiilor de producție, oferă deopotrivă cîmp larg progresului neîntrerupt al forțelor de producție și folosirii lor eficiente, permit deopotrivă dezvoltarea planificată a economiei naționale, reprezintă împreună temelia materială a bunăstării poporului, a dezvoltării democratismului socialist etc. De aceea, cele două forme ale proprietății socialiste nu sînt opuse una alteia.

În cadrul economiei noastre naționale, proprietatea socialistă a întregului popor deține ponderea cea mai mare în ansamblul proprietății socialiste, aducîndu-și contribuția dominantă la crearea produsului social și a venitului național. Menționăm, de asemenea, că această calitate, de proprietar colectiv, în cazul ambelor forme ale proprietății socialiste, se manifestă numai în comun, de către toți oamenii muncii laolaltă; nimeni nu poate să-și însușească o parte din avutul obștesc pe motivul că este coproprietar; bunurile respective sînt stăpînite și utilizate numai în comun.

Dezvoltarea proprietății socialiste

MERSUL înainte al societății noastre socialiste presupune perfecționări și în cadrul relațiilor de producție, în direcția corelării lor dinamice cu nivelul și caracterul forțelor de producție. Ca relație economică primordială proprietatea socialistă îndeplinește un rol deosebit în acest amplu proces; dezvoltarea ei, atrage după sine modificări în întregul sistem al relațiilor de producție.

Dezvoltarea proprietății socialiste, sub cele două forme ale ei, constituie un proces complex de creștere cantitativă, de înnoire a structurii, de ridicare a nivelului calitativ al bunurilor ce o alcătuiesc, de progres în relațiile economice și social-politice pe care le presupune.

În economia țării noastre, proprietatea socialistă, în dezvoltarea sa continuă, se caracterizează prin mărirea obiectului ei, adică a masei de bunuri ce o alcătuiesc. Practic, aceasta are loc pe baza efortului investițional, de creare a noi capacități de producție și lărgire și modernizare a celor existente — în industrie, agricultură, construcții, transporturi —, de dezvoltare a bazei materiale a comerțului, învățămîntului și cercetării științifice, ocrotirii sănătății, artei și culturii etc. Totodată, au avut loc deosebit de mari înnoiri în structura tot mai diversificată a bunurilor de consum și în nivelul lor calitativ, mereu mai înalt.

Un element nu numai de ordin cantitativ, ci și calitativ, constă în aceea că bunurile care alcătuiesc astăzi proprietatea socialistă reprezintă în proporție covârșitoare rodul muncii în comun, al creației comune a oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, într-un cadru social-economic nou, în socialism, sub conducerea Partidului Comunist Român. Cîteva date statistice, credem, sînt edificatoare: valoarea fondurilor fixe existente în economia noastră națională a crescut continuu, ajungînd la peste 2 000 de miliarde în anul 1982, față de 207 miliarde de lei în 1950. Din totalul fondurilor fixe existente în anul 1982, peste 80% au fost create în ultimii 15 ani.

Promovarea rapidă a științei și tehnicii avansate, valorificarea deplină și eficientă a potențialului uman și material de care dispun unitățile economice atrag după sine extinderea și diversificarea legăturilor între unitățile proprietate socialistă a întregului popor și cele proprietate socialistă cooperatistă, precum și între unitățile din cadrul fiecărei forme a proprietății socialiste, afit pe linia procesului de producție propriu-zis, cît și în planul unor forme superioare de organizare și conducere, al relațiilor dintre clase și grupuri sociale. Concret, este vorba de crearea, pe baza efortului unit, a unor obiective economice

comune, cum sînt: crescătorii de păsări și animale, sisteme de irigații, sere și solarii, subunități de prelucrare și depozitare etc. Totodată, în țara noastră, pe baza hotărîrii Plenarei C.C. al P.C.R. din februarie 1979, s-au înființat consiliile unice agro-industriale de stat și cooperatiste, ca formă superioară de organizare și conducere unitară a producției agricole avînd un mare rol în creșterea eficienței muncii.

În procesul dezvoltării proprietății socialiste în etapa actuală partidul nostru acordă o mare atenție întăririi conștiinței de proprietar socialist și manifestării tot mai puternice a calității de proprietar a oamenilor muncii. Aceasta presupune creșterea responsabilității oamenilor în activitatea lor, administrarea și gospodărirea resurselor, în lupta împotriva oricărei forme de risipă, sporirea grijei și aportului lor în apărarea și dezvoltarea avutului obștesc, în mărirea avuției naționale. De aici, marea însemnătate a activității ideologice, teoretice și politico-educative pe care partidul și statul nostru o desfășoară în vederea lărgirii orizontului cultural al oamenilor, în formarea conștiinței omului nou al societății noastre socialiste. În raportul prezentat la Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1982, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea că „Activitatea de educație politică, de formare a omului nou, cu o conștiință înaltă trebuie să pună un accent deosebit pe creșterea răspunderii față de proprietatea socialistă, față de apărarea și dezvoltarea sa”. În acest context, în vederea stimulării interesului economic al oamenilor muncii în gospodărirea rațională a resurselor, în apărarea și dezvoltarea avutului obștesc, o mare atenție se acordă și participării directe a oamenilor muncii, cu părți sociale, la constituirea fondului de dezvoltare al unităților economice de stat.

Dezvoltarea celor două forme de proprietate socialistă în unitatea lor nu constituie un scop „în sine”, ci are o finalitate socială, reprezentînd o condiție a progresului economico-social rapid al patriei noastre, a ridicării nivelului de trai al poporului. Se înțelege de la sine că prin creșterea cantității și calității obiectului proprietății socialiste sporește potențialul economic al țării, fundamentul material al bunăstării. Pe această linie, menționăm importanța corelării creșterii veniturilor oamenilor muncii cu sporirea rezultatelor lor în producție. În concepția partidului nostru, numai prin muncă oricine poate să cîștige, poate să-și mărească veniturile. „Noi am lichidat exploatarea, asuprirea — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, în Raportul prezentat la Conferința Națională a partidului din decembrie 1982 — dar dorim să construim un socialism nu al sărăciei, ci un socialism al belșugului, al bunăstării poporului.”

Odată cu dezvoltarea proprietății socialiste au loc perfecționări și în cadrul tuturor celorlalte componente ale sistemului relațiilor de producție. Astfel, pe baza îmbunătățirii și apropiării condițiilor de muncă și de trai ale populației din mediul rural și urban, din industrie și agricultură și din celelalte ramuri ale economiei, are loc întărirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănime, a relațiilor de colaborare și întrajutorare dintre toți oamenii muncii fără deosebire de naționalitate. În același timp, în strînsă corelare cu dezvoltarea producției sporește consumul de bunuri materiale și spirituale al populației, se produc perfecționări în sistemul formelor și metodelor de organizare și conducere, în condițiile lărgirii democratismului socialist, ale afirmării autogestunii și autoconducerii muncitoarești.

Dezvoltarea relațiilor de producție socialiste, în sistemica lor, oferă, de fiecare dată, un cadru tot mai favorabil progresului neîntrerupt al forțelor de producție și creșterii eficienței întregii activități economice.

prof. dr. Constantin ENACHE

INTREBĂRI :

1. Ce se înțelege prin proprietatea socialistă și care sînt principalele ei trăsături ?
2. Care sînt formele proprietății socialiste și în ce constă esența lor comună ?
3. Ce înseamnă dezvoltarea proprietății socialiste și ce presupune înfăptuirea acestui proces ?
4. Rolul conștiinței de proprietar socialist în dezvoltarea proprietății socialiste.

Tările nealiniat — factor activ al instaurării unei noi ordini economice internaționale

ÎN ACESTE ZILE, capitala Indiei, orașul New Delhi, găzduiește reuniunile preliminare și apoi cea de-a VII-a Conferință a șefilor de stat și de guvern ai țărilor nealiniat, care se înscrie ca un moment important în viața internațională contemporană. Reuniunea este chemată să facă o amplă analiză a situației existente în lume, a contribuției pe care statele nealiniat — în majoritatea lor covârșitoare țări mici și mijlocii, țări în curs de dezvoltare — o pot aduce la dezbateră și reglementarea marilor probleme cu care sînt confruntate popoarele lor, întreaga omenire: depășirea actualului situații de încordare, reluarea cursului politicii de pace, destindere și largă cooperare între toate națiunile lumii, realizarea de progrese reale pe calea dezarmării și, în primul rînd, a dezarmării nucleare, trecerea la pași hotărîți pe calea edificării noii ordini economice în lume, democratizarea întregii vieți internaționale, astfel încît să se asigure dezvoltarea liberă, nestingherită a fiecărui popor, a fiecărei națiuni, independența și suveranitatea națională.

Conferința de la New Delhi are loc în condițiile evoluției complexe și contradictorii a vieții internaționale. În lume s-au produs noi schimbări și continuă procesul de modificare a raportului de forțe între diferite state și grupări de state. Însăși afirmarea mișcării statelor nealiniat ca un factor independent al vieții internaționale contemporane constituie un element de seamă al schimbărilor care se petrec pe plan mondial.

Concomitent, au continuat să se manifeste contradicțiile dintre diferite state sau grupări de state. Așa după cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, **se dezvoltă cu putere noua contradicție dintre țările bogate și țările sărace, care devine cea mai importantă contradicție a epocii contemporane.** În ultimul timp, au avut loc manifestări ale politicii de forță, de amestec în treburile altor state; s-au produs noi conflicte militare — cu implicare directă a unor state nealiniat —, a fost intensificată cursa înarmărilor, ceea ce a condus la o agravare considerabilă a relațiilor internaționale, la creșterea pericolului unor conflicte militare, al unor războaie, inclusiv al unui război mondial nuclear.

Agravarea situației mondiale, creșterea pericolului de război fac mai necesară ca oricînd unirea tuturor forțelor realiste, antiimperialiste, care doresc pacea, unirea tuturor popoarelor în lupta pentru oprirea cursului spre noi războaie, pentru apărarea păcii — bunul suprem al tuturor popoarelor, al întregii omeniri, pentru apărarea dreptului națiunilor la dezvoltare liberă, independentă.

Desigur, toate aceste probleme se vor afla în centrul dezbaterilor Conferinței de la New Delhi, întrucît statele nealiniat, țările în curs de dezvoltare, în general, sînt cele mai afectate de creșterea încordării în lume.

Exercitînd o mare putere de atracție asupra țărilor în curs de dezvoltare, asupra țărilor mici și mijlocii, asupra statelor neutre, mișcarea de nealiniere a reușit să cuprindă, în rîndurile sale, de la 25 membri și 3 observatori, în 1961, la Belgrad, 92 membri, 20 observatori și 8 invitați la Conferința de la Havana. Este de așteptat ca numărul total al participanților la Conferința de la New Delhi să ajungă la 130 de țări și organizații interguvernamentale.

Se poate afirma că această creștere impresionantă a rîndurilor mișcării de nealiniere reflectă imaginea unora dintre schimbările profunde care au avut loc în lumea contemporană, a modificărilor survenite în raportul de forțe pe plan internațional. În acest cadru, subliniem că, potrivit concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu, **„țările în curs de dezvoltare, statele nealiniat reprezintă un factor important al economiei și politicii mondiale, ele vor avea un rol tot mai mare în întreaga viață internațională”.** De altfel, mișcarea țărilor nealiniat s-a afirmat tot mai mult ca un factor de seamă al vieții internaționale, de care trebuie să se țină seama în dezbateră și reglementarea problemelor complexe ale lumii contemporane, cu atît mai mult cu cît marea majoritate a statelor participante sînt țări în curs de dezvoltare.

Desigur, mișcarea de nealiniere nu trebuie privită ca un ot monolit. Am menționat mai sus opțiunile lor diferite de dezvoltare economică și socială. În plus, este cunoscută ten-

dința pe plan mondial de menținere și consolidare a zonelor și sferelor de influență. Or, unele din țările în curs de dezvoltare, în lipsa unor resurse interne de dezvoltare de sine stătătoare, pot constitui terenul prielnic desfășurării unor asemenea tendințe. Totocată, existența unor probleme controversate între anumite state nealiniat — în marea lor majoritate reprezentînd o moștenire a îndelungatei dominații coloniale — diminuează forța de acțiune a mișcării de nealiniere. Toate aceste probleme se vor regăsi, într-un fel sau altul, și în cadrul dezbaterilor apropiatei reuniuni la nivel înalt de la New Delhi.

În acest sens, dînd o mare însemnătate rolului mișcării țărilor nealiniat, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia recent: **„Consider necesar să se facă totul pentru depășirea unor divergențe, astfel încît reuniunea din primăvara anului 1983, de la New Delhi să constituie o puternică manifestare a unității și solidarității acestor țări, o expresie a hotărîrilor de a-și uni eforturile în soluționarea problemelor complexe ale vieții internaționale, în asigurarea păcii și independenței popoarelor”.**

Problemele subdezvoltării, ale accentuării decalajelor dintre țările bogate și cele sărace, ale eforturilor privind instaurarea noii ordini economice internaționale se vor afla, de asemenea, pe agenda Conferinței de la New Delhi. Menționăm, în acest cadru, că la activitățile desfășurate de țările nealiniat în legătură cu problematica economică internațională, participă toate statele în curs de dezvoltare, indiferent dacă fac parte sau nu din mișcarea de nealiniere.

Din păcate, situația economică a țărilor în curs de dezvoltare s-a înrăutățit mult în ultimii ani, aceste state fiind cele mai afectate de actuala criză economică mondială. Economiiile țărilor în curs de dezvoltare au avut de suferit de pe urma neglijării în continuare a problemelor lor, ca și a faptului că au de suportat povara principală a ajustărilor pe plan mondial datorită vulnerabilității lor într-un sistem economic internațional inechitabil, la care ele nu participă pe picior de egalitate. Creșterea producției în țările în curs de dezvoltare a fost de numai 2,9% în 1980 și 0,6% în 1981. S-a înregistrat un declin în veniturile pe locuitor ale multora dintre aceste țări. Au scăzut prețurile la exportul de materii prime, concomitent cu menținerea unor prețuri ridicate la produsele industriale importate. A crescut vertiginos povara datoriei externe, ajunsă — după unele estimări — la 600 miliarde dolari la sfîrșitul anului 1982, a crescut deficitul în balanța de plăți. Toate acestea au forțat un număr de țări în curs de dezvoltare să amîne plata împrumuturilor și să nu poată evita reșalonarea datoriilor. Potrivit aprecierilor țărilor nealiniat, un număr și mai mare de țări în curs de dezvoltare vor fi confruntate în viitorul apropiat cu asemenea perspective sumbre.

În documentele pregătite pentru Conferința de la New Delhi sînt identificați următorii factori majori care au determinat actuala situație grea a țărilor în curs de dezvoltare: ● risipirea de vaste resurse umane și materiale, rezultată din cursa neproductivă și păgubitoare a înarmărilor; ● recesiunea din economia mondială, însoțită de nivelele înalte ale inflației; ● efectele dăunătoare ale ratelor înalte ale dobînzilor, pentru povara crescîndă a datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare; ● declinul serios al ajutoarelor financiare internaționale pentru dezvoltare, acordate în condiții avantajoase; ● înrăutățirea condițiilor de acordare a asistenței financiare; ● impunerea unor obstacole accesului țărilor în curs de dezvoltare la pietele internaționale de capital; ● barierele protecționiste impuse de țările dezvoltate la importurile din țările în curs de dezvoltare și declinul exporturilor acestora din urmă; ● deteriorarea continuă a raportului de schimb al țărilor în curs de dezvoltare, în special al celor importatoare de petrol; ● reducerea însemnată a prețurilor produselor de bază; ● insecuritatea și insuficiența aprovizionării cu alimente; ● condițiile rigide și nefavorabile pentru transferul de tehnologie; ● obstacolele și limitele impuse accesului la tehnologie.

În domeniul economic, proiectul de rezoluție indian propune, printre altele, revizuirea acordurilor de la Bretton Woods, relansarea dialogului Nord-Sud, intensificarea schimburilor Sud-

Sud, favorizarea mai accentuată de către organizațiile internaționale a țărilor în curs de dezvoltare, precum și înființarea unei bănci alimentare. Durata Conferinței de la New Delhi, faptul că acolo șefii de stat și de guvern din țările nealiniat își concentrează atenția cu prioritate asupra problematicii politice extrem de complexe a reuniunii, vor determina o dezbateră relativ mai restrânsă a problematicii economice. În plus, la Conferința de la New Delhi nu participă toate țările în curs de dezvoltare, întrucât nu toate sînt membre cu drepturi depline ale mișcării de nealiniere.

ROMÂNIA SOCIALISTĂ acordă o atenție deosebită problemelor economice mondiale, considerind că se impune să se ajungă la o colaborare mai activă a țărilor în curs de dezvoltare în acest domeniu. În acest cadru, apare necesară întărirea solidarității și a colaborării dintre țările în curs de dezvoltare, atît pentru rezolvarea cu forțe proprii a unor probleme ale dezvoltării, cît și pentru ca ele să se prezinte pe poziții mai ferme, mai bine armonizate, la tratativele cu țările dezvoltate, în vederea realizării unor înțelegeri corespunzătoare și trecerii la înfăptuirea noii ordini economice internaționale. Tocmai acestui scop servește inițiativa lansată de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu privire la convocarea unei Conferințe la nivel înalt a țărilor în curs de dezvoltare consacrată problematicii noii ordini economice internaționale.

Cooperarea largă cu statele nealiniat, cu țările în curs de dezvoltare, în general, atît pe plan bilateral, cît și în sfera vieții internaționale constituie o trăsătură importantă a politicii externe a României socialiste, rezultat direct al orientării impuse de tovarășul Nicolae Ceaușescu activității în acest domeniu, încă din primii ani de cînd s-a aflat în fruntea partidului și statului nostru. Ea însăși țară în curs de dezvoltare, România are interese comune cu celelalte țări în curs de dezvoltare, cu statele nealiniat (ele însele, în marea lor majoritate în curs de dezvoltare) și nutrește aspirații asemănătoare de dezvoltare liberă, nestingherită, de consolidare a independenței și suveranității naționale, de asigurare a păcii, prin oprirea cursei înarmărilor și realizarea de pași hotărîți pe calea dezarmării, de lichidare a decalajelor dintre statele sărace și

cele bogate și edificarea noii ordini economice internaționale, de democratizare a întregii vieți internaționale.

Pornind de la aceste considerente și avînd la hază orientarea programatică înscrisă în documentele Partidului Comunist Român, începînd cu Congresul al IX-lea, țara noastră a acordat și acordă o deosebită însemnătate amplificării și adîncirii raporturilor bilaterale cu țările nealiniat, cu statele în curs de dezvoltare. România întreține relații politice și economice cu, practic, toate statele nealiniat. Dialogul la cel mai înalt nivel cu aceste state a conferit dinamism, durabilitate și stabilitate raporturilor bilaterale. Conlucrarea pe plan economic — prin creșterea schimburilor comerciale și realizarea unor importante acțiuni de cooperare, pe baze reciproc avantajoase, constituie latura cea mai dinamică a raporturilor bilaterale. Concomitent, a cunoscut o puternică intensificare colaborarea cu aceste state pe multiple planuri ale vieții internaționale.

Ca urmare, începînd cu anul 1975, România participă la activitatea țărilor nealiniat în calitate de invitat. Participarea țării noastre la activitatea țărilor nealiniat constituie o dovadă a prestigiului deosebit de care se bucură țara noastră, personal președintele României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în rîndurile șefilor de stat și de guvern din țările nealiniat, rezultat al prețurii date pozițiilor sale active, constructive vînzînd reglementarea problemelor complexe cu care este confruntată omenirea.

Totodată, participarea României la activitatea țărilor nealiniat constituie o expresie a colaborării existente între țara noastră și țările lumii a treia care se pronunță pentru promovarea unor relații noi între state, bazate pe principiile respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, nerecurgerii la forță și la amenințarea cu forța și avantajului reciproc. Ea se integrează, în același timp, perfect în politica generală a țării noastre de întărire a solidarității cu toate forțele progresiste, de promovare a principiilor coexistenței pașnice și lărgirea colaborării cu toate statele, fără deosebire de orînduire socială, în vederea depășirii politicii de blocuri, a realizării destinderii și securității internaționale.

Marcel DINU

Dezvoltarea echilibrată a economiei

(Urmare din pag. 17)

bunurilor de consum. După părerea noastră două sînt cauzele principale care au determinat disproporția dintre cererea și oferta de bunuri și servicii de consum. În primul rînd, rămînera în urmă a ramurilor producătoare de bunuri de consum, îndeosebi a agriculturii și în al doilea rînd creșterea mare a retribuțiilor care a avut loc în cincinalul precedent, insuficient corelată cu creșterea productivității muncii. Evident, baza materială solidă a restabilirii pe termen lung a acestui echilibru o constituie accelerarea creșterii producției de bunuri și servicii de consum, utilizarea în acest scop a politicii de prețuri reprezentînd numai o soluție parțială.

Echilibrul între nevoi și producție, între cerere și ofertă este condiționat în măsură hotărîtoare de structura producției de bunuri și servicii de consum. Referindu-ne la această problemă subliniem că, în condițiile sporirii și diversificării sale continue, pentru creșterea nivelului de trai al tuturor categoriilor de populație, dezvoltarea producției bunurilor de consum trebuie orientată cu prioritate spre satisfacerea rațională a nevoilor fundamentale ale populației (alimente, îmbrăcăminte, locuință etc.). Pe de altă parte, reflectarea în consum a cerințelor repartiției după muncă impune și necesitatea ca producția să ofere oamenilor muncii cu veniturii mai mari bunuri și servicii destinate satisfacerii la un nivel înalt a unor nevoi de ordin superior, ceea ce solicită un grad mai mare de diversificare și calitate a producției bunurilor de consum.

Structura pe ramuri a economiei are, de asemenea, implicații serioase asupra nivelului de trai al populației. Astfel, dezvoltarea puternică a industriei ca și a celorlalte ramuri neagricole (între care un rol important acordăm serviciilor) a contribuit la creșterea veniturilor, cunoscut fiind că aceste ramuri solicită un nivel mediu de calificare a forței de muncă mai înalt decît agricultura (la tehnologia actuală), precum și la îmbunătățirea condițiilor de muncă, la diversificarea ofertei de bunuri și servicii și modernizarea structurii consumului etc. Trebuie să arătăm însă că rămînera în urmă a unei

ramuri de bază a economiei cum este agricultura se reflectă nefavorabil asupra nivelului de trai al populației în primul rînd prin deficitul care se creează pe piața bunurilor alimentare și în al doilea rînd prin decalajul pe care-l condiționează între nivelul de trai al țărănimii și cel al populației ocupate în ramurile neagricole.

Fără îndoială, îmbunătățirea nivelului de trai al acestei categorii sociale, bazată pe creșterea mai accentuată a veniturilor sale din muncă, pe cuprinderea ei într-un sistem de asigurări sociale (de pensii și indemnizații de boală și maternitate) și alocații familiare similar celui de care beneficiază personalul muncitor, pe îmbunătățirea condițiilor sale de muncă și dezvoltarea infrastructurii social-culturale a satelor, ar avea efecte favorabile asupra echilibrului forței de muncă din agricultură și ramurile neagricole, ar contribui la creșterea calității și îmbunătățirea structurii forței de muncă din agricultură și implicit la sporirea eficienței producției agricole.

În legătură cu posibilitățile de îmbunătățire a condițiilor de muncă și de viață ale lucrătorilor din agricultură, am dori să mai ridicăm o problemă de structură economică. Este vorba de faptul că munca din această ramură are un pronunțat caracter sezonier, existînd perioade cu un necesar foarte mare de forță de muncă în timp ce în general producția agricolă nu asigură nici pe departe ocuparea integrală a acesteia. De aceea, considerăm că integrarea în profilul unităților agricole a unor activități industriale (de industrie alimentară, ușoară etc.), care să funcționeze în perioadele în care activitatea agricolă nu solicită prezența maximă a forței de muncă, ar putea să contribuie la ridicarea nivelului general de calificare a lucrătorilor din unitățile agricole, la ocuparea lor deplină și prin urmare la creșterea veniturilor și nivelului lor de trai.

Desigur, problemele corelației dintre dezvoltarea economică și creșterea nivelului de trai sînt mult mai numeroase și mai ample față de cît ne-am propus să tratăm în această comunicare. Știința economică se confruntă permanent cu un evantai larg de astfel de probleme, tema situîndu-se în centrul dezbaterilor teoretice privind optimizarea creșterii economice — bunăstarea populației constituind obiectivul final al întregii activități economice și sociale din societatea socialistă.

În încheiere am dori să subliniem încă o dată faptul că perfecționarea structurilor economice, ca dealtfel întreaga dezvoltare a economiei naționale, trebuie să aibă în centrul sistemului de criterii satisfacerea nevoilor umane, ridicarea generală a nivelului de trai al întregii populații din țara noastră.

PROCESE ȘI FENOMENE ACTUALE DIN ECONOMIA MONDIALĂ (XII)

Dezbatere inițiată de „Revista economică” cu sprijinul Secției de științe economice a Academiei de științe sociale și politice, Academiei „Ștefan Gheorghiu” și Institutului de economie mondială

Criza – factor agravant al dezechilibrelor structurale din economie

Mircea Nicolaescu — Consider esențială teza în legătură cu necesitatea sporirii eficienței efortului propriu al țărilor în curs de dezvoltare, care se dovedește a fi modalitatea fundamentală a ieșirii lor din criză, precum și cerința unor strategii elastice, adecvate, capabile să remodeleze și să reajusteze programele de opțiuni, alternativele, ținând seama de diferențierea extraordinară a economiilor acestor țări care doar rareori se poate acomoda unor tipare experimentate în statele industrializate.

În legătură cu schița și tezele înfățișate de tovarășul Vela doresc să dezvolt două din ideile sale :

a) O primă remarcă are în vedere faptul că impactul crizei economice mondiale se manifestă în privința „lumii a treia” ca un complex de fenomene negative caracteristice stării cronice de țări în curs de dezvoltare ori cu slabă dezvoltare economică sau chiar subdezvoltate, asupra căreia actuala ordine economică mondială transferă, într-un flux continuu, prin toate mecanismele sale, o mare parte, uneori cea mai mare parte a poverilor crizei din țările dezvoltate. Așa numita „lume a treia” este compusă din state foarte neomogene ca mărime, populație, resurse, regimuri social-politice, nivel de dezvoltare economică, stadiu de edificare a unei economii naționale moderne, condiții ce explică paleta foarte largă a greutăților cu care sînt confruntate în străduințele lor de emancipare economică și socială. Însăși starea de subdezvoltare atestă adesea o criză structurală profundă, cu caracter global, atît în privința relațiilor cît și a forțelor de producție, o criză a procesului construirii unor economii naționale unitare, moderne. Dacă ne referim la relațiile de producție, multe din țările în curs de dezvoltare (îndeosebi cele din Africa), sînt confruntate cu inexistența unei piețe interne capitaliste atocuprinzătoare, cu neparticiparea unei mari părți a populației la o activitate economică productivă modernă. Oprite artificial în dezvoltarea lor economico-socială prin intervenția brutală a colonialismului și apoi a capitalului străin care le-a acaparat ramurile de bază și le-a dezarticulat structura de producție, multe din aceste țări nu dispun de complexe economice unitare, armonios constituite, de economii naționale încheiate în măsură să le confere capacitatea de creștere a producției și securitatea față de impactul negativ al destabilizărilor economice mondiale. Pe fondul unor mari disparități economice structurale proprii dominația străină transferă asupra lor o mare parte din fenomenele caracteristice și consecințele crizei economice, limitînd și mai mult forța propulsivă a sectorului modern, și așa redus, și înrăutățind situația populației cuprinsă în structurile tradiționale. Iar deconectarea de canalele producției moderne a unei mari părți din populație se agravează adeseori sub impactul creșterii presiunii demografice, care amplifică unul din fenomenele specifice crizei proprii acestor țări, acela al diferenței dintre locurile de muncă și forța de muncă disponibilă. De aceea, în marea majoritate a țărilor „lumii a treia” nefolosirea cronică a unei mari proporții a forței de muncă este o trăsătură permanentă. În această situație noțiunea de „somaj” nu poate fi aplicată la multe din țările în curs de dezvoltare decît cu mari rezerve, ca urmare a marilor diferențe dintre structurile sociale și materiale ale economiilor respective. În marea majoritate a țărilor în curs de dezvoltare principala formă de nefolosire a forței de muncă o constituie subutilizarea cronică ce depășește uneori o treime din forța de muncă națională, în timp ce o altă proporție este nefolosită mai multe luni pe an. Agricultură tradițională de multă vreme nu mai poate absorbi forța de muncă rurală excesivă, în creștere, situație ce determină mari migrații spre orașe, unde dezvoltarea industrială nu este capabilă să țină pasul creșterii demografice. Sînt aprecieri competente care arată că în condiții normale, în realitate peste 40% din forța de muncă activă este afectată.

În variate forme, de dezocupare camuflată. Dezocuparea, în formele ei deschise ori ascunse, este o caracteristică permanentă a crizei structurilor economice interne ale acestor state. De fapt, proletariatul, în sensul strict științific al noțiunii, există ca clasă numai în orașele industriale, în industria extractivă, în fermele agricole intensive, în transporturi, însă cu mari deosebiri în funcție de ramură, de gradul de concentrare și centralizare a producției. De altfel necesitatea elaborării și precizării clare a categoriilor, a instrumentarului științific, în genere a metodologiei cu care lucrăm în determinarea cît mai exactă a propriei crize, aceea a subdezvoltării, prin care se constituie în primul rînd „lumea a treia” ca participant la criza economică mondială, apare tot mai imperioasă dacă dorim într-adevăr să identificăm căile depășirii acesteia și să-i evidențiem particularitățile față de țările capitaliste dezvoltate.

Tot ca o expresie a crizei specifică acestor țări se remarcă în general în agricultura multora din țările „lumii a treia” menținerea unui mozaic de tipuri de relații de producție, mergînd de la cele specifice comunei primitive, economiei tributare pînă la cele mai moderne forme de exploatare capitalistă intensivă, cu prezența atît a trocului, cît și a rentei în produse, în muncă și în bani, dar și cu numeroase forme de înstrăinare a plus-produsului prin intermediul relațiilor bănești, al comerțului, cămetei etc. Se adîncește, în unele țări, sub impactul în special al investițiilor de capital străin, polarizarea agriculturii ca ramură modernă pentru export și ramură pentru consumul intern. Este vorba de o criză agrară cronică; agricultura multor țări din „lumea a treia” cunoaște o diminuare a rolului său firesc, de furnizare în special de alimente pentru propria populație, o reducere a ponderii în ansamblul economiei, o diminuare a producției ca urmare a obstacolelor puse de relațiile de producție; expresia cea mai elocventă a crizei agrare o constituie agravarea problemei alimentare.

Criza relațiilor capitaliste în industrie constituie de asemenea, ca și în celelalte ramuri, un alt element al adîncirii crizei structurilor socio-economice, reflectînd și, la rîndul său agravînd subdezvoltarea în toate domeniile vieții sociale, intensificarea exploatării muncitorilor industriali. De asemenea, în numeroase din țările „lumii a treia”, criza structurilor socio-economice afectează profund procesul de industrializare; asistăm în prezent la abținerea capitalului național de la investiții în industrie, în special, în ramurile cu îndelungă perioadă de amortizare și orientarea capitalurilor în domenii de deservire ori de randament imediat (comerț și bănci în special); se agravează ca atare absența industriei moderne, capabilă să impulsioneze progresul social general; nici capitalul străin nu investeste nimic ori aproape nimic în dezvoltarea industriei prelucrătoare. Ignorarea industriei prelucrătoare moderne ca obiect al investiției atît de către capitalul autohton cît și de cel străin sînt considerate de unii economiști ca cele două rădăcini ale „subdezvoltării industriale”.

Putem considera că este vorba în fond de o „criză a acumulării”; generată de atitudinea capitalului național și străin față de industrializare, ea nu este străină nici de frîna pe care o constituie pentru dezvoltarea industriei relațiile de producție înapoiate din agricultură, regimul de posesie asupra pămîntului, limitarea investițiilor și înapoierea sa tehnică în sectorul tradițional, fenomene care în ansamblul lor mențin îngustimea piețelor interne și diminuează posibilitățile de edificare a unor economii naționale capabile să reziste șocurilor economice externe.

b) O a doua remarcă se referă la impactul sistemului internațional de relații și al ordinii sale asupra „țărilor lumii a treia” și care se manifestă ca o imensă presiune neocolonială, colectivă ori individuală, ce nu ignoră nici unul din sectoarele vieții sociale, nici una din componentele rețelei complexe de relații internaționale. În acest context suferă grav de fapt procesul de structurare și consolidare a economiilor naționale.

Realitatea arată că sintem în prezența agravării, pe plan intern, în multe din țările „lumii a treia”, a polarizării bogăției, a repartiției venitului național, dar și a structurii generale a puterii în aceste țări sub presiunile neocolonialiste. În această privință, apare ca o trăsătură fundamentală a ierarhizării strinsă legătură de subordonare dintre categoriile exploatare naționale și sistemul dominației de către țările capitaliste dezvoltate și marile companii transnaționale. Aproape nu există studiu de specialitate, indiferent de unghiul ideologic de referință, care să nu caracterizeze multe din țările lumii a treia nu numai ca subdezvoltate ci și ca dependente, dominate, în complexul relațiilor de tip neocolonialist.

Sub presiunea capitalului internațional asupra centrului de decizie național are loc agravarea procesului de înstrăinare treptată în ce privește rolul statului, este afectată suveranitatea națională. Sînt discriminator supuse acestor presiuni, opțiunile cu caracter socialist, sectorul public. Sînt însă afectate și procese specifice economiei burgheze, de formare și afirmare a rolului întreprinzătorului capitalist local. Creșterea agresivității capitalului internațional și capacitatea acestuia de acomodare rapidă și de cuprindere a tuturor domeniilor vieții economice afectează și întrerup chiar procesul de formare a unei clase de „întreprinzători” cu o clară orientare națională.

În măsura în care se reînscenă, în forme și sectoare noi, în economia multora din țările în curs de dezvoltare, structura de decizie formată de marile monopoluri occidentale se transformă, puternic potențată de factorii internaționali agravanți ai crizei, în obstacole ce împiedică pe întreprinzătorul local de a sesiza, de a percepe, comportarea ansamblului sistemului național și tocmai sectoarele decisive pentru impulsivitatea transformărilor structurale ale economiei naționale devin din nou tot mai inaccesibile capitalistului local și, ceea ce este foarte important, este vorba tocmai de acele sectoare care cer o asimilare rapidă a progresului tehnic. Limitarea funcțională a rolului clasei de întreprinzători naționali se pare că îngreunează chiar procesul de dezvoltare autonomă de tip capitalist care, în multe state din Africa, Asia și chiar America Latină este încă la început, iar acest fapt implică o dependență externă crescîndă; în statele în care sectorul „public” este absent ori foarte redus, acest fenomen este mai accentuat. Constituirea unui sistem economic național și apărarea sa, formarea unei structuri de producție, economico-socială, articulată care să răspundă intereselor colectivității naționale sînt îngreunate ori chiar oprite accentuîndu-se în schimb, adesea pe coordonate geografice noi, impuse de competiția pentru zone de influență, schema centru-periferie și mecanismele inechitabile specifice actualei ordini internaționale. Este posibil că această situație va readuce în actualitate dezbaterile mai vechi asupra „sistemului social capitalist dependent” care funcționează în conformitate cu exigențele puse țărilor „lumii a treia” de diviziunea internațională neocolonialistă a muncii. Extinderea marilor consorții și presiunea crescîndă a datoriei externe tind să agraveze dezechilibrele structurale multiple; fenomenul este însoțit, pe fondul creșterii decalajelor dintre țările „bogate” și cele „sărace” de agravarea disparităților privind condițiile de viață dintre diferitele grupuri ale populației acestor țări și de o rapidă acumulare de șomaj deschis și camuflat, în general, de irosire în forme foarte variate a forței de muncă. Este clar că accentuarea controlului bancar-financiar extern și a libertății de care dispun deja marile companii reduce sensibil capacitatea de decizie a multor guverne naționale și adîncește și mai mult tabloul contradicțiilor social-economice, dependența țărilor de centrele externe de putere. Asistăm de fapt la debilitarea în egală măsură a procesului formativ al centrelor naționale de decizie economică și politică, precum și a pîrghiilor naționale ale acumulării și reproducerii sociale.

Un factor deosebit de agravant al consecințelor crizei economice mondiale asupra țărilor „lumii a treia” îl constituie cursa înarmărilor. Fenomen global deosebit de complex ce nu ocolește nici unul din domeniile vieții sociale și nici un sector al întregii rețele de interdependențe dintre state, dintre economiile naționale, cursa înarmărilor obligă țările în curs de dezvoltare la irosirea unor imense resurse financiare, materiale și umane pe care le deturneză de la menirea lor firească economico-socială: în general comerțul cu arme, transformat tot mai evident în flux cu precădere spre „lumea a treia”, a făcut ca alocările militare ale acestor țări să crească într-un ritm de 3—4 ori mai înalt decît economiile naționale ale multor țări. Grevînd tot mai puternic balanțele de plăți și solvabilitatea multor state în curs de dezvoltare, impulsînd inflația ca fenomen specific alocărilor militare care, prin însăși natura lor dezechilibrează raportul dintre cererea și oferta de bunuri de consum, cheltuielile militare reduc și mai mult capacitatea de acumulare, și, prin aceasta, însăși speranța în reducerea decalajului istoric creat între țările dezvoltate și cele în curs de dez-

voltare. Expresie a celei mai ofensive forme a neocolonialismului contemporan, cursa înarmărilor este utilizată de țările capitaliste dezvoltate, de complexe militare industriale pentru a transfera, deliberat, asupra statelor din Africa, Asia, America Latină, o parte cît mai mare din fenomenele și consecințele actualei crize economice mondiale; această situație restrînge capacitatea de acumulare și de creare a unei baze de producție proprie și afectează grav independența și suveranitatea acestor țări; ea generează și întreține o multitudine de dependențe complexe, un larg spectru de presiuni ce debilitază și mai mult procesul de formare a unor economii naționale stabile, integrate, moderne.

Totodată nu cred că pot fi neglijate, în contextul unei asemenea analize, considerentele ideologice și de clasă ce prevalăz evident în aplicarea politicilor economice protecționiste ori în acordarea asistenței pentru țările din „lumea a treia”, precum și în ce privește activitatea investițiilor de capital străin. Cît privește sporirea agresivității neocoloniale, nu poate fi ignorat faptul că, chiar în țările care cunosc un ritm mai ridicat de dezvoltare, creșterea industriei naționale și uneori și a agriculturii pe schema opțiunilor capitaliste, nu le face mai independente de impactul crizei economice mondiale ci, dimpotrivă, mai dependente de centri exteriori de putere, mai integrate, subdezvoltate și complementare în privința procesului de producție, a tehnologiei, a capitalului, a întregului ansamblu al diviziunii muncii. Se adîncește procesul de reală „decapitalizare” a țărilor „lumii a treia”, de inversare în fapt a fluxurilor de capitaluri, al căror importator devin tot mai evident țările capitaliste dezvoltate.

Tendințe neocolonialiste în relațiile cu țările în curs de dezvoltare

Nedelea Chira Părăluță — Mi se par interesante opiniile exprimate de antevorbitori privind vasta problematică ce se conturează în legătură cu efectele crizei economice mondiale asupra țărilor în curs de dezvoltare. În același timp, de o mare importanță este studierea și urmărirea efectelor generate de prelungirea stării de subdezvoltare asupra economiei mondiale și implicit asupra adîncirii crizei economice mondiale. Acest domeniu este mai puțin urmărit de cercetarea economică.

Personal, aș dori să mă opresc cu precădere asupra unor aspecte ce privesc tendințele țărilor capitaliste dezvoltate de a-și menține sferile de influență sau de a recupera unele zone leșite de sub influența lor, precum și de a trece asupra țărilor mai puțin dezvoltate greutățile provocate de criza economică prin intermediul a diferite căi și metode cu caracter neocolonialist.

În perioada postbelică a avut loc un intens proces de decolonizare. Se părea că odată cu prăbușirea sistemului colonial s-au creat premise materiale pentru trecerea la relații diversificate, care să depășească relațiile tradiționale cu fosta metropolă. În realitate, doar parțial s-a realizat acest deziderat, multe țări în curs de dezvoltare fiind încă sub influența fostelor metropole.

În același timp, se observă la țările capitaliste dezvoltate efortul de a se adapta, creîndu-și propriile forme, metode, am putea spune căi de cuplare pe baze noi a economiei unor țări în curs de dezvoltare la propria lor reproducție socială. Această tendință de subordonare a economiei unor țări în curs de dezvoltare reproducției sociale a țărilor capitaliste dezvoltate se realizează astăzi tot mai greu, deoarece în economia mondială se înfruntă pe de o parte politica de dominație, pe de altă parte lupta popoarelor pentru o dezvoltare independentă, pentru crearea unei economii proprii, a unui complex economic național care să le asigure un loc schimbat în cadrul diviziunii internaționale a muncii.

În perioada imediat postbelică tendința de menținere în stare de dependență a economiei unor țări în curs de dezvoltare este vizibilă. Ea se realiza prin intermediul investițiilor directe străine, îndeosebi de stat, fără a exclude pe cele particulare. O analiză a volumului și structurii investițiilor directe în aceste țări în curs de dezvoltare ne dezvăluie faptul că ele au fost orientate în acea perioadă cu precădere spre ramuri extractive. Așa se explică faptul că țările capitaliste dezvoltate și-au realizat creșterea economică pe bază de materii prime și surse energetice ieftine. Țările în curs de dezvoltare producătoare de materii prime și energie suportă efectul fie al unor prețuri scăzute fie al oscilațiilor dese ale prețurilor, ceea ce le diminuează eficiența comerțului exterior. Consecința directă constă pe de o parte în continuarea transferului de venit național către țările capitaliste dezvoltate, pe de altă parte, în diminuarea rolului comerțului exterior ca factor de creștere economică. Așa se explică, pentru un număr impor-

ant de state, menținerea unui volum scăzut al acumulării, faptul că ele nu au reușit să-și creeze o economie cu o structură de ramură diversificată, rămânând în mare parte dependente de fostele metropole, ca furnizoare de materii prime.

Deși considerăm că revoluția științifico-tehnică are un caracter universal, ea nu se manifestă cu aceeași intensitate în multe dintre țările în curs de dezvoltare. Mai mult, asistăm în unele țări în curs de dezvoltare la o utilizare a licențelor și brevetelor în conformitate cu interesele monopolurilor multinaționale care s-au implantat încă din deceniul al șaptelea în economia acestor țări. În unele din aceste țări o serie de întreprinderi răspund direct necesităților monopolurilor din țările capitaliste dezvoltate. Pe drept cuvânt aprecia tovarășul profesor Nicolaescu că există țări industrializate în rîndul celor în curs de dezvoltare, dar care nu au o industrie de sine stătătoare, nu sînt o emanație a condițiilor proprii de dezvoltare, neoferind premisele pentru o afirmare independentă. O asemenea industrializare este departe de a asigura acestor țări condiții de participare avantajoasă la circuitul economic mondial și deci de creștere a venitului național.

În explicarea efectelor crizei economice mondiale asupra țărilor în curs de dezvoltare trebuie să avem în vedere și diferențele pîrghii economice, instrumentele folosite de țările capitaliste dezvoltate în relațiile lor economice externe. Cred că în mod nejustificat literatura economică ocolește problematica legată de prețul de transfer, care în ultimul deceniu constituie un instrument principal pentru monopolurile multinaționale în politica lor de a transfera o parte din valoarea nou creată nu numai din țările în curs de dezvoltare, dar chiar și din cele dezvoltate. Prin prețul de transfer ca și prin alte pîrghii monopolurile internaționale reușesc să obțină din veniturile altor popoare o parte din sursele de finanțare pentru noile restructurări. Cred că nu greșesc dacă fac o comparație între perioada de industrializare a țărilor capitaliste dezvoltate cînd sursele interne și efortul intern au fost completate în bună măsură de exploatarea și jefuirea altor popoare și cea de astăzi, cînd efortul de restructurare se caută a fi realizat prin sacrificiile celor peste 30 de milioane de șomeri și prin transferurile cele

mai abile, dar și brutale de venit național din țările în curs de dezvoltare și din alte state.

Pe de altă parte, nu putem aborda efectele crizei economice mondiale asupra țărilor în curs de dezvoltare într-o viziune globală. Spun aceasta deoarece în grupul țărilor în curs de dezvoltare are loc o dezvoltare inegală, iar diferitele crize neciclice generează efecte ce se repercutează diferențiat de la un grup de state sau de la un stat la altul.

Aș mai aminti aici și o altă problemă. Relevînd și latura pozitivă, care de altfel parțial există, în relațiile de asociere dintre Comunitatea Economică Europeană și țările în curs de dezvoltare care sînt asociate, nu putem totuși să subapreciem caracterul de colonialism sau neocolonialism colectiv al acestor relații. Acest lucru reiese din criticile aduse la diferitele acorduri încheiate între Piața Comună Europeană și țările în curs de dezvoltare. Obiectivul real al acestora nu constă în a le sprijini și a le susține să se dezvolte, în practicarea unor relații economice care să conducă la diminuarea deficitului lor comercial cronic. Țările asociate la Piața Comună nu au un deficit mai mic decît cele care nu sînt asociate la C.E.E. și nici nu suportă mai ușor efectele crizei din economia mondială decît cele care nu sînt asociate.

O ultimă problemă la care doresc să mă refer, constă în faptul că în etapa actuală se resimt puternic efectele inflației în țările în curs de dezvoltare. Inflația în multe din țările în curs de dezvoltare nu-și are originea numai în cauzele interne, proprii unui stat sau altul; proporțiile inflației sînt determinate aît de politica ratei înalte a dobînzii prezentă într-o anumită perioadă, cît și de prețurile ridicate de monopol cu caracter inflaționist practicate la exportul de produse fabricate, ca de pildă la utilaje, tehnologii, brevete. Aceste prețuri întrec cu mult valoarea socială, iar în măsura în care devin elemente ale costurilor sporesc nejustificat prețul la produsele industriale ale acestor țări. Aceste state, neavînd o productivitate atît de ridicată încît să compenseze sporul de cheltuieli provocat de inflație, devin și mai puțin competitive pe piața mondială.

Priorități și orientări în dezvoltarea economică

ÎNNOIRI ÎN TRANSPORTURI FERROVIARE

O privire retrospectivă asupra ultimului deceniu evidențiază că transporturile feroviare s-au dezvoltat în această perioadă îndeosebi sub impulsul conjugat a doi factori: a) progresul tehnic înregistrat în producția de material rulant și în dirijarea traficului; b) influența crizei energetice. Printre realizările vizibile, mai ales în țările industrializate, se numără trecerea susținută la mijloace de tracțiune mai eficiente (locomotive diesel și electrice), sporirea vitezei de circulație a trenurilor, ridicarea nivelului tehnic al înzestrării căilor ferate (în primul rînd cu instalații moderne de automatizare și telecomunicații), extinderea sistemului de transport al mărfurilor în trenuri marșrut și cu containere, accelerarea efectuării operațiilor de încărcare-descărcare etc., precum și creșterea simțitoare a exporturilor de material rulant. Aceste înnoiri au loc în condițiile majorării substanțiale a investițiilor în acest sector al transporturilor, evaluate — pe ansamblul țărilor nesocialiste — la 14—14,5 miliarde dolari în 1976 și la 27—28 miliarde dolari în 1980.

Criza energetică a stimulat indirect electrificarea căilor ferate, deși ponderea liniilor respective în ansamblul rețelei feroviare era încă redusă la începutul actualului deceniu chiar și în țări dezvoltate, ca S.U.A. (0,8%), Canada (0,1%), Australia (2,1%) ș.a. Întrucît în țările capitaliste tracțiunea cu

locomotive diesel și diesel-electrice rămîne predominantă, au fost adoptate variate măsuri de economisire a combustibilului lichid; printre acestea figurează înființarea — în cadrul transporturilor feroviare — a unor organisme specializate în problemele economisirii combustibilului, elaborarea regimurilor optime de circulație a trenurilor, obligativitatea eliminării pe cît posibil a mersului în gol la motoarele locomotivelor, lichidarea pierderilor la alimentarea locomotivelor cu combustibil, aplicarea unei stricte evidențe (inclusiv cu ajutorul calculatoarelor) a transportului și manipularii combustibilului etc.

Măsurilor menționate li se alătură eforturile proiectanților și constructorilor de locomotive menite să le sporească puterea și viteza, fiabilitatea și siguranța în exploatare, să contribuie la ușurarea întreținerii lor tehnice. Prin modernizarea vagoanelor se urmărește sporirea confortului și a capacității de încărcare, îmbunătățirea raportului dintre masa utilă transportată și greutatea proprie, combaterea zgomotului, adîncirea specializării vagoanelor ș.a. Ca urmare, capacitatea globală de transport a sporit mult mai mult decît parcursul de locomotive și vagoane.

Trebuie menționat că transporturile feroviare și-au demonstrat cu prisosință economicitatea, în condițiile creșterii susținute a prețurilor la produsele petroliere; astfel, de pildă, la mijlocul

deceniului trecut căile ferate din lumea capitalistă, efectuînd 17% din ansamblul transporturilor, consumau numai 3% din totalul energiei utilizate în acest sector de activitate. Acest lucru a determinat transferul, în a doua jumătate a deceniului trecut, al unei părți destul de importante din traficul de mărfuri (îndeosebi pe distanțe lungi) către transporturile feroviare. Avantajul transferului amintit rezultă, între altele, dintr-un calcul efectuat la nivelul economiei franceze, la sfîrșitul anilor '70, și anume: trecerea de la alte mijloace de transport la cel feroviar a circa 10% din transporturile de mărfuri se învîlînd cu 20 miliarde t-km) și a aproximativ 20% din cele de pasageri (20 miliarde pasageri-km) poate duce la economisirea a 2 mil. tone petrol pe an.

Pe fundalul schițat în cele de mai sus, în cursul deceniului trecut a avut loc nu numai o creștere valorică importantă (de circa 6 ori în 1980 față de nivelul atins în 1970) a exportului de material rulant feroviar din țările capitaliste, dar și o reorientare structurală a acestuia, în special pe plan geografic. Astfel, în timp ce în anul 1960 două treimi din importul de material rulant al lumii capitaliste reveneau țărilor în curs de dezvoltare, în 1979 pe primul loc (cu 50,2% din total) s-au situat țările capitaliste industrializate; această evoluție se explică aît prin efortul considerabil de modernizare a transporturilor feroviare, depus de țările industrializate, cît și prin apariția într-o serie de țări în curs de dezvoltare a unor întreprinderi constructoare de material rulant, care satisfac parțial cererea de pe piața internă.

N.P.

Piața mașinilor-unelte

GUVERNUL francez a inițiat un plan a cărui realizare, concepută să dureze trei ani, este menită să ducă la impulsivarea industriei de mașini-unelte. Această preocupare a pornit de la ideea că numai prin introducerea tehnologiei de vîr industria franceză poate deveni competitivă față de cea a altor țări dezvoltate, în primul rînd Japonia, cu alți mai mult cu cît acest sector are un impact în lanș asupra celorlalte sectoare de producție și în general asupra progresului tehnologic.

Planul prevede stimularea cercetării în universități, laboratoare și alte centre cu profil tehnic. În vederea stimulării cererii se preconizează instituirea unui sistem de credite acordate investitorilor pe termene de 10—12 ani de către Cre-

dit National și alte organizații regionale de afaceri. În sfîrșit, o a treia secțiune a planului se preocupă de restructurarea industriei. În acest sens, se prevede introducerea pe scară largă a roboticii și comasarea celor nouă întreprinderi constructoare de mașini-unelte într-o nouă companie, Machines Françaises Lourdes, ale cărei acțiuni vor fi deținute în proporție de 86 la sută de sectorul public.

O.C.D.E. : comerțul exterior pînă în 1984

PERSPECTIVELE evoluției comerțului exterior în țările occidentale sînt, după cum apreciază revista L'Observateur de l'O.C.D.E. — puternic marcate de situația financiară a membrilor organizației, ceea ce ar putea avea drept rezultat restrîngerea importurilor efectuate de acestea din urmă în zona O.C.D.E.

Pe de altă parte, în Europa, activitatea economică redusă va face ca schimburile între țările din O.C.D.E. să crească în 1983 cu un ritm anual de numai 3—4 la sută, după diminuările înregistrate în semestrul al doilea al anului trecut.

În absența unei reveniri economice, la nivelul anului 1984 se speră într-o creștere de 3—5 la sută pe an a posibilităților de desfacere de produse ale țărilor din O.C.D.E. către țările nemembre ale organizației, în condițiile în care acestea își vor reduce — la un nivel considerabil — deficitele în balanțele de plăți externe.

Se așteaptă, totodată și o anumită creștere a deficitului balanței de plăți în zona O.C.D.E. în 1983. Fenomenul este pus pe seama faptului că se așteaptă ca anul acesta țările occidentale membre ale O.C.D.E. să-și diminueze considerabil importurile pentru a-și reduce deficitele în conturile curente.

Programe de dezvoltare Senegal: valorificarea resurselor energetice

ÎN cadrul orientărilor generale ale celui de al VI-lea Plan de dezvoltare economică a Senegalului (1981—1985), sectorul energetic ocupă o poziție centrală, atît sub aspectul măsurilor de utilizare mai rațională a energiei disponibile cît și prin proiectele care vizează valorificarea potențialului energetic existent și diversificarea surselor energetice (prin utilizarea mai largă a rezervelor de energie refolosibile).

Deși rezultatele prospecțiunilor petroliere și de gaz natural sînt modeste — zăcămintul de la Domic-Flore dispune de 100—200 mil. tone ștei, iar cel de la Cap des Biches 70 mil. mc gaz natural —, planul de dezvoltare prevede investiții de circa 62 mil. dolari pentru continuarea prospecțiunilor. O sursă energetică nouă o constituie zăcămintul de turbă identical de-a lungul coastei atlantice între Dakar și Saint-Louis, cu rezerve estimate la 50 mil. mc. Pînă în 1986 se vor construi două termocentrale care să asigure maro parte din consumul energetic senegalez. În regiunea Casamance se fac prospecțiuni pentru lignit, și se prevede, de asemenea, o creștere a producției de cărbune din lemn prin extinderea plantațiilor de specii cu creștere rapidă (eucalipti). Dar proiectele cele mai promițătoare, capabile să rezolve pe termen lung problemele energetice ale Senegalului par a fi totuși cele care se orientează spre resursele hidroenergetice. Începerea lucrărilor de construcție la barajul Diama, de pe fluviul Senegal, marchează o etapă importantă în desfășurarea programului Organizației pentru valorificarea fluviului Senegal în interesul celor trei țări — Senegal, Mali, Mauritania. Potrivit estimărilor făcute, capacitatea fluviului Senegal și a afluenților săi este de 159 MW în dreptul barajului Manantali, 100 MW la Petit Couana și Felou și de 300 MW la Galougo. Numai barajul Manantali (în construcție) va produce un miliard kWh anual, va deschide o cale navigabilă de 548 km (între Mali și Senegal) și va permite irigația a 375 mil. ha.

Un proiect important care se inseric în alt program de cooperare vest-africană (Senegal, Gambia, Guinea) este cel al Organizației pentru valorificarea fluviului Gambia. Capacitatea estimată a fluviului Gambia este de 10 MW la Kékéré și 100 MW la Sambangalou. Barajul Kékéré, deși va fi construit pe teritoriul senegalez, va crea un lac de acumulare ce se va întinde și în Guinea și va furniza energie electrică (la o capacitate de 360 mil. KW) minelor de fier din Senegalul oriental.

Costul total al proiectelor energetice clasice prevăzute în planul de dezvoltare senegalez se ridică la cea. 93 mil. dolari. Un volum de investiții de cea. 7 mil. dolari se prevede, de asemenea pentru dezvoltarea surselor de energie refolosibile. Prin diversificarea și dezvoltarea resurselor energetice se va asigura acoperirea consumului intern bazat în prezent pe importurile de ștei și resursele lemnoase ale țării.

V. G.

EVOLUȚII MONETARE

PERIODA 21—25 FEBRUARIE a fost caracterizată printr-o „agitatie” aproape permanentă a cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A.

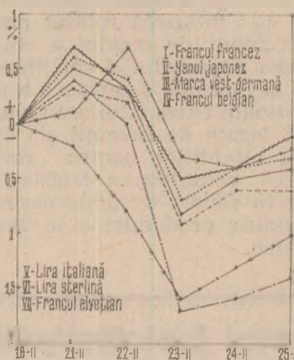
După ce în prima parte a intervalului dolarul american a slăbit în raport cu majoritatea valutilor occidentale, începînd cu 23 II această tendință s-a schimbat brusc, ca urmare a anunțării unor date privind economia S.U.A., între care: reducerea în termeni reali cu numai 1,9% (rată anuală) a P.N.B. în trim. IV 1982, față de 2,5% cît se anunțase anterior; nivelul inflației în trim. IV de numai 3,7%, comparativ cu nivelul de 4,3% nivel provizoriu anunțat anterior; aprecieri legate de scăderea prețului la ștei, care ar putea permite obținerea unor progrese în lupta contra inflației, și fără o relaxare a creditului (respectiv dobînzii încă ridicate la fondurile în dolari). Ca atare, la închiderea din 25 II, cursul dolarului S.U.A. înregistrează cotații superioare celor corespunzătoare din 18 II, față de restul valutilor occidentale. Francul elvețian, ale cărui niveluri de dobînzii sînt dintre cele mai mici pe piață, a pierdut cei mai mulți în relația cu dolarul S.U.A., fiind tranzacționat pe 25 II la 2,0275 franc/1 dolar, cu circa 1,4% sub închiderea din 18 II de 2 franc/1 dolar. Lira sterlină continuă să fie afectată de scăderea prețului la ștei, nu numai în relația cu dolarul S.U.A., ci și cu celelalte valute occidentale (de subliniat că indicele de depreciere în relația cu moneda principalilor 10 parteneri comerciali ai Marii Britanii a scăzut la 79,7%, cel mai redus nivel din iunie 1978); la aceasta s-a adăugat și anunțarea unui deficit al balanței comerciale de 191 milioane lire în luna ianuarie a.c., față de un excedent de 508 milioane lire în decembrie 1982, astfel că la închiderea săptămîinii lira se situa la 1,5275 dolari/1 liră, cu 1% sub cursul de referință, de 1,5425 dolari/1 liră. Lira italiană, influențată și de comunicatul privind deficitul total al balanței de plăți pe luna ianuarie a.c. de 306 miliarde lire (comparativ cu un excedent de 1 miliard

lire în ianuarie 1982), a înregistrat o depreciere pe ansamblul perioadei analizate de 0,6% (1.395 lire/1 dolar pe 25 II, față de 1.387 lire/1 dolar, pe 18 II 1983).

Marca vest-germană, care a beneficiat de creșterea la 75,3% a indicelui de utilizare a capacităților de producție în decembrie 1982 (comparativ cu unul de 74,9% la sfîrșitul lui septembrie 1982 dar a trebuit să suporte și reducerea la 2,7 miliarde mărci a excedentului balanței comerciale pe luna ianuarie a.c., (față de 6,4 miliarde mărci în decembrie 1982), a pierdut pe ansamblul săptămîinii 0,3% în relația cu dolarul (2.4150 mărci față de 2.4075 mărci/1 dolar respectiv); procent apropiat a înregistrat și francul belgian (47,60 franci pe 25 II, comparativ cu 47,40 franci/1 dolar cursul de referință din 18 II, yenul japonez (235,25 yeni și respectiv 234,75 yeni/1 dolar) și francul francez (6,91 franci și 6,83 franci/1 dolar).

Dobînzile la depozitele în principalele eurovalute, pe termen de 6 luni, au înregistrat scăderi la eurodolar (9,25% pe 25 II față de 9,375% p.a. pe 18 II) și euromarca vest-germană (5,625% și 5,75% respectiv), la eurofrancul elvețian au fost relativ constante în jurul nivelului de 3,625%, în timp ce la eurlira sterlină s-a înregistrat o creștere, de la 11,0625% pe 18 II la circa 11,375% pe 25 februarie.

După o mai lungă menținere în jurul nivelului de 500 dolar/uncie, prețul metalului galben a marcat sfîrșitul acestei săptămîni o bruscă tendință de scădere, ofertele speciale ducînd la o cădere a acestuia cu aproape 40 dolari/uncie (al doilea fixing din ziua de 25 de la Londra fiind de 464,75 dolari/uncie comparativ cu cel din 18 II de 509,50 dolari/uncie)

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 21—25 II; baza: 18 II 1983

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Premise ale redresării economice în Africa

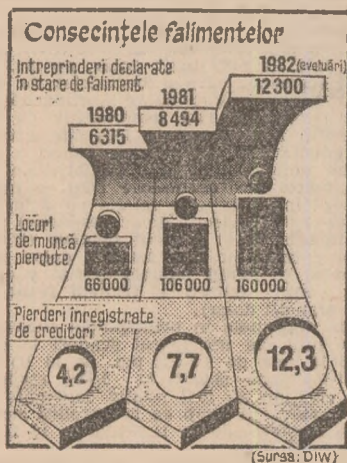
CONFORM aprecierilor Comisiei economice O.N.U. pentru Africa, recesiunea care a afectat acest continent încă din 1980 s-a manifestat anul trecut prin scăderea produsului intern brut (global) cu 1,4 la sută. Criza economică mondială a afectat serios exporturile țărilor africane, ceea ce a determinat — în majoritatea acestora — diminuarea resurselor valutare până la echivalentul acoperirii necesarului de import doar pe o lună.

Deși pe ansamblul continentului producția de alimente a sporit în 1982 cu 2 la sută, totuși într-un număr de 17 țări recoltele au fost slabe, de unde și creșterea importului de cereale în Africa până la nivelul de 15,2 mil. tone.

Se consideră că nici anul în curs nu va aduce o redresare reală a situației, deoarece în ambele variante de dezvoltare economică (maximă și minimă), elaborate de C.E.A., se apreciază că P.I.B. pe locuitor în Africa va rămâne în 1983 sub nivelul atins în 1980. Se consideră că pentru țările africane principala cale de ieșire din criză constă în atenuarea dependenței lor de țările capitaliste dezvoltate, în orientarea politicilor economice naționale către valorificarea crescândă a resurselor interne, precum și în dezvoltarea multilaterală a colaborării pe plan regional și subregional.

Un indicator al deteriorării conjuncturii

EXAMINÂND dinamica falimentelor, ca un indicator al evoluției conjuncturii economice, publicația **La Tribune d'Allemagne** relevă corelația dintre creșterea — fără precedent pentru R.F.G. — a numărului falimentelor și deteriorarea situației economice inter-

ne. Numărul falimentelor de întreprinderi, înregistrate anul trecut, s-a situat în jurul cifrei de 12 mii, iar dacă se iau în calcul toate categoriile de falimente și cazurile de insolabilitate a unor persoane fizice totalul se ridică la 16 mii. Cele mai numeroase falimente s-au produs în comerț (+30 la

sută față de nivelul atins în 1981) și în prestările de servicii (+36 la sută), ca și în sectorul construcțiilor (+33 la sută).

Principalele consecințe ale falimentelor sînt, după cum se vede din graficul alăturat, pagubele suportate de creditorii și pierderea unui important număr de locuri de muncă. Totodată, se constată creșterea dimensiunilor mediilor ale întreprinderilor declarate în stare de faliment: în timp ce în perioada 1980—1982 numărul falimentelor de întreprinderi a sporit de aproape două ori, pierderile creditorilor s-au majorat de circa 3 ori, iar cele de locuri de muncă de circa 2,5 ori. De menționat că, după estimății din alte surse, numărul locurilor de muncă pierdute anul trecut în R.F.G. din cauza falimentelor ar fi mult mai mare, respectiv de 400 mii, constituind astfel o sursă esențială de agravare a șomajului.

Iugoslavia — preocupări pentru îmbunătățirea calității produselor

ANALIZÂND cauzele insuficienței competitivității a produselor industriei iugoslave pe piața externă, publicația **Tehnika** arată că — pe lângă cercetarea științifică și inovarea — un rol important în ridicarea competitivității joacă sporirea responsabilității întreprinderilor pentru atingerea parametrilor calitativi corespunzători ai producției.

O primă cale o constituie întărirea controlului calității produselor atît prin mărirea efectivului controlorilor (acesta a crescut în Iugoslavia — în perioada 1973—1978, de pildă — de două ori mai repede decît efectivul total al forței de muncă din industrie), cît și prin ridicarea calificării lor. Însemnătatea controlului calității rezultă și din situația că circa 60 la sută din produsul social brut al țării îl constituie produsele realizate în cooperare între diferite întreprinderi socialiste. Se cuvine luat în considerare și faptul — subliniază revista citată — că existența a două standarde ale calității, unul pentru piața internă și altul pentru cea externă, frînează reorientarea către export a unei părți din produsele destinate inițial pieței interne.

Se apreciază că îmbunătățirea calității produselor trebuie stimulată prin măsuri ca: întărirea rolului preșurilor ca instrument de reglare a economiei; reducerea importului și sprijinirea prin credite și îlesniri financiare a producției destinate exportului, stimularea activității legate de invenții și inovații; mărirea alocațiilor pentru cercetarea științifică, actualizarea legislației economice în raport cu noile cerințe față de calitatea producției și a activității economice.

Aportul biotehnologiilor

INTERESUL față de biotehnoologii este în continuă creștere în lume atît pentru faptul că ele deschid multiple posibilități de utilizare a uriașei materii prime reînnoibile care este biomasa,

cît și pentru că procesele biotehnologice sînt, de regulă, mai „economice” (înainte de toate sub raportul consumului de energie) decît cele tradiționale.

Conform unei prognoze elaborate de specialiști englezi, pînă la finele secolului valoarea anuală a produselor fabricate pe baza biotehnologiilor ar urma să ajungă la circa 65 miliarde dolari, sectoarele de activitate cu cele mai mari perspective în acest domeniu fiind energetica, industria alimentară, producția de articole chimice, cea de preparate medicale și agricultura.

În cazul energeticii se prevede sporirea de patru-cinci ori, pînă în anul 2000, a producției mondiale de metanol și etanol, care urmează a fi folosiți îndeosebi drept înlocuitori ai produselor petroliere; totodată, biotehnologiile vor permite ridicarea gradului de extracție a țiteiului din zăcămint. În domeniul alimentar, principala orientare se anunță a fi sporirea resurselor de hrană (îndeosebi de proteine) pentru om și animalele domestice prin transformarea diferitelor materii prime secundare provenite din agricultură sau din prelucrarea petrolului. Biotehnologiile vor asigura, în același timp, diversificarea și ieftinirea producției de medicamente (vaccinuri, antibiotice, preparate hormonale etc.), vor ușura producția în masă a unei serii de chimicale și aminoacizi — lista produselor sau grupelor de produse vizate fiind departe de a fi epuizată.

Tendențe în producția bulgară de electrocare

CALITATEA — acesta este imperativul momentului pentru constructorii bulgari din industria de mașini de ridicat și transportat, care, nu de mult, au sărbătorit împlinirea a 30 de ani de la realizarea primului electrocar în Bulgaria. În prezent, o producție diversă de asemenea mașini este obținută în cadrul unei serii de uzine specializate, care beneficiază de o solidă bază de cercetări științifice. La ora actuală, în Bulgaria se realizează 16 tipuri de electrocare în peste 60 de variante constructive, diferite tipuri de motocare, electropalane etc.

Constructorii și proiectanții bulgari acționează pentru diversificarea continuă a producției, îmbunătățirea parametrilor ei tehnico-funcționali. Un exemplu în această privință îl oferă noua familie de electrocare „Drujba”, care — datorită calităților lor ergonomice, funcționale și design-ului — se bucură de competitivitate pe piețele externe. Tendința este de a lărgi, în continuare, gama unor asemenea produse; se pune accent pe realizarea unor mașini care să aibă manevrabilitate și viteze sporite, o mai mare productivitate, ca și condiții de confort.

GLOSAR

TERMENUL desemnează efectul de levier, de pirghie ridicătoare, exercitat asupra capitalului propriu de fondurile atrase de pe piață pentru finanțarea activității unei entități economice capitaliste.

Ați raportul fonduri proprii/fonduri atrase, cit și efectul „leverage“ sint considerate deosebit de relevante în activitatea de la bursă, intrucit dezvăluie situația financiară a societății avute în vedere, precum și mecanismul prin care s-a obținut profitul comunicat.

Dacă, spre exemplu, o întreprindere industrială din S.U.A. face cunoscut că a obținut venituri nete de 15 milioane dolari și că pentru acoperirea necesarului de fonduri care a fost de 150 milioane dolari, s-a recurs exclusiv la autofinanțare, rezultă că profitul la capitalul propriu este de 10%. În cazul când finanțarea activității s-a făcut în proporție de 50% din fondurile întreprinderii și restul de 50% din resurse împrumutate, pentru care a fost suportat un cost mediu de 8% pe an, înseamnă că

Leverage

la aceleași rezultate există obligația unor vărsăminte de dobinzi totalizând 6 milioane dolari. Ca atare, veniturile nete ale întreprinderii vor fi mai reduse, de numai 9 milioane dolari, dar raportate la 75 milioane dolari fonduri proprii utilizate vor da o rată a profitului la capitalul său de 12%.

Efectul ridicător al levierului pe care îl reprezintă capitalul terților se produce cu condiția ca rentabilitatea activității desfășurate să fie superioară costului fondurilor luate cu împrumut pentru finanțare, acesta fiind principalul risc al operațiilor de „leverage“. Alte riscuri decurg din limitele capacității de împrumut a unei societăți, pe care dacă le nesocotește poate ajunge la încetarea de plăți.

Deosebit de riscante se dovedesc a fi operațiunile de „leverage“ făcute în scopuri cert speculative. Rezultatele obținute din utilizarea resurselor atrase cu un asemenea scop sint de multe ori inferioare celor prevăzute, ceea ce face să apară, în mod implicit, și o scădere a rentabilității capitalului propriu. Așadar, în loc să ducă — prin crearea unor aparente — la creșterea cursului la bursă al acțiunilor unei societăți capitaliste, astfel de manevre speculative pot să o pună, dimpotrivă, într-o situație dificilă.

Avind ca finalitate ameliorarea imaginii pe piață, operațiunile de „leverage“ se efectuează mai intens în ultima lună a exercițiului financiar, în cadrul acțiunilor denumite sugestiv „window-dressing“, adică aranjatul vitrinei. Căutarea sporită de fonduri pe care o determină această intensificare a manevrelor de „leverage“ se înscrie între factorii cauzali ai creșterii sensibile a dobinzilor care se înregistrează la fiecare sfârșit de an.

Este evident ce repercusiuni a putut avea nivelul excesiv al dobinzilor din ultimii ani asupra gestiunii societăților capitaliste, puse adeseori în situația să suporte costuri imposibil de prevăzut în momentul angajării împrumuturilor, cu grave consecințe asupra cheltuielilor și cu inevitabile implicații asupra rentabilității fondurilor proprii.

Alături de alți factori, și operațiunile mizând pe efectul de „leverage“ au contribuit la recordul de falimente din lumea capitalistă. Așa cum s-a anunțat recent, numai în S.U.A. s-au produs în 1982 peste 25 000 falimente de societăți, reprezentind o creștere de 50% față de anul precedent și un nivel record pentru ultimele decenii.

În condițiile în care dezvoltarea relațiilor țării noastre cu străinătatea presupune afaceri cu un mare număr de firme din țări cu economie capitalistă, urmărirea modului în care se apelează la mecanismul „leverage“ poate oferi indicații utile asupra bonității partenerilor străini.

Radu NEGREA

Putere instalată

N. Vlădoiu, Iași — 1) La sfârșitul anului 1981 puterea instalată a tuturor grupurilor electrogene din țara noastră se ridică la 16 612 MW, din care 13 079 MW în centrale termoelectrice și 3 533 MW în centrale hidroelectrice. Împreună ele au asigurat în 1982 o producție de energie electrică de 70 138 milioane kWh, ceea ce revine la 3 138 kWh pe locuitor. Planul pe anul 1983 prevede o producție de energie electrică de 76 770 milioane kWh.

2) Cele mai mari hidrocentrale în curs de construcție în lume în momentul de față sint cea de la Itaipu, pe fluviul Parana, la granița dintre Brazilia și Paraguay (putere instalată totală 12 000 MW), urmată de hidrocentrala Saiano-Sușenskaia de pe fluviul Enisei din U.R.S.S. (6 400 MW).

La 5 noiembrie 1982 la Itaipu a fost inaugurat lacul de acumulare lung de aproape 200 km și acoperind o suprafață de 1 400 kmp, creat pe fluviul Parana de un baraj de beton înalt de 225 m și lung de 1 406 m. Prima turbină de 700 MW din șirul celor 18 de care va dispune hidrocentrala este prevăzută să producă energie electrică în acest an, iar ultima — în 1988. Marea hidrocentrală Itaipu se află situată la numai cîteva kilometri de faimoasa cascadă Iguacu; debitul fluviului Parana se ridică în punctul respectiv la 8 500 m³ / sec. Tratatul dintre Brazilia și Paraguay prevăzind construirea hidrocentralei Itaipu a fost semnat în 1973.

Informații economice

Sorin Șerbănescu, București — „Institutul internațional de finanțe“, la care vă referiți, al cărui sediu se va afla la Washington, a fost creat de un grup de 35 de mari bănci occidentale pentru „îmbunătățirea din punct de vedere calitativ și cantitativ a informațiilor privind principalele țări

care contractează împrumuturi“.

Comunicatul dat publicității de reprezentanții băncilor fondatoare în luna ianuarie a.c. precizează că „orice instituție de credit din lume va putea deveni membră a acestui institut“ și că el „va coopera cu țările debitoare pentru a facilita culegerea și difuzarea informațiilor privind situația lor financiară, programele lor de dezvoltare, politicile lor economice și datorile lor în valută. atit actuale cit și proiectate“.

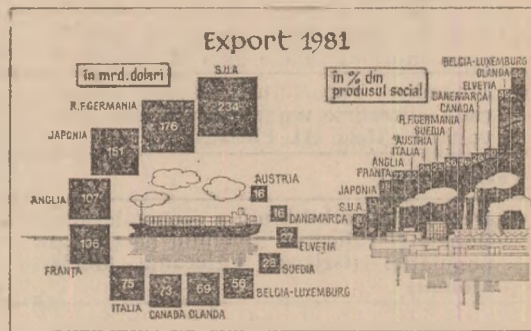
Discuțiile privind necesitatea unei asemenea instituii incepuseră încă în primăvara anului trecut la Ditchley, lângă Londra, hotărîrea de creare a lui fiind urgentată de grava criză de lichiditate a Mexicului din luna august 1982, care a determinat băncile să-și ia măsuri de precauție pentru a nu mai fi din nou luate prin surprindere.

Următoarea reuniune a „Grupului de la Ditchley“, care reuneste băncile fondatoare ale acestui institut, va avea loc la Zürich în luna martie a.c.

Export

Minodor Pascu, Brașov — Prezentarea datelor privind capacitatea de export a principalelor țări capitaliste dezvoltate participante la circuitul

ma dată după al doilea război mondial, comerțul mondial a înregistrat o stagnare, după ce în perioada 1963-1973 sporise cu 8,5 la sută în medie pe an, iar între 1974 și 1980 cu 4 la sută în medie pe an. Graficul de mai jos prezintă de asemenea importanța exportului în

economic mondial este deosebit de semnificativă dacă ne referim la un an ca 1981 (vezi graficul), caracterizat printr-o puternică ascuțire a concurenței pe piața mondială. În acel an, pentru pri-

raport cu produsul social al fiecăreia din țările menționate, permițind constatarea gradului diferit în care au fost ele afectate de îngustarea relativă a pieței mondiale.

Robotizare

Gheorghe Ulmamei, Buzău — În ciuda depresiunii economice prelungite, numărul roboților industriali instalați pe plan mondial continuă să crească cu rapiditate. Pentru 1985 prognozele pentru lumea nesocialistă indică sporirea efectivului acestora la 50 000, față de 30 000 în prezent (dintre care 12 000 în Japonia și cite 9 000 în S.U.A. și Europa occidentală).

Odată cu răspîndirea crescîndă a roboților sporște și ponderea întreprinderilor mai mici în rîndul utilizatorilor lor. În R.F. Germania, de pildă, după cum relevă VDI Nachrichten, în prezent fiecare al șaptelea robot industrial funcționează într-o întreprindere cu pînă la 500 de salariați, față de fiecare al nouălea robot în 1980. Cele mai răspîndite operații sint cele de sudură (mai ales de sudură în puncte). Pretul unui robot pentru sudură în puncte se ridică în R.F.G. la cel puțin 250 000 de mărci.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 9 din 4 martie 1983

- Dialog în spiritul tradiționalei prietenii româno-bulgare (N. Tabără) 1

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Transporturile la nivelul exigențelor economiei naționale (Vasile Bulucea) 2

- O rezervă potențială de sporire a producției: creșterea factorului final de recuperare a țiteiului (Aurel Cârcoană) 4

- Realizarea ritmică, exemplară a sarcinilor de plan. Adaptabilitate sporită la cerințele beneficiarilor interni și externi (I. Olteanu, Z. Fokt) 6

- Experiențe în actualitate. Valorificarea superioară a potențialului productiv în pomicultură Gh. N. Iosif) 7

- Autogestiunea în întreprinderi: răspun- deri, acțiuni, rezultate. Creșterea ren- tabilității în întreprinderile agricole de stat (I. Alfiri) 9

- Comerțul exterior în strategia dezvoltării economiei românești (I) (Constantin Moisuc) 11

- Femeile, participare activă la dezvoltarea multilaterală a țării (P. Cristian) 13

- Dinamica raportului resurse materiale — resurse umane în procesul dezvoltării (Alecui Al. Floareș) 14

TEORII-IDEI

- Dezvoltarea echilibrată a economiei naționale și ridicarea nivelului de trai al populației (Grigore Vâlceanu, Maria Molnar) 16

- Un meritoriu instrument de informare (Gheorghe Badrus) 17

- Criterii de apreciere a eficienței activității de conducere (Pantelimon Găvănescu) 18

- Școli ● curente ● economiști. Avuția națională — preocupare majoră a economiștilor români din secolul al XIX-lea (III) (Ivanciu Nicolae-Văleanu) 20

ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție (Constantin Enache) 22

ECONOMIE MONDIALĂ

- Țările nealiniat — factor activ al instaurării unei noi ordini economice internaționale (Marcel Dinu) 24

- Procese și fenomene actuale din economia mondială (XII) (dezbateri) 26

- Tendințe — conjuncturi 29

- Mondorama 30

- Curier 31

ÎN SUPLIMENTUL NUMĂRULUI: Probleme ale activității consiliilor populare

IN THIS ISSUE

- A dialogue in the spirit of the traditional Romanian and Bulgarian friendship (N. Tabără) 1
- Foreign trade in the strategy of the Romanian economic development (I) (Constantin Moisuc) 11
- Dynamics of the ratio material resources — human resources in the process of development (Alecui Al. Floares) 14
- Balanced development of the national economy and the rise of the standard of living (Grigore Vâlceanu, Maria Molnar) 16
- Criteria for giving appreciation of the management efficiency (Pantelimon Găvănescu) 18
- Schools ● trends ● economists National wealth — a major concern of the 19 th century Romanian economists (III) (Ivanciu Nicolae-Văleanu) 20
- Non-aligned countries — an active factor of the set up of a new international economic order (Marcel Dinu) 24
- Current processes and phenomena in the world economy (XII). Debate 26

DANS LE NUMÉRO

- Un dialogue dans l'esprit de la traditionnelle amitié roumaino-bulgare (N. Tabără) 1
- Le commerce extérieur dans la stratégie du développement de l'économie roumaine (I) (Constantin Moisuc) 11
- La dynamique du rapport ressources naturelles — ressources humaines dans le processus du développement (Alecui Al. Floares) 14
- Le développement équilibré de l'économie nationale et l'accroissement du niveau de vie de la population (Grigore Vâlceanu, Maria Molnar) 16
- Critères d'appréciation concernant l'efficience de l'activité de management (Pantelimon Găvănescu) 18
- Ecoles ● courants ● économistes. — La richesse de la nation — préoccupation majeure des économistes roumains du XIXe siècle (III) (Ivanciu Nicolae-Văleanu) 20
- Les pays non-alignés — un facteur actif pour l'instauration d'un nouvel ordre économique international (Marcel Dinu) 24
- Procèsus et phénomènes actuels dans l'économie mondiale (XII) Debat 26

ОЗСОДЕРЖАНИИ

- Диалог в духе традиционной румыно-болгарской дружбы (N. Tabără) 1
- Внешняя торговля в стратегии развития румынской экономики (I) (Константин Мойсук) 11
- Динамика соотношения материальные ресурсы — человеческие ресурсы, в процессе развития (Алекуй Ал. Флоареш) 14
- Уравновешенное развитие народного хозяйства и повышение уровня жизни населения (Григоре Вълчану, Мария Молнар) 16
- Критерии для оценки эффективности руководящей деятельности (Пантелимон Гăвăнеску) 18
- Школы ● течения ● экономисты. Народное богатство — важный предмет интереса румынских экономистов XIX-го века (III) (Иванциу Николае-Вăлиану) 20
- Неприсоединившиеся страны — активный фактор введения нового международного экономического порядка (Марсел Дину) 24
- Актуальные процессы и феномены в мировой экономике (В порядке обсуждения) (XII) 26

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ“!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică“ pe anul 1983. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonindu-vă din timp și pe termene cât mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70159, București, Bd. Magheru nr. 28-30 etaj 1, sectorul 1. Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 223 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

ne-am informat pentru dv.

CELE MAI DIVERSE CUMPĂRĂTURI LE PUTEȚI FACE CHIAR ÎN CARTIERUL DV!

Astăzi vă oferim adresele altor magazine specializate în desfacerea articolelor pentru copii și mame, a magazinelor generale, de galanterie, confecții și încălțăminte.

- Magazinul „MATERNA” din str. Băneasa, bloc 130
- Magazinul din Bd. Uverturii Bloc 13 (articole de galanterie)
- Magazinul din Șos. Pantelimon Bloc 52 (țesături din bumbac, lână și mătase)
- Magazinul din Șos. Pantelimon Bloc 9A (covoare, articole decorative pentru locuințe).
- Magazinul general „FAVORIT” din str. Drumul Taberei Complex comercial 4)
- Magazinul din str. Drumul Taberei Bloc C 16 (confecții și încălțăminte pentru bărbați și femei)
- Magazinul din str. Drumul Taberei Bloc C 1 (articole de galanterie pentru femei)
- Magazinul din str. Drumul Taberei Bloc C 8 (articole de galanterie, mercurie, parfumerie).

Un sortiment variat de mărfuri de bună calitate vă stă la dispoziție în fiecare din aceste unități.

MĂRȚIȘOR '83

Sugestii de... MĂRȚIȘOR

Tonetele stradale și standurile magazinelor comerțului de stat expun la vânzare o varietate de mărțișoare din metal, sticlă, material plastic, lemn pictat.

Nu uitați!

Mărțișorul procurat din timp poate fi oferit la momentul potrivit. Din cele mai îndepărtate timpuri, **OBIECTELE DE PODOABĂ** conferă celor care le poartă un plus de farmec și feminitate.

Oferiți în dar de mărțișor:

● brățări din metal cu aplicații din pietre semiprețioase ori artificiale, strasuri și perle;

- inele, clipsuri sau cercei cu monturi de pietre colorate;
- diademe, brelocuri, casete pentru bijuterii;
- broșe din metal cu strasuri, din ceramică sau lemn;
- șiraguri de mărgelă, coliere din perle artificiale.

Magazinele comerțului de stat, prin raloanele specializate în desfășurarea produselor cosmetice, vă sugerează a oferi ca mărțișor:

- crema **BELLATRIX**, protejează frumusețea tenului;
- pudra **EGBETA** și **MARGARETA**, în nuanța care avantajează;
- fardul de pleoape **MARGARETA**, neliștit din trusa de cosmetice.

Recom

Alături de tradiționalul mărțișor un radioreceptor staționar, veți fi cu atât mai original!

ULTRASON, INTEERSON, SUPERSON, EXPRES — radioreceptoare moderne, care pot constitui un mărțișor ideal pentru o întreagă familie.

Le găsiți în magazinele comerțului de stat, specializate în desfășurarea produselor electronice.

Un mărțișor modern dar și... inedit poate fi un aparat de fotografiat gama **ORIZONT**.

Posedind un astfel de „mărțișor”, oricare femeie poate deveni un bun fotograf.